

Riksdagens protokoll

1999/2000:97

Torsdagen den 13 april

Protokoll
1999/2000:97

Kl. 9.00 – 13.25

Parentation

Parentation

Anf. 1 TALMANNEN:

Ärade riksdagsledamöter! Vi har just nåtts av beskedet att förre talmannen Ingemund Bengtsson har avlidit.

Våra tankar går i denna stund till Ingemund Bengtssons anhöriga och närmaste. Men vi är många som i detta ögonblick av sorg och saknad också med glädje och stor tacksamhet minns talmannen, riksdagsledamoten, statsrådet Ingemund Bengtsson och framför allt vår goda kamrat och läromästare.

Ingemund Bengtsson föddes i Veddige 1919. Hans liv beskriver en bana som också är en del av Sveriges historia och utveckling mot demokrati, framväxten av det goda samhället och av djup och gedigen folkbildning.

Ingemund Bengtsson var verktygsarbetaren som genom folkhögskola, korrespondenskurser och engagemang i det politiska och demokratiska arbetet genom åren anförtröddes uppdrag som riksdagsledamot, 1951 till 1988, som jordbruksminister, inrikesminister och arbetsmarknadsminister.

Det var jordbruks- och miljöminister Ingemund Bengtsson som förberedde och ledde Förenta nationernas första globala miljövårdskonferens i Stockholm 1972. Som arbetsmarknadsminister genomförde han bl.a. medbestämmandelagen 1976.

År 1979 valdes Ingemund Bengtsson till riksdagens talman, ett uppdrag han innehade till 1988. Han ledde då bl.a. återflyttningen till Helgeandsholmen.

Som erfaren riksdagsledamot, och så småningom som talman, var Ingemund Bengtsson ett föredöme för de unga och nya riksdagsledamöterna och för oss som senare skulle axla detta uppdrag.

Vi är många som har ljusa och goda minnen av Ingemund Bengtsson. Han visade sin omgivning och de människor han mötte den största omsorg. För detta var han djupt uppskattad av såväl ledamöter som riksdagens anställda.

Ingemund Bengtsson fanns i riksdagen och i den svenska politikens hjärta genom flera årtionden. Vi hade glädjen att också därefter möta honom vid många tillfällen här i riksdagshuset.

Vi är många, många, som kommer att sakna dessa stunder av värme och vänskap.

Vi hedrar förre talmannen Ingemund Bengtsson med en stund av tystnad.

1 § Bordläggningsdebatt med anledning av vårpropositionen

Anmäldes proposition 1999/2000:100
2000 års ekonomiska vårproposition

Finansministern överlämnade 2000 års ekonomiska vårproposition 1999/2000:100.

Anf. 2 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! Sveriges ekonomi står stark i början av det nya seklet. Tillväxten är hög, jobben blir fler, arbetslösheten minskar och priserna är stabila. Den svenska ekonomiska utvecklingen har inte sedan slutet av 1960-talet varit så god och balanserad. Det är ett resultat av en framgångsrik ekonomisk strategi som regeringen alltsedan 1994 har arbetat med. Det är ett resultat som har stadfäst i denna kammare via överenskommelser som regeringen gjorde under förra mandatperioden med bl.a. Centerpartiet och under denna mandatperiod med Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Den goda utvecklingen måste komma alla människor och landsändar till del. Delaktigheten ska öka på arbetsmarknaden och i samhället. Demokratin, tryggheten och rättvisan ska ytterligare stärkas och tillväxtens förutsättningar utvecklas. Att föra Sverige till full sysselsättning är regeringens främsta uppgift. Delmålet om en öppen arbetslöshet om 4 % ligger inom räckhåll. Den öppna arbetslösheten beräknas i år bli i genomsnitt 4,6 %, och under hösten beräknas den ligga mycket nära 4 %.

Under de två senaste åren har sysselsättningen ökat med 150 000 personer. Den fortsätter att öka under detta år och även nästa år. Därför är regeringens och riksdagens mål om att nå 80 % sysselsatta år 2004 fullt möjligt att genomföra. I dag är sysselsättningsgraden i växande och beräknas nästa år bli runt 77 %.

Huvudbudskapen i den vårproposition som nu föreläggs riksdagen är att vi på denna solida ekonomiska grund nu kan både se till att hålla ordning på ekonomin, de budgetpolitiska mål vi har ställt upp och få utrymme för ett antal välfärdsreformer som vi länge eftersträvat.

Men för att vi under en längre period ska få möjlighet till en välfärdsutveckling som alla önskar är det oerhört viktigt att grunden för denna vårproposition ligger i att vi har en stadig tillväxt åren framöver. Därför är grunden för vårpropositionen en fortsatt satsning på jobben. Jobben går som en röd tråd genom hela vårpropositionen.

Det görs ett stort antal insatser att pressa tillbaka arbetslösheten och öka sysselsättningen. Det handlar om tre olika linjer som vi följer. Det handlar om att på kort sikt göra ett antal insatser för att pressa tillbaka arbetslösheten. Det handlar om olika strukturinsatser för att öka sysselsättningen och nå de långsiktiga sysselsättningsmålen. Det handlar om att de grupper på arbetsmarknaden som har det svårt och i för stor utsträckning står utanför arbetsmarknaden, som långtidsarbetslösa, som invand-

rare, som arbetshandikappade, lyfts fram och att det görs särskilt riktade insatser för de grupperna.

Det föreslås ett förstärkt anställningsstöd. Det infördes ett sådant redan i höstas, och det har varit mycket framgångsrikt. Över 7 000 långtidsarbetslösa har sedan i höstas fått jobb på den vanliga arbetsmarknaden. Nu går vi vidare och låter dem som har varit arbetslösa en ännu längre period – mer än fyra år – få ett ytterligare förbättrat anställningsstöd, för att just stimulera arbetsgivare att erbjuda dessa personer jobb på vanliga arbetsmarknaden.

Vi riktar oss också framför allt till dem som är äldre – äldre än 57 år. Vi ger också dem ökade möjligheter att ta del av arbetsmarknaden.

Vi inför en aktivitetsgaranti som ska bryta den s.k. rundgången på arbetsmarknaden. Det är en aktivitetsgaranti som alla de som har varit arbetslösa under lång tid ska få del av. Den genomförs för närvarande redan på försök i ett antal delar av vårt land, men alla ska få del av den efter sommaren.

Vi höjer kraven på aktivitet i arbetslöshetsförsäkringen. Vi siktar på en reformering av arbetslöshetsförsäkringen för att just markera försäkringens roll som en omställningsförsäkring. Vi hoppas att arbetsgivare i större utsträckning ska kunna erbjuda deltidsarbetslösa önskad arbetstid. Det finns en stor grupp kvinnor, framför allt, som jobbar deltid och som inget hellre vill än att gå upp i arbetstid. Där tycker vi att alla arbetsgivare – privata som offentliga – har ett oerhört stort ansvar för att kunna erbjuda dessa kvinnor mer arbetstid.

Vi ger Arbetsmarknadsverket särskilda resurser och möjligheter att öka antalet jobb för arbetshandikappade. Vi gör en ökad satsning på lönebidrag och annat. Det handlar om en kvarts miljard kronor i ytterligare satsningar på arbetshandikappade och flera tusen nya arbetstillfällen för dessa personer.

Personer som i dag har svårt att få fotfäste på arbetsmarknaden har ofta invandrarbakgrund. Därför gör vi ett antal insatser riktade just mot dessa personer. Det handlar om en kompletterande utbildning för arbetslösa invandrare med utländsk utbildning inom hälso- och sjukvårdsområdet. Det handlar också om att komplettera utbildningen för personer med utländsk högskoleutbildning inom läraryrken och inom teknik och naturvetenskap, där det finns en stor efterfrågan på arbetskraft.

Det handlar om att försöka översätta och värdera den yrkeskompetens och den utbildningskompetens som många av våra invandrare har, men som inte har kommit till sin rätt på arbetsmarknaden i dag. Det handlar om att förstärka svenskundervisningen och introduktionen av nyanlända personer i vårt land. Vi hoppas att samverkan mellan kommuner och olika organisationer också ska öka invandrarnas möjligheter att få jobb. Vi ska självfallet också förstärka rådgivningsinsatserna för de invandrare som vill starta eller som driver småföretag.

Alla dessa insatser tillsammans ska kunna göra att vi når de mål vi har ställt upp när det gäller sysselsättningen och jobben för framtiden. Framtiden är också ett tema som finns i hela denna vårproposition. När vi nu har skapat en solid ekonomisk grund via de senaste årens budgetsaneringsarbete, som jag nu betraktar som ett avslutat kapitel i svensk ekonomisk historia, kan vi på denna ekonomiska grund också ta ut de framtidsatsningar som vi länge har velat göra.

Prot.
1999/2000:97
13 april

---

*Bordläggningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

Det handlar om barnen som en del av vår framtid. Det handlar om utbildning och forskning. Det handlar om IT. Det handlar om infrastrukturen, och det handlar om miljön och ekologin.

Barnen och barnfamiljerna i Sverige får via detta förslag möjligheter till en framtid i vårt land som förhoppningsvis också ska innebära att solidariteten mellan generationerna kan stärkas. De som har varit med och byggt upp vårt samhälle – de äldre, de som verkligen kan ta åt sig äran för det samhällsbygge vi har – har starka band också till barnen, och det är viktigt att hålla ihop generationsperspektivet våra barn–våra äldre. Våra äldre är viktiga för deras förnämliga insatser i vårt samhällsbygge. Våra barn är viktiga därför att det är de som ska ta över och svara för framtiden. Vi ska självfallet se till att de också får goda förutsättningar i det arv som vi lämnar efter oss.

Sverige ska vara ett land där alla barn och alla ungdomar får en bra uppväxt. Ingen ska tvingas avstå från att bilda familj och skaffa barn på grund av ekonomisk osäkerhet. Regeringen föreslår därför en hel rad familjepolitiska reformer som stegvis ska kunna införas.

Vi föreslår att maxtaxa i barnomsorgen införs från den 1 januari 2002. Högsta avgiften ska vara 1 150 kr i månaden för första barnet, 767 kr för det andra och 383 kr för det tredje barnet. För ytterligare barn betalas ingen avgift. Så införs det också tak i form av procentsatser.

Vi förlänger föräldraförsäkringen fr.o.m. 2002. Vi höjer barnbidraget även nästa år. Vi höjer studiebidraget även nästa år på samma sätt som i år. Vi ger rätt för arbetssökande att ha sina barn i förskola från den 1 juli 2001. Vi ger rätt till barnomsorg för barn till föräldrar som är föräldraledda med yngre syskon från den 1 januari 2002. Vi inför en allmän förskola för 4-åringar och 5-åringar från den 1 januari 2003. Vi avsätter en halv miljard kronor till särskilda insatser för att höja kvaliteten i barnomsorgen. Vi reformerar studiestödssystemet. Det handlar om en satsning på 6 miljarder kronor när studiestödssystemet i dess nya skepnad är i full sving.

Utbildningspolitiken är också en viktig del av våra framtidssatsningar. Vi förlänger Kunskapslyftet och den kvalificerade yrkesutbildningen. Vi prioriterar en förbättrad måluppfyllelse i ungdomsskolan. Vi ger Högskoleverket i uppdrag att analysera hur utbildningsutbudet bättre kan samverka mot arbetsmarknadens behov i framtiden. Vi inför ett tillfälligt investeringsbidrag för att bygga studentbostäder. Vi bygger ut grundutbildningen vid universitet och högskolor med ytterligare 10 000 platser. Vi satsar ytterligare en halv miljard kronor på förbättrad forskning vid våra universitet och högskolor.

Regeringen har nyligen i en särskild IT-proposition också presenterat sin strategi för hur vi ska använda den nya tekniken för att möta en bättre framtid. Regeringen lägger i denna vårproposition också fram förslag om ett antal satsningar för att förstärka vår infrastruktur med en bättre satsning inte minst mot våra glesbygder vad gäller vägar och vägunderhåll, men också så att man ska kunna lyfta fram angelägna järnvägsprojekt, som vi kan tidigarelägga via de insatser som görs i vårpropositionen.

Sverige ska vara ett föregångsland när det gäller den ekologiska hållbarheten. Dagens levnadsmönster får inte bli ett hot mot morgondagens livsbetingelser. Därför presenterar vi nu en rad insatser och tänker återkomma i höst med en strategi för en grön skatteväxling som jag kommer

att presentera i denna vårproposition. Vi gör också en rad förbättringar på olika områden och ökar anslagen exempelvis för markinköp, biotopskydd, marksanering, kalkning, miljöforskning och miljöövervakning. Vi bygger vidare med de lokala investeringsprogrammen, och vi presenterar nu gröna nyckeltal i vårbudgeten.

Jag vill gärna återkomma till vikten av att hålla ihop landet – både regionalpolitiskt och vad gäller generationerna. När jag är ute och träffar pensionärer – äldre människor i vårt land – är det ofta tre saker som jag möts av. Det första är en kraftig önskan om att vi ska se till att de sämst ställda pensionärerna får bättre ekonomiska villkor. Regeringen uppfyller de önskemålen genom att förbättra bostadsstödet kraftigt. Det handlar om en satsning på en bra bit över 1 miljard kronor för nästkommande år och åren framöver. Men det handlar också om att det pensionstillskott som riksdagen beslutade om på våren 1999 nu förlängs till att gälla även nästa år.

Den kanske vanligaste fråga som jag möter när jag träffar våra äldre gäller oron för sjukvården i framtiden. Därför finns det också stora satsningar på sjukvården. En annan viktig åtgärd är satsningar på polisen och rättstryggheten, som också är viktigt för våra äldre.

Man kan sammanfatta de många insatser som görs i denna vårproposition och säga att vi nu på en solid ekonomisk grund har kunnat skapa utrymme för välfärdsreformer. Då ska det vara en långsiktig tillväxt i kombination med rättviseinsatser i vår välfärd som ska vara vägledande. Jag tror att inledningen på 2000-talet kan vara en god garanti för att vi också flera år framöver ska kunna ha denna goda ekonomiska utveckling och kunna bygga ut Sverige till ett rättvist välfärdssamhälle.

(Applåder)

Anf. 3 GUNNAR HÖKMARK (m):

Fru talman! När konjunkturen är som bäst har en regering två tydliga uppgifter. Den ena är att hålla de offentliga utgifterna under kontroll. Den andra är att utnyttja tillfället till att genomföra de reformer som behövs för framtiden. Men ni väljer att göra tvärtom.

Trots att vi har en ekonomisk tillväxt som ger oss de bästa möjligheterna att göra Sverige starkt inför framtiden väljer ni att göra det sämsta. Ni bryter upp från 1990-talets reformagenda, och ni vänder tillbaka till 1970- och 1980-talens löftespolitik. Ni låter de offentliga utgifterna växa samtidigt som ni sätter stopp för reformerna.

Sverige har i dag en bra ekonomisk tillväxt. Den beror på en stark internationell konjunktur, och den bygger på en reformpolitik som genomfördes under 1990-talet. Vi kan tvista om vem som gjorde vad och när det gjordes, om det var som värst 1993 eller om det vände uppåt 1993. I vilket fall som helst blev resultatet av den politik som fördes under 1990-talet en bra grund för företagande och ekonomisk tillväxt. Det blev sanerade statsfinanser, kontroll över budgetprocessen, avreglering och marknadsreformer, valfrihets- och mångfaldsreformer som gav medborgarna möjlighet att välja och EU-medlemskapet som gav stabilitet och öppnare marknader.

Det är detta som vi ser resultatet av i dag. Det är detta som politiken i dag borde bygga vidare på. Men nu bryter regeringen upp från den reformpolitik som har gjort dagens ekonomiska tillväxt möjlig. Man gör

Prot.
1999/2000:97
13 april

---

*Bordläggningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

det tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet som konsekvent bekämpade och fortfarande bekämpar 1990-talsreformerna.

Utgifterna höjs. Det är ständigt nya löften om nya offentliga miljarder av skattebetalarnas pengar. Nya utgifter pressas in under taken, och över 10 miljarder i ytterligare nya utgifter döljs i budgettricksande vid sidan om den budget som taken ska täcka. Nu bränner pengarna i fickorna, och nu är de offentliga finansernas sårbarhet på väg tillbaka till de nivåer som de hade i början av 1990-talet. Det är ett misslyckande för den ekonomiska politiken.

Ni ökar hellre utgifterna än sänker skatterna. Därför finns det inga förslag om sänkta skatter som ger trygghet åt vanliga hushåll. Det finns däremot väldigt många förslag om ökade utgifter. Därmed blir också människor mer beroende av stat och kommun samtidigt som de själva får mindre makt över den egna vardagen.

Ni föreslår inga skattesänkningar som ger ökat företagande och nya jobb, inga skattesänkningar som gör Sverige starkare i en global ekonomi. Ni gör inget för att sänka de skatter som driver företagande, forskning och företagsägande att flytta utomlands. I en tid då Sveriges välstånd inte längre avgörs av enskilda företags konkurrenskraft utan av Sveriges konkurrenskraft om företagande och kunskap är detta ansvarslost. Det urholkar framtidens välfärd och framtidens möjligheter.

Med vårpropositionen, fru talman, har utgiftspolitiken ersatt den reformpolitik som gav oss den goda tillväxten. Utan reformer riskerar Sverige att bli ett alltmer tudelat land där en del är med om en snabb, växande och spännande utveckling medan andra står vid sidan av. Det är de partitaktiska eftergifterna, internt, till Vänsterpartiet och Miljöpartiet som nu blockerar alla de nödvändiga reformer som så många runtomkring i samhället talar om och är medvetna om. Det är ett svek mot alla dem som behöver reformerna för att vårt samhälle ska kunna bli öppnare och bättre för dem.

Mikael Wiehe har nyligen gett ut en gammal amerikansk sång i svensk version med en underbar text. Jag är inte säker på att han tycker att jag är den mest lämpliga att framföra den här, men jag gör det ändå. Texten är så här:

Det här är ditt land, det här är mitt land, från Ales stenar till norra Lappland, från Bohus klippor till Gotlands raukar. Landet, det tillhör dig och mig.

Det är vårt land, inte Socialdemokraternas, inte Vänsterpartiets och inte Moderaternas. Det är allas vårt land. Politikens uppgift borde vara att genom reformer öppna hela vårt samhälle för alla, för den omvandling som den nya ekonomin, Internet och globaliseringen innebär. Annars delas vårt land alltmer mellan Kista och Rinkeby, mellan dem som är drabbade av den gamla tidens arbetslöshet och dem som har trätt in på den nya tidens arbetsmarknad, mellan dem som arbetar inom det offentliga inom skola och sjukvård och dem som får verka inom den öppenhet som det nya kunskapsföretagandet innebär.

Det är fyra stora reformuppgifter som ni nästintill totalt försummar i denna vårproposition. Det handlar om hur man ska göra Sverige starkt inför framtiden, vilket ni försummar men som nu borde göras.

Den första uppgiften handlar om att Sverige ska kunna möta globaliseringen. Det är faktiskt ofattbart att det i vårpropositionen inte finns ett

ord om hur Sverige ska möta den nya ekonomin för att ta vara på dess möjligheter. Ni nämner inte ens ordet strukturreformer annat än på ett enda ställe. Där skriver ni: Strukturreformer är nödvändiga för en god ekonomisk utveckling. Men det handlar om utvecklingen i Japan. Det finns ingen analys över vilka problem och utmaningar som den nya ekonomin skapar. Än mindre finns det någon politik för att möta det faktum att det i dag är svensk politik som driver fram en utflyttning av företagande som urholkar framtidens välfärd.

Fru talman! Vi lever i en tid då de geografiska avstånden betyder allt mindre och tiden och omedelbarheten betyder alltmer. Överallt på hela vår jord finns länder och ekonomier som på en och samma gång kan vara våra konkurrenter, kompanjoner och kunder. De kan nå våra marknader, och vi kan nå deras. Produktion, investeringar och handel kan precis som människor och kunskap röra sig fritt över gränserna med en omedelbar verkan. Det är en frihet för människor, men det är också en utmaning för varje nation som vill vara ett välfärdssamhälle. Då blir det avgörande för vår välfärd inte längre de enskilda företagens konkurrenskraft utan Sveriges konkurrenskraft om företagande och kunskap. Åt detta gör ni ingenting i denna vårproposition.

Den andra stora uppgiften handlar om att möta en växande brist på arbetskraft mitt i en arbetslöshet som är långt större än den som finansministern här beskrev. Det är nödvändigt att vi gör detta om vi ska kunna möta den eftersläpning i ekonomin som både konjunkturinstitut och långtidsutredning har talat om och som över huvud taget inte berörs av finansministern och regeringen. Det är nödvändigt att vi kan göra detta och på bred front kan få fram flera nya jobb till många fler om vi ska undvika den tudelning som även finansministern varnar för. Men för att kunna göra det här måste vi anpassa den svenska arbetslagstiftningen till en modern tids arbetsmarknad. Vi lever i dag med den gamla tidens arbetslöshet men med den nya tidens arbetsmarknad. Förr kunde fack och arbetsgivare anse att den enskilde var en utbytbar del i ett kollektiv. I dag betyder var och en något i kraft av sin kunskap, sin kompetens och sitt engagemang. Det är en fantastisk förändring. Vi ser det allra tydligast inom IT-branschen, som egentligen är allra längst bort från den socialdemokratiska politikens vardag. Där är man delägare. Där är man medarbetare, och där växer Sverige som allra bäst.

Tänk om man kunde lära sig av det som är grunden för framgångarna i IT-branschen! Jag tror nämligen inte, allvarligt talat, att någon i denna kammare riktigt genuint tror att framgången inom IT-branschen beror på Bosse Ringholms politik. Tänk om vi kunde lära oss av den miljö och de förutsättningar som skapas där! Då skulle vi kunna frigöra resurser i hela vårt samhälle och inte bara där. Det skulle ske inom sjukvården, skolan och företagen i hela vårt samhälle om vi anpassar oss till de krav som den nya tidens arbetsmarknad ställer. Men ni har fullständigt gett upp när det gäller de krav och de behov av reformer av arbetsmarknaden som ni själva tidigare har talat om. Det står ingenting om detta i vårpropositionen. Ni rustar inte Sverige för att möta framtidens arbetsmarknad.

Den tredje uppgiften borde vara att möta alla de möjligheter som skulle kunna öppnas för företagande inom hela den svenska ekonomin. Avregleringen av telemarknaden gav Sverige en bättre telefonservice och

Prot.
1999/2000:97
13 april

---

*Bordläggningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

lägre kostnader, konkurrens och mångfald och en dynamik inom IT-företagandet.

Tänk om vi kunde göra samma sak inom sjukvården och inom skolan, så att alla de som jobbar där fick samma möjligheter, samma öppenhet och samma frihet – samma möjlighet för patienterna och för eleverna att välja de bästa verksamheterna. Men ni går in i kunskapssamhället genom att förbjuda kunskapsföretagande inom några av de viktigaste sektorerna i kunskapssamhället. Det är, Bosse Ringholm, att gå baklänges in i kunskapssamhället. Det är att stänga mängder av människor ute från de möjligheter som den nya ekonomin skulle kunna innebära.

Den fjärde utmaningen borde handla om att göra det möjligt för människor att i sin kraft av individer forma och ha kontroll över den egna vardagen. Därför borde vi inleda en reformpolitik för att ge de enskilda människorna makten över den egna välfärden. I den nya ekonomin är det människorna, den enskilde individen, som står i centrum.

Men ni väljer den omvända politiken, tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Ni sänker inte skatterna. I stället för reformer ökar ni statens och kommunernas utgifter på skattebetalarnas bekostnad. När det gäller familjepolitiken är det de stora kommunernas makt ni slår vakt om, inte de små barnens omsorg. I ett modernt samhälle måste både män och kvinnor kunna förena arbete med familj, men ni vill bestämma att det är kommunens barnomsorg som ska användas, utan att man ska kunna välja något annat om man ska ha nytta av sina skattepengar. Det är den gamla tidens politik.

Ni glömmer att ett bra samhälle handlar om att ge möjligheter för människor att uppfylla sina bästa stunders längtan, i den egna vardagen tillsammans med barnen och i förhoppningarna om yrkesliv och alla andra möjligheter som finns. Det gäller i vårt arbete och i våra familjer. Det gäller i synen på oss själva och på andra. I ett modernt samhälle formas den ekonomiska politiken och politiken över huvud taget, för att det är människor och individer som väljer, inte den offentliga makten.

Fru talman! Ser vi våra medmänniskor som individer, att respekteras som medborgare, vill vi också öka friheten för var och en. Ser man däremot människor som undersåtar till den politiska makten, och låter man inte den enskilde styra över barnomsorg, sjukvård och skola, bygger man upp stora offentliga apparater och gör människor små. Då förstelnar man samhället, då skapar man kategorier, då öppnar man för en ny tudelning av samhället och då stryper man dynamiken som finns i enskilda människors förmåga att forma nytt och tänka nytt.

Nu har ni brutit upp från den politik som lagt grunden för den goda ekonomiska tillväxt vi ser i dag. Ni försummar de möjligheter som finns i dag. Precis som 90-talets reformer gav styrka och möjligheter i dag, är det dagens reformer som skulle kunna ge styrka och möjligheter åt framtiden.

Men ni gör inte detta. Ni väljer att blockeras av Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Ni väljer att blockeras av interna stridigheter. I en tid av bästa möjligheter väljer ni det sämsta alternativet: att bryta upp från det som har gett Sverige nya möjligheter.

Därmed är alternativen inför valet 2002 tydligare definierade än vad de varit tidigare under denna mandatperiod. Därmed, fru talman, tror jag nog att de politiska alternativen är så tydliga som behövs för väljarna.

Vi kommer att redovisa vårt alternativ i den moderata motionen, och där kommer vi att välja friheten för enskilda människor.
(Applåder)

Prot.
1999/2000:97
13 april

Anf. 4 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Fru talman! Sverige går bra. Jag tänker på Anders Andersson som brukar sitta i TV. Vore Sverige ett börsbolag skulle nog rådet bli entydigt: Köp. Men nu är inte Sverige något börsbolag. Och en av Vänsterns uppgifter är att se till att vårt land inte blir det heller.

Fru talman! Det är inte utan att man kan hysa en viss medkänsla med t.ex. Hökmark här och de krafter i denna riksdag som står i opposition och som helst vill ge en bild av ett land i problem. Dessa "Iorister" säger att visserligen kanske vi inte har så stora problem just nu, men i morgon, då får vi problem. Fru talman! Det är inte roligt att vara "Iorist".

Varför går det så här bra? Är det Perssons förtjänst? Nej, det är inte det korrekta svaret – vare sig det gäller honom själv eller honom som symbolbild för den förda politiken. Svaret är mer komplicerat. Och det blir inte mycket sannare om vi lägger till Bildt eller ens Schyman som svar. Men lite sannare skulle det nog bli, för allt som gjordes på borgarnas tid var inte fel, Hökmark – det fanns saker som var bra då också. Men utan Schyman och Vänstern skulle inte Persson och Socialdemokraterna ha majoritet i den här kammaren.

Ska vi få ett sannare svar på frågan varför det går bra får vi nog lägga till andra efternamn, och då tänker jag på Svensson och Ericsson. Men det är inte Alf, även om han anmäler sig. Det är inte ens Per-Ola, även om Göran Persson ibland tror det.

Nej, namnet Svensson kan stå som symbol för, just som Hökmark säger, alla dessa individer, de enskilda människorna, alla de löntagare och företagare som verkar här i landet; de som fått bära bördorna av nedskärningar och sparprogram, de som utför allt det arbete som skapar den välfärd vi tillsammans kan fördela mellan oss. Namnet Svensson kan också stå som symbol för alla de familjer, löntagare och pensionärer som med sina inköp ser till att det finns en hemmamarknad för företagen att verka i.

Och namnet Ericsson kan stå som symbol för Sveriges exportföretag; företag som genom forskning och produktutveckling blivit världsledande på sina områden, företag som skapar värden och arbete och som genererar skatteinkomster som vi bygger vår välfärd med.

Fru talman! Med denna infallsvinkel skulle man kunna tro att jag hyllar den filosofiska skola som likt Leibniz hävdade att vi lever i den bästa av tänkbara världar. Men det gör inte jag. För mig finns det andra tyska filosofer. Och för dem som har öppna ögon är det lätt att se att det finns en annan verklighet, lätt att se motsättningarna i dagens tillväxt. Det är en verklighet där de som har länge har kunnat satsa sina slantar i ett börs-spel som vi kan kalla Bli miljonär. Och i det spelet har det krävts betydligt mindre kunskaper än i TV-varianten. Men alla de som inte har – och den gruppen växer; lågavlönade, socialbidragstagare, arbetslösa, fattigpensionärer – har fått hålla till godo med TV-varianten.

Hökmark! Det här är grupper som inte blir särskilt hjälpta av sänkt kapitalskatt, slopad förmögenhetsskatt, karensdagar eller lagar som begränsar fackligt inflytande. Tvärtom är det åtgärder som skulle minska

*Bordläggningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

deras individuella makt och möjligheter, och samhällets ekonomiska möjligheter att stödja dem, dessa individer.

Vi i Vänstern väljer en annan väg. Vi tar tillsammans med två andra partier ett gemensamt ansvar för att finansiera många nysatsningar och reformer. Och vi skjuter till pengar för att klara tidigare åtaganden.

Det är sant, Hökmark. Visst gör vi det! Vad skulle vi annars göra? Skulle vi skära ned i en högkonjunktur? Tror ni att väljarna skulle acceptera det? Tror någon i denna kammare det?

Hur skulle det ha sett ut om vi i Vänstern varit ensamma om att bestämma? Ja, mycket hade sett annorlunda ut, men de takbegränsade utgifterna eller taken hade inte varit särskilt mycket högre. Däremot hade amorteringarna varit väsentligt större, just för att vi tar ansvar för framtiden.

Så stark är Sveriges ekonomi att det hade gått att satsa ännu lite mer på den gemensamma välfärden, amortera mycket mer, och ändå få pengar över till väsentliga skattesänkningar. Vi är i denna goda situation.

Men nu lever vi, som sagt var, inte i den bästa av världar, utan vi får som alla andra göra våra kompromisser. Och vi har en ovanligt vettig kompromiss framför oss på bordet.

Hökmark säger att vi bara spenderar och gör ingenting. Det är bara elände, död och bedrävelse i "Ioristens" beskrivning av vår budget. Dessutom läser han upp sånger. Det tycker jag är trevligt att man gör i kammaren. Jag tror att han läste: Det här är ditt land, det här är mitt land. Det är ju den gamla amerikanska folksången som Wiehe har översatt, skriven av Woody Guthrie, en av USA:s mest framstående vänsterpolitiker, fackföreningsman, agitator.

Vet ni varför han skrev den sången? Jo, det var som protest mot alla de privata markägare som satte upp skyltar i markerna och sade: Här får inte du gå, för det är mitt. De hade ingen allemansrätt. Då sade Woody Guthrie: Det här är mitt land, det här är ditt land. Vi har rätt att gå i redwood-skogarna och överallt.

Man frestas att säga till Hökmark: Stjäl inte våra sånger! Men jag är en givmild natur, låna dem gärna. Men förstå innehållet! Det är mycket klokt om man ska återge det.

Förra gången tog Hökmark upp en annan sång. Då sade han att den här budgeten är ungefär som Magnus Uggle sjöng: Den 25 smäller det i baren. Det sade Hökmark häromdagen i tidningarna också, att det är en budget som går ut på att vara kung i baren.

Men, Hökmark, det är inte så. Det här är en ansvarsfull budget, där vi satsar slantarna på barnen och barnfamiljerna i stället för i baren. Vi föreslår reformer för 2 miljarder år 2001, 7 miljarder år 2002 och över 18 miljarder år 2003. Men vi ser samtidigt till att det finns en reserv på 20 miljarder för år 2003, en reserv för oförutsedda utgifter eller nya reformer. Till det kommer det faktiska reformutrymme på över 3 miljarder som skapas på inkomstsidan genom omföringar av avgifter och skattesänkningar.

Samtidigt som vi gör det redovisar vi ett offentligt sparande på ca 44 miljarder per år – 44 000 miljoner kronor per år. Vi sparar så att den offentliga nettoskulden är borta år 2002. Statsskulden sjunker från 77 % av BNP till ungefär 50 % av BNP 2002. Och ränteutgifterna sjunker från

113 miljarder 1998 till 66 miljarder 2002. Det är en enastående stärkning av de offentliga finanserna.

Fru talman! Kronan lär nog stärkas, men det finns somliga andra valutor som nog får räkna med att skvalpa runt ett bra tag till. Det är inte vi som skvalpar på valutamarknaden.

Det här är en budget som inte bygger på glädjekalkyler, tvärtom. I prognoserna för åren 2000 och 2001 liksom i kalkylerna för 2002 och 2003 räknar vi med lägre tillväxt än de flesta andra bedömare. Allt för att inte bli berusade av framgång, Hökmark.

När vi har gjort allt det, har vi fortfarande ett överskott på 27 miljarder år 2001, 36 miljarder år 2002 och 59 miljarder år 2003. Det vi nu egentligen diskuterar, fru talman, är hur vi ska använda alla dessa pengar.

Då säger Högern och Hökmark: Sänk skatten så mycket som möjligt, så fort som möjligt!

Vi i Vänstern säger att det vore fel. Visst kan vi behöva minska en del skatter, Hökmark och Kristdemokraterna. Ni har ju inte fel i allt. Det vore nästan en prestation att klara av det. Vi kan behöva minska fastighetsskatten och några andra skatter, men inte med de här summorna. Det vore ansvarslost. Det vore fel mitt i en högkonjunktur. Det kan ge en rejäl blå baksmälla.

Nej, låt oss i stället öka amorteringarna, minska på räntekostnaderna och samla i ladorna. Då kan vi möta 2003 med ett överskott på nästan 60 miljarder, kanske ännu mer om vi får bättre tillväxt. Vi kan underlätta en arbetstidsreform år 2003 med 30 miljarder och ändå ha kvar nästan 30 miljarder som reformreserv.

Hökmark, det är ingen barbudget för den 25, möjligtvis en barnbudget, men det tycker jag är bra. Det är en budget med ansvar för framtiden.

Fru talman! Jag ska lyfta fram tre andra saker som är bra. Det finns naturligtvis många andra. Finansministern har redovisat mycket av det. Jag ska stanna för tre riktigt bra saker.

I höstas talade jag om pensionärerna. Då fanns det t.o.m. samarbetspartner som sade att jag inte skulle driva den frågan, i vart fall inte offentligt. Men den här våren fattar vi beslut om 1 130 miljoner kronor mer till pensionärerna. För det ska jag ge en eloge till regeringen, som från början var inställd på att göra satsningar. Sedan diskuterade vi nivåerna och kom fram till den här nivån. Inte ända fram dit vi ville, men ett bra stycke på väg.

Sverige går bra, men alla är ju inte med på framgångståget. I den här budgeten satsar vi rejält på äldre långtidsarbetslösa. Vi satsar på höjda bidrag till arbetslösa utan a-kassa, ökar möjligheterna till anställningar med lönebidrag. Vi anslår nya pengar till regionalpolitiken och försvarsomställningen, pengar för att fylla en del av de hål som uppstår genom IT-satsningen. Även om jag måste säga att lite mer bredbands-Helly Hansen till glesbygden också måste ses som en form av regionalpolitik. Och vi gör riktade insatser så att fler av våra nya svenskar ska komma in på arbetsmarknaden.

Fru talman! Vi fick inte gehör för att satsa Teliapengar direkt på IT, utan mer indirekt. Men en del Teliapengar, ungefär 4 miljarder, kommer att föras över från staten till kommunerna genom att staten efterskänker deras momsskuld. Enligt moderaternas kommunalpolitiska talesman lär den här överföringen motsvara en utebliven kommunalskattehöjning på

Prot.
1999/2000:97
13 april

---

*Bordläggningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

ungefär 60 öre. Det var väl bra att vi höll nere det kommunala skatte-trycket, Hökmark.

Men jag ska återigen erkänna, fru talman, att vi inte lever i den perfekta världen. Vi har mycket kvar att göra. Låt mig ange tre saker som vi ska klara.

För det första ska vi nå målet om 80 % i arbete år 2004. Det målet blir lättare att nå med en arbetstidsreform. Men det är inte lösningen. För att nå det målet krävs en uthållig tillväxt ungefär i takt med vad Sverige uppnått de senaste åren. Vi måste undanröja flaskhalsar med en aktiv arbetsmarknadspolitik, fortsätta att satsa på utbildning och forskning. Vi ska hålla nere prisökningar på mat, byggvaror och kläder. Det blir ju billigare med konkurrens. Vi ska skapa bättre villkor både för etablerade och växande småföretag.

Skatterna ska vi fördela om och vi ska sänka dem så långt välfärdens behov tillåter. Vi står inte i vägen för vettiga skatter, Hökmark, vare sig för företag eller för hushåll. Alltså, Hökmark, sade vi som första vänsterparti ja till att slopa förmögenhetsskatt på arbetande kapital. Det minns väl Hökmark? Vi var med om att driva fram rimliga momsregler för företagen när s gick för långt. Vi i Vänstern säger att arbetsgivarinträdet är en för stor börda för många mindre företag. Vi bejakar tillväxt i de mindre företagen och i de större.

Vi vill slopa sambeskattnings av förmögenhet, för vi är inte bara socialister utan vi är också feminister. Men vi är socialister och vi lovar inte sänkt skatt på allt för alla i morgon. Det gör man bara i den blå baren. Vi säger i stället ärligt att miljön kräver sina skattehöjningar. Därför driver vi på för skatteväxling och miljöstyrande avgifter. Men vi är socialister och därför tar vi hänsyn till fördelning och regionalpolitik, och vi vill inte exportera vare sig jobb eller miljöproblem till våra grannar, vare sig Polen eller Finland. Det är liksom poänglöst för den globala miljön.

För det andra ska vi inte bara få 80 % i jobb utan också ge 80 % till fler, till fler arbetslösa och sjuka. Våra generella system håller ju på att urholkas. Allt fler löntagare får i dag mindre än 80 % i ersättning. Men betalar man hög skatt ska välfärden också gälla alla. Därför ska de här taken upp. Där, Bosse Ringholm och ni andra, kommer vi inte att ge vika. Vi kommer inte att nöja oss med några beräkningstekniska justeringar. Taken måste upp för att bevara den generella välfärden.

För det tredje ska tryggheten stärkas för dem som behöver det allra mest. Fler måste komma in i a-kassa. Det behövs ett förbehållsbelopp för de äldre.

Vi står inte i vägen för dem som vill skapa tillväxt. Men vi står i vägen för alla dem som genom experiment, genom privata marknadslösningar, hotar att slå sönder sjukvården. Vi vill inte att den moderata experimentverkstaden Västra Götaland ska få fler efterföljare i sjukvården. I stället ska vi stärka vården. Det gör vi nu i majoriteten, glädjande nog förstärkt med Centern.

Fru talman! Det måste åter gå att få en arbetsskada klassad som arbetsskada. I dag blir allt fler kvinnor över 50 långtidssjukskrivna, i praktiken för arbetsskador. Låt i stället arbetsskadeförsäkringen betala rehabiliteringen. Då kommer överskottet i den försäkringen att minska kostnaderna i sjukförsäkringen. Det här är en rättvisefråga, det är en klassfråga, det är en kvinnofråga.

På samma vis kommer en arbetstidsreform på sikt att minska kostnaderna i sjukförsäkringen, genom minskad utslagning. Då kan fler orka jobba fram till pensionen. Det är bra både för arbetslaget och för den egna pensionen. Det här är också en rättvisefråga. Det är en välfärdsfråga. Det är en klassfråga och det är en kvinnofråga.

Fru talman! Allt detta kan vi göra, allt detta ska vi göra. Det kräver vilja och prioriteringar. Jag kan ange Vänsterns prioriteringar.

För det första: Sätt jobben främst! Modernisera, investera, forska och utbilda så att vi blir marknadsledande i den nya ekonomi som växer fram.

För det andra: Låt miljön sätta sin gräns! Tillväxten måste vara miljömässigt uthållig. Den aktiva miljöpolitiken är inget hinder för tillväxten, den är en förutsättning.

För det tredje: Bygg ut välfärden, vår gemensamma trygghet!

För det fjärde: Bygg grunden stark och betala av på statsskulden!

För det femte: Sänk skatterna! Det kan vi göra, Hökmark, med fler i arbete. När fler delar på betalningen solidariskt kan var och en betala mindre. Det här är vår prioritering. Vi kan nog göra lite av allt detta samtidigt men vår prioritering kommer att vara den här.

Vill någon ha en annan ordning eller tyngdpunkt? Ja, det tror jag. Men redovisa då er ordning och låt väljarna bestämma, som Hökmark var inne på!

Fru talman! Allt det här kan vi göra och allt det här ska vi göra. Men framför allt ska vi ge framtidstro. Vi ska visa att Vänsterns idéer inte är bäst bara när det gäller att dela utan också när det gäller att skapa. En företagsam vänster, efter den produktiva rättvisans princip, är vad vi har börjat med. Den här propositionen är ett steg på Vänsterns väg tillsammans – Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet.

(Applåder)

Anf. 5 MATS ODELL (kd):

Fru talman! När man lyssnar på Lars Bäckström, och det är alltid lika roligt, får man klart för sig att det är Vänsterpartiet – för övrigt också när man läser Gudrun Schymans debattartikel i dag – som står för allt det goda och att det är de stygga Socialdemokraterna som bromsar och håller igen. Vänsterns insats är att försöka lyfta utgifterna, lyfta utgiftstaken.

Lars Bäckström uppehöll sig en del i Nalle Puhs värld. Det är inte utan att man kommer att tänka på historien om Nalle Puh på väg till ett födelsedagskalas. Då kom han på att vad födelsedagsbarnet naturligtvis vill ha är en burk honung. Men på vägen dit blir han hungrig och börjar äta upp honungen. När han är framme överlämnar han stolt en tom burk. Risker, fru talman, är att med Vänsterns politik höjer vi utgifterna i högkonjunktur så att det krävs nya nedskärningar när nästa konjunkturedgång kommer.

Det är inte svårt att hålla med finansministern om att svensk ekonomi för närvarande går väldigt bra. Men det är ju inte en regerings uppgift att bara, med armarna i kors, sitta och konstatera detta. Nu om någonsin borde det vara tillfälle att auktorisera individen, att ge tillbaka mer respekt och ansvar åt den enskilde medborgaren. Men i vårpropositionen går förslagen i rakt motsatt riktning.

Har inte regeringen märkt att vi lever i ett modernt samhälle där IT-revolutionen sätter helt nya redskap i våra händer, där kunskap och

marknader flyttar in i våra hem och där vi med en knapptryckning kan beställa böcker från andra sidan jordklotet och beställa medicin via nätet – ett helt nytt samhälle?

Men i Sverige ska nu förmyndariet ytterligare bre ut sig. Förmyndariets partier – Vänstern, Miljöpartiet och Socialdemokraterna – gaddar sig samman i denna vårproposition för att ytterligare dirigera medborgarna in på en snitslad bana genom livet: maxtaxa och utbyggd föräldraförsäkring i stället för valfrihet, lagstadgad arbetstidsförkortning i stället för individens fria val samt bidrags- och kostnadsökningar i stället för att man får behålla mer av sin egen inkomst.

Denna förmyndariinriktade kommandopolitik saknar i grunden respekt för individens och familjers fria val. Sedan tar regeringen heller inte itu med Sveriges långsiktiga välfärdsproblem, de problem som hotar bakom den högkonjunktur som vi i dag ser. Man väljer den kortaste och lättaste vägen i stället för att röja väg för en bättre framtid. I stället för att förbättra företagarklimatet väljer man att öppna dörren för lagstadgad arbetstidsförkortning och en höjning med 30 miljarder av världens redan högsta miljöskatter. Att tala om strutspolitik vore närmast en förolämpning för strutsarna.

De flesta av oss minns faktiskt valrörelsen 1998. Det var tre löftesord som hamrades ut som eviga mantran över de svenska bygderna: vården, skolan och omsorgen som skulle blomstra bara Socialdemokraterna fick sitta kvar i Rosenbad. Har det blivit så?

Sjukförsäkringskostnaderna, Bosse Ringholm, har ökat med 50 % på två år. Varför ska gamla människor behöva vänta så länge på en trygg och bra omsorg om finanserna nu är så starka som finansministern säger här? Hur kan rättssamhället få förfalla så intill ruinens brant i ett land med så goda ekonomiska förutsättningar? Hur uppfattar vanligt folk den växande otryggheten på gator och torg, de ständiga bil- och cykelstöldrarna, bilinbrotten och lägenhetsinbrotten, som avskrivs redan på polisstationen? Det finns 8 500 icke avgjorda mål enbart i Regeringsrätten. Hur kan regeringen så lättvindigt vifta undan Skolverkets larmrapport om tillståndet i den svenska skolan? Varför lider ca 20 % av de svenska barnen av depression? Var finns omtanken om människorna mitt i den här glödgheta tillväxten? Rättsväsendet, vården, skolan och omsorgen fortsätter att vara utpräglade krisbranscher mitt i den här tillväxten.

Jag tror inte att det räcker att satsa mera resurser för att få ett tryggt samhälle som kan ge bra och trygga offentliga tjänster. Det krävs också en etisk grund. Det krävs mer djupgående reformer som kan få människors kreativitet och skaparglädje att släppa loss också inom vården, omsorgen och skolan. Men också här går regeringen åt fel håll och förbjuder och motarbetar privata initiativ.

Fru talman! Jag är helt övertygad om att den konjunktur som vi nu ser förr eller senare kommer att vända nedåt. Sverige har, fint uttryckt, världens kanske allra mest konjunktur känsliga offentliga finanser. Det här är ett s.k. strukturellt problem som borde rättas till nu när ekonomin går bra.

Hur starka är egentligen de offentliga finanserna? Många låter sig imponeras av regeringens skryt om ett stort överskott i det offentliga sparandet på över 2 % av bruttonationalprodukten. Men faktum är, fru talman, att det här överskottet nästan uteslutande hamnar i pensionssy-

stemet där bl.a. svenska folkets premiepensionspengar är en väsentlig del.

Statsbudgeten har under åren framöver ett strukturellt underskott vartenda år, vilket innebär att statsskulden kommer att fortsätta att öka i nominella termer redan år 2003 när de här tillfälliga utförsäljningsinkomsterna är uttömda.

Jag tycker att det i allra högsta grad är anmärkningsvärt att vi trots en så här bra konjunktur befinner oss i en situation där statsbudgeten är helt beroende av omfattande engångsinkomster för att över huvud taget gå ihop. Om utgångsläget är som det för närvarande är, ett strukturellt underskott i högkonjunktur, vad händer då i nästa lågkonjunktur? Regeringen och dess maktrusiga stödpartier väljer att helt blunda för detta. De har fullt upp med att försöka manipulera och höja utgiftstaken ytterligare.

Den säkerhetsmarginal mot en konjunkturedgång som regeringen sade att man skulle skapa genom överskottsmålet för den offentliga sektorn är egentligen ingenting annat än en redovisningsbluff. Statsskulden minskas *enbart* genom de utförsäljningsinkomster som beräknas för de närmaste åren. Därefter budgeterar regeringen faktiskt, med en ökande statsskuld, lagom till vad som kan vara inledningen på nästa lågkonjunktur.

Sysselsättningen ökar nu och det är glädjande. Men det går inte att slå sig till ro med det här. Trots en hotande överhettning är det färre som har ett arbete i dag jämfört med för tio år sedan. Massarbetslösheten har ändrat karaktär. I stället för arbetslöshet är det nu utslagning. Det här visas tydligt i en intressant utredning från Svensk Handel som försöker se hur denna minskade sysselsättning rimmar med bristen på arbetskraft. Fler studerar. Fler är sjuka och en hel del har helt enkelt gett upp. Ganska säkert är det också många som jobbar svart. Det saknas ungefär 450 000 jobb för att lika många som år 1990 skulle ha ett arbete; detta samtidigt som sju av tio företag visar på svårigheter att hitta arbetskraft.

Ska vi få folk i jobb igen krävs en fungerande servicesektor. Men regeringen och dess stödpartier hindras fortfarande av sina ideologiska skygglappar att öppna upp för en ny, vit och laglig tjänstesektor som riktar sig till hushållen och som skulle kunna generera tiotusentals nya jobb, bl.a. till dem som nu är långtidsarbetslösa.

Fru talman! I stället för ett klokt förvaltarskap, i stället för reformer som gör Sverige mer berett att möta nya utmaningar föreslår regeringen nya utgifter, höjda och manipulerade utgiftstak som gör statsfinanserna än mer sårbara i nästa konjunkturedgång. Höjda utgifter i högkonjunktur bäddar för ännu större behov av nedskärningar i lågkonjunktur. Det var 80-talets hejdlösa utgiftsexplosion i den högkonjunkturen som gav 90-talets stora nedskärningar.

Det står nu helt klart, tycker jag, att vänsterregeringen inte klarar av att hantera globaliseringens utmaningar. Jag tror att Sverige med rätta politikförutsättningar kunde bli en vinnare i globaliseringen. Men att satsa för framtiden genom att göra någonting åt de flyende skattebaserna prioriteras inte av utgiftsalliansens ledarskap.

En annan fråga är: Hur blir det, Bosse Ringholm, med den inbyggda fastighetsskattebomb som finns i budgeten? Ni ska alltså rycka av landets villaägare och hyresgäster ytterligare åtta friska miljarder. De finns med i

Prot.
1999/2000:97
13 april

---

*Bordläggningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

budgeten, det finns vaga skrivningar som inte lugnar någon. Det vore bra om finansministern i dag kunde ge ett besked om detta.

Hur tror finansministern att en sådan här osäkerhet påverkar möjligheterna att få i gång byggnationen? Bostadsbristen hotar nu att bromsa hela huvudstadsregionens tillväxtmotor. Detta är ett mycket allvarligt problem som regeringen inte gör någonting åt. Samtidigt som detta sker i Stockholm rivs nu bostäder för glatta livet ute i glesbygden. När, Bosse Ringholm, ska hela landet kunna börja leva igen?

De nya utgifter som föreslås i vårpropositionen har dessutom ofta en förmyndaraktig, ensidig inriktning, där individer och familjer ska dirigeras efter den styrande politiska grupperingens rödgröna pipa. Maxtaxan är en dyr reform som ensidigt gynnar dem som väljer kommunal barnomsorg, medan övriga får betala. Landets barnfamiljer lär av allt att döma få vänta till efter valet 2002 för att få den valfrihet och för att få den myndigförklaring som vi kristdemokrater alltid har kämpat för och fortsätter att kämpa för.

Fru talman! Sverige behöver en ny regering som vill och orkar gripa sig an vårt lands verkliga och långsiktiga problem, en regering som vill ge ansvar och valfrihet åt sina medborgare.

(Applåder)

Anf. 6 LENA EK (c):

Fru talman! Ledamöter och åhörare! Ekonomin går på högvarv i Sverige, men alla människor känner inte glädje över framtiden. Förändringarna känns alltför långt borta. Att ha små möjligheter att påverka sin egen situation, att inte äga någonting, att känna att man inte betyder något för någon och att känna att man inte har någon värdighet och när få visar respekt är det svårt att känna glädje över den nya tiden och den nya ekonomin.

För andra människor är det fråga om att inte få delta i det demokratiska arbetet och vara utestängd från arbetslivet. Många gånger är det nyinflyttade svenskar som på grund av diskriminering och uteslutning ur det offentliga Sverige som drabbas. Närmare 300 000 människor bor i stadsdelar som är socialt och ekonomiskt utsatta. Många människor bor i delar av landet där minskat befolkningsunderlag leder till grovt försämrade service.

Centerpartiet vill ha ett samhälle som har respekt för varje människas värde och värdighet. Vi vill ha valfrihet och vardagsmakt för människor inom det offentligt finansierade välfärdsbygget. Vilket samhälle vill regeringen ha? De regionala, sociala och ekonomiska klyftorna ökar, medan ekonomin går i en brinnande högkonjunktur. Hur ska det bli när vi kommer in i en lågkonjunktur? Vad gör regeringen? Man lappar med små förändringar i gamla och stela system som formades på 40-, 50- och 60-talen. Det största reformförslaget är maxtaxan, ett förslag som signalerar centralstyrnings snedfördelning och ovanifrånperspektiv.

Fru talman! Centerpartiet tog ett tungt ansvar för att sanera svensk ekonomi. Vi satte landets och medborgarnas intressen före partiets. Thorbjörn Fälldin och Gunnar Sträng hade båda som maxim att i goda tider ska man spara i ladorna för dåliga tider. Det är också nu i högkonjunktur som strukturella reformer ska genomföras för att kunna bygga broar över konjunkturedgångar, broar som konstruktivt fortsätter att

förbättra den svenska ekonomiska plattformen. Den kraften och den förändringsviljan inför framtiden visar inte Bosse Ringholm i den här propositionen.

Under våren har utgiftstaken diskuterats mycket. Låt mig konstatera att det finns marginella justeringar som behöver göras för att de ska fungera, men vi ska alla vara tacksamma för att de sätter ekonomiska hängslen och livremmar på alltför stora spenderbyxor. En ansvarsfull ekonomisk politik är viktig för trovärdigheten och därmed räntenivån och i slutändan hur vi ska kunna betala våra trygghetssystem.

Fortfarande går statsfinanserna med underskott, i brinnande högkonjunktur. Den 29 februari i år var statsskulden 1 330 188 000 kr. Om räntehöjningen på denna skuld sker med bara 1 % ökar våra kostnader med över 8 miljarder, dvs. hela den besparing som på fyra år ska ske inom försvaret. Jag tror att var och en förstår att det är viktigt med en sansad ekonomisk politik och att det är viktigt att amortera på statsskulden.

När det gäller förslag på skattesidan är vårbudgeten dimmig och innehållslös. I finansplanen sägs att det behövs en hård prioritering inom skattepolitiken för att bibehålla de förbättrade offentliga finanserna, den plattform som vi i Centerpartiet har varit med om att bygga. Tyvärr är jag övertygad om att det inte är sänkta skatter utan snarare höjda utgifter som ligger i framtiden. I detta läge när vi har ett strukturellt underskott säger Lars Bäckström: Köp. Det är vad som präglar Sverige i dag – köp.

Fru talman! Låt mig fortsätta med den mänskliga sidan av budgeten, som på några områden är mycket oroande, tycker jag, och där det inte finns några förändringsförslag.

Hur ser det t.ex. ut i de över 200 kommuner som minskar i befolkning? Posten läggs ned, försäkringskassan dras in, apoteken läggs ned, länsarbetsnämnden dras in, arbetsförmedlingskontoren och polisen läggs ned, kollektivtrafiken dras ned, kulturpolitiken avrustas, osv. Vägarna är ett annat sorgligt exempel. I Sverige klarar Vägverket i dag ungefär 50 % av det vägunderhåll som behövs. Utlovade investeringar på 4 ½ miljarder är skjutna på framtiden. När man tittar i de tabeller som vi fick tillgång till i går kväll kl. 18.00 ser vi att det är ännu fler uppskjutna investeringar. Det som kommer kommer 2003 – förmodligen för att kunna användas som vallöfte. Norrlandsupproret, eller landsbygdsupproret, kommer, mina vänner, att röra mycket mer än arbetsgivaravgifter – tro mig!

En annan viktig infrastruktur för hela landet, för att det ska bli livskraft i hela landet, är bredband som möjliggör en vettig kommunikation med datorer.

En stor affärstidning hade, när IT-propositionen kom, över hela sidan som rubrik över nyheten: Visionen är död. Det är bara att hålla med om, tyvärr. Det stomnät som föreslås når de stora orterna, och de som har pengar kan klara resten. Men alla andra människor och företag över hela Sverige lämnas. Den utbyggnad av informationsöverföringens supermotorvägar som föreslås betalas till en tredjedel av företagarstöd, som annars skulle ha gått till våra mest utsatta regioner i Norrland.

För livskraft i hela landet behövs det bra infrastruktur, billiga kommunikationer, levande landsbygd med livskraftigt jord- och skogsbruk som ryggrad, utbildning, möjlighet till distansutbildning, rättmätig andel av kulturpengarna och ett spelrum för ungdomars villkor och ungdomskultur.

Prot.
1999/2000:97
13 april

---

*Bordläggningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

Ger man hela Sverige dessa verktyg ordnar engagemang och egen kraft hos människor och företag resten. Tyvärr finns det inga spår av den viljan i den här vårpropositionen.

Fru talman! Förtroendet för vårt svenska rättsväsende är i gungning. Polisens arbete måste förnyas och förbättras så att det finns synlig och närvarande polis i varje kommun och i varje stadsdel. Det är oerhört viktigt att handläggningstider hos domstolar och myndigheter förkortas kraftigt. Därför krävs det ett decentraliserat domstolsväsende och att de små tingsrätterna får finnas kvar. Inte heller detta sägs det någonting om i det här materialet.

Om vi inte kan förbättra polisens och Domstolsverkets verksamhet, förstärka skyddet för målsägare och vittnen och förbättra kriminalvården i grunden möter oss dystra framtidsutsikter. Det är glädjande att regeringen har hört nödroppen och anslår mer pengar. Men det behövs förnyelse och nytänkande, och det behövs ett myndighetsövergripande samarbete. Brottsoffer, kvinnor som har blivit utsatta för våld och barn i hemiska uppväxtmiljöer faller mellan stolarna och lämnas i praktiken åt sitt öde.

Fru talman! Vi behöver också en familjepolitisk reform med en modern familjepolitik som utgår från barns rätt att känna trygghet under uppväxten. Samtalen till BRIS har aldrig varit så många som under förra året då 14 300 samtal statistikfördes.

Dagens sönderstressade mammor och pappor måste få en chans att kunna hantera balansen mellan familj och arbete på ett vettigt sätt. Då väljer regeringen att tillsammans med stödpartierna använda det reformutrymme som finns för att lansera förslaget om maxtaxa på dagis. Barnfamiljerna behöver mer tid, mer pengar och större valfrihet för att kunna ordna sina liv.

Den föreslagna maxtaxan styr över till en barnomsorgsform och minskar därmed valfriheten. Den slår också fel fördelningspolitiskt. Och hur kan Miljöpartiet ställa upp på Socialdemokraternas huvudprincip att det är staten, inte föräldrarna, som ska styra över barnens omsorg och hur kan man ställa upp på koncentration, centralisering och kollektivering av barnomsorgen?

Det här är verkligen ett steg på Vänsterns väg, sade Lars Bäckström alldeles nyss, och det är alldeles klart. Tyvärr kan vi instämma i det.

Skolan är viktig för barn och föräldrar. Kunskap ska vara en rättighet för alla – inte ett privilegium för några få. Men i dagens grundskola lämnar var fjärde elev skolan utan godkända och tillräckliga kunskaper medan tillväxtorterna och börsföretagen talar om hur viktigt det är med kunskap och vi alla vet att man måste ha gods grundkunskaper för att kunna skaffa sig jobb i framtiden.

Vi i Centerpartiet har i årtal krävt en kraftfull handlingsplan för att man ska komma till rätta med skolans bekymmer. Det helhetsgreppet väntar vi och alla elever som behöver en rättvis chans i livet fortfarande på. Det borde gälla handikappade barn och ungdomar med t.ex. reumatism som i dag har en mycket sämre utbildning än genomsnittet.

Fru talman! Ett av våra värsta strukturproblem är sjukförsäkrings- och rehabiliteringskostnader. Det är också ett av våra största mänskliga problem. Vi i Centerpartiet har föreslagit en rad åtgärder på det här om-

rådet, och vi begärde i våras en särskild debatt i kammaren för att belysa dessa problem.

Regeringen har en rad utredningar avslutade och en rad utredningar pågående. Vilka långsiktiga lösningar kommer man nu med? Det här är en av de största utgiftsposterna i budgeten, och det är den utgiftspost där utgifterna ökar absolut snabbast. Jo, regeringen ska tillsätta en kommitté som ska gå igenom resultaten från utredningarna och kommittéerna och samordna dem. Sedan ska man kanske utreda detta igen, vad vet jag? Samtidigt ökade antalet ersatta nettodagar med 24 % förra året – 24 %! Och vad innebär det för de människor som finns bakom denna statistik?

Också på arbetsmarknadspolitikens område saknas helhetsgreppen, och man väljer att fortsätta med lappa och lagapolitiken. Det finns inga insatser för att låta de människor som i dag står utanför systemen bli delaktiga i välfärden. Vissa ska tydligen fortfarande stå med mössan i handen och be om socialbidrag i stället för att kunna försörja sig genom eget arbete.

Ett större lokalt inflytande i arbetsmarknadspolitikerna skulle kunna ge mer följsamma åtgärder avpassade för arbetsmarknaden och de arbetsökande och de företag som finns ute i den verkliga världen. Pengar rinner ut i meningslösa åtgärder och förstärker frustrationen och utanförskapet för de arbetslösa och deras familjer.

Pensionärerna är ett annat område. I höstas dribblade regeringen med garantipensionen och sköt upp införandet. Alla pensionärer skulle ha fått en förbättring, men se där bedrog regeringen pensionärerna på en höjning av grundpensionen, och staten sparade 900 miljoner under brinnande högkonjunktur. Nu återkommer ni och slår er för bröstet för att pensionärerna ska få det bättre. Men ni förbättrar inte för alla pensionärer som garantipensionen skulle ha gjort. Återigen är det en grupp av alla pensionärer som får det bättre.

Propositionen innehåller också en uppräkningslista av biståndet, detta välkomnar vi, liksom ökade insatser med fredsbevarande styrkor.

För oss är det viktigt att skattebetalarnas pengar används på ett klokt sätt. När det säkerhetspolitiska läget i Europa möjliggör besparingar i försvaret är Centerpartiets krav att vården och omsorgen ska tillföras dessa sammanlagt 8 miljarder åren 2002–2004. Det syns i denna budget. Så blir det också, och vi är överens med regeringen om att man främst ska satsa på primärvården, omsorgen om de äldre, hjälp till psykiskt sjuka och att man ska öka tillgängligheten och mångfalden.

Fru talman! Detta är den enda stora strukturförändrade reformen förutom maxtaxan i årets vårproposition. Den här reformen som vi ställer oss bakom siktar på att öka människors vardagsvalfrihet och deras trygghet.

Många problem i den svenska verkligheten måste lösas. En långkonjunktur kommer, det vet vi. Tidpunkten för att lösa dessa problem är nu. Vi från Centerpartiet kommer att redovisa våra alternativa förslag – de handlar om grundtrygghet, decentralisering och miljö – och vi har flera stora reformförslag.

Den vårproposition som vi debatterar i dag innehåller inga stora reformförslag förutom maxtaxan. Den ger inga ekonomiska prioriteringar som bryter vanmakt och utanförskap. I stället för reformer satsar man på utredningar och kommittéer, och nu t.o.m. på arbetsgrupper om utredningar och kommittéer.

Prot.
1999/2000:97
13 april

---

*Bordläggningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

Det påminner mig om en god vän som i lördags berättade om en riksdagsledamot som drömde att han stod i talarstolen och höll tal i kammaren. När han sedan vaknade upptäckte han att så faktiskt var fallet.

Utgifter utan reformer, utanförskap och tudelning av Sverige riskerar att ge Sverige ett brutalt uppvaknande. Det tycker vi i Centerpartiet är synd.

(Applåder)

Anf. 7 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! Det går bra för svensk ekonomi, det är mycket bra. Tillväxttalen justeras upp kvartal för kvartal. De stora – i många fall jobbiga, i andra fall befriande – strukturreformer som har genomförts under de senaste 10–15 åren har gett en mycket god utväxling nu när konjunkturen är så stark. Det är givetvis mycket glädjande, inte för att det gör livet lätt för finansministern – även om jag unnar honom det – utan framför allt för att det gör livet lättare för så många människor i vårt land.

Fru talman! Men inte kan vi då bara sätta oss ned och – som regeringen gör – passivt ta för oss av de stekta sparvarna. Nej, det är faktiskt vår uppgift att påminna om att Sverige fortfarande har både stora problem och står inför stora utmaningar.

Företag flyttar nyckelfunktioner med rask takt ut ur Sverige. Människor flyttar ut ur Sverige. Nya företag väljer andra länder som bas för sin verksamhet. I Sverige ligger prisnivån 20 % över EU-genomsnittet, bl.a. därför att svensk politik så länge har präglats av en övertro på regleringar.

Trots att vi har hög arbetslöshet råder det brist på arbetskraft i många sektorer. Vi har en situation där handikappade främst har setts som besparingsobjekt. Vårdköerna växer, och skolan har mycket stora problem. I stället för att låta pengarna bara rinna i väg ska vi nu hålla huvudet kallt, vårda de goda tiderna och se till att de kan bli långvariga. Därför har vi ett antal punkter från Folkpartiet där vi säger att den ekonomiska politiken måste vridas i en annan riktning.

För det första måste avbetalningen på statsskulden vara större. Den ska vara i genomsnitt 2 % över en konjunkturcykel. Det har vi varit överens med Socialdemokraterna om. Men det kräver faktiskt att man under de bästa åren har ett större överskott. Nu är det ju i praktiken bara med hjälp av utförsäljning av olika egendomar som man betalar sina skulder.

För det andra, fru talman, måste vi ha skattesänkningar med en tydlig inriktning på att bekämpa flaskhalsproblem och öka utbudet av både riskkapital och arbetskraft, och de måste till största delen vara finansierade med besparingar. Det måste löna sig att arbeta, spara och ta risker.

I budgetpropositionen sägs inlindat, men ändock, att det inte går att fortsätta med skattesänkningar därför att det kommer att leda till överhettning. Det är säkert en riktig analys i förhållande till den politik som regeringen för och de planer man har. Men skattesänkningar som minskar problemen i ekonomin och som är finansierade med besparingar minskar faktiskt risken för överhettning.

För det tredje behöver vi fortsätta avregleringar och avmonopoliseringar, modernare arbetsrätt, konkurrens och valfrihet i offentlig sektor, försäljning av statliga företag, tydligare arbetslinje, reformering av soci-

alförsäkringssystemen osv., så att vi kan öka förutsättningarna för att de goda tiderna håller längre.

Det är ganska anmärkningsvärt att som tionde punkt nämns omvärlden i regeringens mål för politiken. Det är ganska intressant. Jag har hittills inte hört att man har nämnt att det över huvud taget finns något utanför nationens gränser.

För det fjärde ska vi göra precis tvärtom. Vi ska bejaka globaliseringen och ta till vara de stora möjligheterna. Bara en sådan sak som ett EMU-medlemskap skulle medverka till att hejda företagsflytt och pressa ned de svenska priserna.

Fru talman! När jag läser vårbudgeten slås jag av att där finns inga människor – inga entreprenörer, inga företagare och ingen diskussion om hur man skapar tillväxt och välstånd. Man verkar se ekonomin som någon sorts norsk oljekälla – det sprutar välstånd ur marken. Men, fru talman, välstånd når man bara genom hårt arbete, inte genom önsketänkande.

Just nu talas det väldigt mycket om den nya ekonomin, men inte i vårbudgeten för där står det bara om den gamla. I vårbudgeten står det mycket om arbetsmarknadspolitiska åtgärder, men inget om entreprenörer. Sverige förvandlas, och det går väldigt fort. Den nya ekonomin är redan här, version 7.2. Snart laddar vi andra ned 7.3. Och den här förändringen sker i realtid.

Har ni tänkt på att när vi förut mötte någon på gatan så pratade vi lite om vädret och frågade hur det var med barnen? När vi möts i dag frågar vi: Hur går det på Nasdaqbörsen?

Det finns många fler aktieägare i Sverige än fackföreningsmedlemmar. Och, fru talman, den nya ekonomin är i grunden mycket mer liberal än den gamla, därför att där är det individens ställning som stärks, gränser suddas ut och hinder rivs. Det är små företag och antiauktoritära organisationer som är grunden. Nationen blir ointressant både för företag och för människor. Världen är gränslös, tidlös och viktlös.

Vad behöver då Sverige för att vara ett intressant ställe? Jo, vi behöver internationellt konkurrenskraftiga regler för både företag och människor. Det kommer att handla mycket om skatter.

Jag tror att en harmonisering av skatterna inom EU uppåt skulle kunna kedja fast mycket rörliga skattebaser. Det är på gränsen till navel-skåderi. Vad gör regeringen? Jo, man tillsätter en utredning. Överallt produceras analyser av det här. Fakta finns på bordet. Nu kan och måste vi agera.

Fru talman! Det är uppenbart att från Erik Åsbrink till Bosse Ringholm har det skett en mycket stor omsvängning av insikten om behovet av en stor skattereform. Det verkar som om själva ordet t.o.m. är tabu, om ni ursäktar uttrycket. Man kan inte ens ta det farliga "s-ordet" i sin mun, utan man benämner det i vårbudgeten som beräkningsteknisk överföring till hushållen och beskriver det som kompensation för egenavgifterna.

Regeringen vet ganska uppenbart inte alls vad man vill göra med skattepolitiken nästa år eller i framtiden. Ett område som man i alla fall troligen kommer att tvingas retirera på är fastighetsskatten. Som det ser ut nu ska den skärpas med 8 miljarder, och så säger man med en helt

Prot.
1999/2000:97
13 april

---

*Bordläggningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

obetalbar formulering på s. 35: I vissa fall motsvaras inte skatthöjningen av en lika stor ökning av köpkraften för det enskilda hushållet.

Fru talman! Jag kan redan nu ge ett tydligt besked från Folkpartiet: Några fastighetsskattehöjningar blir det inte tal om, för den skatten ska i stället sänkas.

Fru talman! Regeringen och dess stödpartier är i full färd med att rasera den svenska skolan. Det är mycket, mycket allvarligt. Grundskolan ger inte eleverna baskunskaper. Gymnasieskolan förvandlas till en utslagningsmaskin. Jämlikhetsbegreppet blir i sossetappning bara en fråga om att fördela resurser som har skapats av någon, oklart vem, var och hur.

Jämlikhet är ju i stället att vi alla var och en verkligen får chanser, möjligheter och förutsättningar att forma våra liv och göra verklighet av våra drömmar. Därför är en skola av hög kvalitet för alla barn och ungdomar en hjärtefråga för oss liberaler.

Vården och skolan är dessutom de sektorer där det på grund av de gamla strukturerna är en mycket stor mängd kvinnor som arbetar och har sin profession. När lärarna nu har lyckats få några procent gå LO och Hans Karlsson omedelbart till rasande motoffensiv. Och när sjuksköterskorna får alternativ till landstingen som arbetsgivare och därmed får upp sina löner lite, då börjar man omedelbart tala om att försvåra för privata alternativ. Att de facto bryta de offentliga monopolerna är faktiskt den bästa vägen till rättvisa löner för kvinnor. Det är också en väg till utveckling och tillväxt för oss alla.

I dag, det vet vi alla, är IT- och telekomsektorerna en mycket stark motor i tillväxten, men den kommer ju inte av sig själv. Avregleringar av telemarknaden och många andra förändringar var avgörande, knappast datorteken. Framtidens tillväxtbranscher är i hög grad vården och utbildningen. Kvaliteten behöver höjas och entreprenörsanda, idéer och kunskaper tas till vara. Kvinnor behöver fler olika arbetsgivare att välja på. Kvinnor behöver ökade möjligheter att förverkliga sina drömmar och idéer.

Men vad gör då regeringen? Jo, ni sitter på presskonferenser med IT-killarna Jonas, Krister, Frank och allt vad de heter. Men tjejerna som är vårdentreprenörer, vill ni sitta på presskonferens med dem? Nej, dem vill ni förbjuda att driva företag. Det är dåligt för kvinnorna, det är dåligt för vården, det är dåligt för tillväxten och det är dåligt för Sverige.

Fru talman! En annan sak som är mycket viktig för oss liberaler, som är väldigt angelägna om jämställdhet, är arbetsutbudet. Det låter kanske inte så sexigt, men om man lyfter näsan lite över nästa kvartalsrapport ser man att arbetsutbudet måste öka, inte minska. Det är ju i förlängningen en kvinnofråga, för med mindre arbete får vi mindre möjligheter att klara barnomsorgen, utbildningen, sjukvården och äldreomsorgen. Och i vår ojämsställda värld som vi fortfarande lever i drabbar det mödrarna och döttrarna.

Från socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister hörs mest om olika metoder för att få oss att arbeta mindre, även om det är glädjande att finansministern nu säger att han ska genomföra den sedan flera år överenskomna rätten för folk att stanna kvar till 67 år. Inom parentes sagt har medellivslängden ökat med tre år under processen med att utöka

rätten att arbeta med två år. Vi står i själva verket, om detta genomförs, i ett sämre läge än när vi började driva frågan.

Men det intressanta är, utöver detta, att de enda som ska arbeta mer är småbarnsmammorna, och det är just maxtaxan som man ska använda för att driva upp småbarnsmammornas arbetsutbud. Då vill jag säga så här: Jämställdhet handlar inte om siffror och statistik. Det handlar om makt, om makten över sitt eget liv, och kvinnor har mindre makt än vad män har. Den liberala jämställdhetskampen kommer även i fortsättningen, det är uppenbart, att drivas i polemik med er som tror att vägen till jämställdhet går via mer makt till staten i stället för via mer makt åt kvinnorna själva. Bara tanken på att livsvillkoren för oss småbarnsmammor avgörs i Rosenbad gör mig rasande, att mitt liv ska styras i skärningspunkten mellan Göran Persson och Birger Schlaug efter synpunkter från översteförståsigpåerskan Schyman.

Fru talman! Lars Bäckström sade här alldeles nyss att det här är en budget för barnen och inte för baren, men någonting måste ha hänt i baren, för lyssna nu: Det som ni föreslår nu för nästa år är ju 1 ½ miljard mindre till barnfamiljerna än vad ni föreslog i höstas.

Fru talman! Folkpartiet vill ha en familjepolitik som handlar om småbarnsmammornas och för den delen pappornas möjligheter att bestämma mycket mer själva.

Det finns också bra saker i budgeten.

Att man talar mycket om utgiftstaken är bra, men sedan tricksar och fixar man med dem så att trovärdigheten undergrävs.

Det är bra att man satsar mer pengar på polisen, men det krävs också en komplettering med tydliga krav på ledarskap och bättre organisation.

Det är bra att man nu har lyssnat på bl.a. oss i oppositionen och på pensionärsorganisationerna och förbättrar för de pensionärer som har det allra svårast, men jag är tveksam till om det räcker.

Förra året hade jag anledning att särskilt också ta upp några svek, och tyvärr är det precis samma svek som jag har anledning att ta upp i år. Först är det biståndet. Det var precis på håret att regeringen klarade av att bokföringsmässigt komma upp till målet 0,7 % av BNI – det som Pierre Schori, förra biståndsministern, kallade för skammens gräns.

Men av förra årets biståndsutbetalningar stoppades 2 900 miljoner kronor genom sådana här begränsningsbelopp. Och det saknas fortfarande 800 miljoner av dem. Var finns de pengarna? Man undrar om ni har hål i fickorna. Pengarna har bränt.

Behoven är ju otroligt stora, och de är stora *nu*. Det behövs både katastrofhjälp och ekonomiska reformprocesser i tredje världen. Det andra stora sveket gäller änkorna. Tiotusentals änkor fick 1997 med kort varsel sin ekonomi kraftigt försämrad. Ingen annan grupp har drabbats så hårt. Vi har röstat emot och kämpat emot, och det har även Vänstern gjort. Man lovade i valet att det skulle återställas. Nu har man fått igenom en liten skärv till änkan. Men i den här takten tar det 75–80 år innan Vänsterpartiet har genomfört sitt vallöfte till änkorna.

Fru talman! Det skulle kunna finnas mycket att säga, men vi får ju tillfälle att återkomma i den ekonomiska debatten. Vad Sverige behöver, och vad vi i Folkpartiet kommer att lägga fram, är en ekonomisk politik för jobb och tillväxt och för långsiktigt goda villkor. Det kräver att man förmår höja blicken bortom nästa kvartalsrapport och nu ta tag i de pro-

Prot.

1999/2000:97

13 april

---

*Bordläggningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

blem och utmaningar vi har för att långsiktigt kunna skapa goda villkor. Annars blir det kanske som den nye hovpoeten Magnus Uggle sjunger: ”Fyra sekunder, underbart är kort”.

Vad vi behöver är en riktig skattereform för arbete, sparande och risktagande i Sverige. Vi behöver mindre konjunktur känsliga statsfinanser med sänkt skatte- och utgiftskvot och större avbetalningar på skulderna i de ekonomiskt bästa tiderna. Vi behöver strukturreformer för att öka tillväxtpotentialerna, särskilt genom att ta till vara kvinnors kompetens och entreprenörsanda inom vården och skolan. Vi behöver också, fru talman, ett regeringsskifte. Vi behöver en regering som har hårda nypor i den ekonomiska politiken. Det behövs för att försvara mjuka värden.
(Applåder)

Anf. 8 MATZ HAMMARSTRÖM (mp):

Fru talman! Miljöpartiets politik vilar på en fyrfaldig solidaritet: solidaritet med människor i vårt eget land, solidaritet med världens folk, solidaritet med kommande generationer och solidaritet med djuren, naturen och det ekologiska systemet. I ett solidaritetsperspektiv är det här en bra budget. Den är inte så bra som den hade varit om vi hade kunnat lägga fram den själva, men den är bra utifrån de givna förutsättningarna.

Solidariteten med människor i vårt eget land stärks bl.a. genom att pensionärernas bostadstillägg ökas, genom att extra resurser för tandvård avsätts och genom att barnfamiljernas barnomsorgskostnader sänks. Solidaritet med världens folk visas genom att anslagen för internationellt bistånd ökar mycket kraftigt.

Solidaritet med kommande generationer visas bl.a. genom en ekonomi i balans, genom ytterligare förstärkta miljöinsatser och genom utfästelsen om en grön skatteväxling. Den förlängda föräldraförsäkringen och barnens rätt till en förskoleplats hör också hit.

Solidaritet med djuren, naturen och det ekologiska systemet visas genom den gröna skatteväxling som jag nämnde nyss och genom ytterligare förstärkningar av anslagen för bl.a. inköp av skyddsvärd skogsmark, biotopskydd, marksanering, miljöbevakning och forskning om ekologiskt jordbruk.

De ekonomiska förutsättningarna är goda. Svensk ekonomi beräknas växa med 3,8 % i år och 2,9 % nästa år. Det är positivt för arbetsmarknaden. Sysselsättningen beräknas öka med över 100 000 personer mellan 1999 och 2001 och den öppna arbetslösheten beräknas minska till 4 %.

De ekonomiska förutsättningarna är alltså goda. Men det finns all anledning att hålla ögonen öppna för hur miljön utvecklas. Till vår hjälp har vi de gröna nyckeltal som sedan den förra vårpropositionen presenteras i finansplanen. Dessa nyckeltal visar t.ex. att den totala energiförbrukningen i Sverige ökar, att belastningen på haven av fosfor och kväve ökar, att bensenhalterna fortfarande är för höga och – inte minst – att koldioxidutsläppen ökar. Utsläppen av koldioxid sjönk kraftigt mellan 1970 och 1990. Nu ökar de alltså igen och närmar sig 1985 års nivå – detta samtidigt som vi har förbundit oss internationellt att minska utsläppen.

Det fanns de, däribland jag, som hade höga förväntningar på Klimatkommittén, som presenterade sitt slutbetänkande i går. Men vad blev det? Jo, det stannade vid målsättningar och en from förhoppning om frivilliga åtgärder. Det räcker inte med målsättningar. Det måste till åt-

gärder också, åtminstone om man vill nå de mål man sätter upp. En sådan åtgärd vore att höja koldioxidskatten. Men det vågade man alltså inte föreslå. Den frågan får vi återkomma till.

Nu står det i alla fall i finansplanen att regeringen i höstbudgeten ska presentera en strategi för en grön skatteväxling i storleksordningen 30 miljarder kronor de närmaste tio åren. Jag ser höjda koldioxidskatter som en del i den växlingen, liksom jag ser sänkta arbetsgivaravgifter som en annan del. Det finns de som påstår att våra företag omöjligen skulle klara höjda koldioxidskatter. Men med en växling mot sänkt arbetsgivaravgift skulle åtminstone 90 % av företagen kompenseras i stort sett fullt ut.

Ofta hävdas det att miljöeffekterna av ekonomisk tillväxt kan motverkas mer än väl genom att vi samtidigt utnyttjar naturresurserna på ett effektivare sätt. Men det framgår av de gröna nyckeltalen i finansplanen att det tyvärr inte varit så under 1990-talet. Mellan 1990 och 1998 var energieffektiviteten i stort sett oförändrad. Det är en viktig varningsklocka som visar på behovet av betydligt kraftigare insatser för att använda miljö- och naturresurser på ett effektivare sätt, t.ex. genom fortsatt skatteväxling och genom att stimulera utvecklingen av miljövänlig och resurssnål livsstil och teknik, genom ekonomiska styrmedel och genom stöd till forskning.

Fru talman! Miljö och livskvalitet måste stå i fokus när vi diskuterar hur vi ska ta ut frukterna av framtida produktivitetshöjningar. För miljön, för kommande generationer och kanske också för vår egen skull måste vi överväga att välja mer fri tid i stället för kraftigt ökad resurskrävande materiell konsumtion.

Regeringens, Vänsterpartiets och Miljöpartiets gemensamma arbetstidsgrupp presenterade i mars sin analys av konsekvenserna av olika möjliga arbetstidsförkortningar. Den analysen visade att det är fullt möjligt att förkorta arbetstiderna framöver utan att människors privata konsumtionsutrymme minskar. Vi skulle kunna arbeta 30 timmar per vecka år 2015 och ändå ha 20 % mer i plånboken än vi har i dag jämfört med 50 % mer om arbetstiden inte förkortas.

Däremot innebär en kortare arbetstid, det är vi fullt införstådda med, att skatteinkomsterna till den offentliga sektorn riskerar att minska. Det kan åtminstone till en del kompenseras genom minskade kostnader för sjuklighet och genom att människor orkar arbeta längre upp i åldrarna. Men det krävs också att vi diskuterar nya sätt att organisera och finansiera den offentliga välfärden som tar hänsyn till en situation där människor kommer att ha både mer tid och mer privata pengar till sitt förfogande än i dag.

Arbetstidsgruppens förslag går nu ut på remiss för att, som det står i finansplanen, ”stimulera en debatt om på vilket sätt – avtal eller lagstiftning – som ett första steg till en arbetstidsförkortning kan tas”. Vi ska återkomma till den här frågan i höstens budgetproposition. Miljöpartiets uppfattning är liksom tidigare att en arbetstidsförkortning ska påskyndas genom att normalarbetstiden sänks i arbetstidslagen. Det skulle vara en mycket tydligt signal till arbetsmarknadens parter att i stundande avtalsförhandlingar avtala om successivt kortare arbetstider.

Fru talman! Gunnar Hökmark är ett levande bevis på att även politiskt arbete kan ge förslitningsskador. Att ständigt upprepa samma tankar

Prot.
1999/2000:97
13 april

---

*Bordläggningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

är lika riskabelt som att ständigt upprepa samma kroppsörelse. Oavsett hur verkligheten ser ut målar Gunnar Högmark den i samma dystra färger. Och det enda som han accepterar som en reform är skattesänkningar eller möjligen ytterligare en karensdag.

I vårbudgeten dras riktlinjer upp för reformer på flera områden som varit och är viktiga för Miljöpartiet.

Biståndsanslaget höjs kraftigt mellan 2002 och 2003, från 0,74 % till 0,81 % av bruttonationalinkomsten. Ökningen är i själva verket ännu större än som framgår av dessa siffror, eftersom också bruttonationalinkomsten ökar kraftigt på grund av tillväxt. Därigenom stiger det totala anslaget för internationellt bistånd, om man räknar in Östeuropabiståndet, från 11,9 miljarder kronor 1999 till 18,2 miljarder kronor 2003. Det är en ökning med 50 % på fyra år. Att kalla detta för ett svek, Karin Pilsäter, är ett missbruk av vårt språk.

Från Miljöpartiets sida kommer vi att fortsätta verka för en fortsatt snabb utbyggnad mot målet 1 % av bruttonationalinkomsten.

Vårbudgeten innebär också, som några har varit inne på, flera viktiga reformer för barnfamiljerna.

Barnbidraget höjs, som tidigare beslutats.

Barn till arbetslösa och barn till föräldralediga som har flera barn ges rätt till barnomsorg.

Föräldraförsäkringen förlängs med en månad fr.o.m. 2002, en förlängning som Mats Odell såg som ett exempel på förmynderi och kommandopolitik. Jag undrar om barnfamiljerna ser det så.

Fr.o.m. den 1 januari 2002 erbjuds också kommunerna att mot statsbidrag kunna erbjuda föräldrarna en högsta taxa i barnomsorgen som är väsentligt lägre än i de flesta kommuner i dag.

År 2003 införs en allmän förskola för fyra- och femåringar.

När regeringens förslag till denna s.k. maxtaxa inom barnomsorgen först presenterades var Miljöpartiet starkt kritiskt. Vi var inte emot sänkta barnomsorgskostnader som princip, men regeringens förslag hade en utformning som vi inte kunde acceptera. Vi ansåg också att det var nödvändigt att kombinera sänkta barnomsorgstaxor med andra åtgärder för att förbättra situationen för barnen på ett mer balanserat sätt. De familjepolitiska åtgärderna som jag nämnde nyss har i sin helhet en sådan utformning att vi nu också kan acceptera en reform för sänkta barnomsorgstaxor med en utformning som till stor del följer en modell som vi har konstruerat, en mixtaxa, som består av en blandning av procentsats och krontak.

Jag vill nämna tre utgångspunkter för det förslag till mixtaxa som regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet nu har enats om.

För det första: Barnomsorgsavgifterna har stigit kraftigt under 1990-talet, från att ha täckt 10 % till att i dag täcka 17 % av kostnaderna för barnomsorgen. Och skillnaderna mellan kommunerna har blivit mycket stora. Vi anser därför att en viss sänkning av taxorna är motiverad, men inte i den storleksordning som regeringen föreslog.

För det andra: Eftersom den totala avgiftssänkningen i mixtaxan är mindre, blir det cirka en halv miljard kronor över för att stärka kvaliteten i det nya förslaget.

För det tredje: Taxan har nu också fått en bra fördelningspolitisk profil. Mixtaxan innebär att ensamstående, lågavlönade och de som arbetar deltid får större sänkningar än i regeringens ursprungliga förslag.

Jag vill därefter ta upp miljön. Redan i tidigare budgetöverenskommelser har Miljöpartiet lyckats förhandla fram kraftigt ökade miljöanslag på ett flertal områden, t.ex. skogsinköp, marksanering, kalkning, miljöforskning och biotopskydd. Nivån på dessa satsningar säkras nu också för 2003. Dessutom tillförs utgiftsområdet Miljö ytterligare 175 miljoner 2001, 180 miljoner 2002 och 310 miljoner 2003, bl.a. för miljöövervakning, skötsel av skogar, miljöforskning och marksanering. Den exakta fördelningen av dessa pengar bestäms i höstbudgeten. På andra utgiftsområden tillförs ytterligare medel för forskning om ekologiskt lantbruk, ersättning för viltskador, höjt anslag till fonden för fukt- och mögelskador samt länsstyrelsernas administration av skogsinköp. Det sista är viktigt. Länsstyrelserna måste ju klara av att hantera de ökade inköpsvolymer som de höjda anslagen har gett upphov till.

Andra viktiga miljöinslag i vårbudgeten är vindkraft och järnvägar. I och med vårpropositionen startas nu en process för en kraftig utbyggnad av vindkraften i Sverige. Ett planeringsmål ska utarbetas som torde komma att vara i den storleksordning som Vindkraftsutredningen angett, ca 10 terawattimmar. I dag finns det ungefär 0,4 terawattimmar utbyggt. Regeringen ska också lämna förslag till riksdagen om hur den här utbyggnaden ska genomföras. Man får räkna med att en stor del av utbyggnaden kommer att ske till havs och kanske också i fjällen. Ett nytt finansieringssystem för vindkraft och annan förnyelsebar energi är under utredning. Det bygger på s.k. gröna certifikat, som i korthet innebär att marknaden får betala merkostnaden för den förnybara elen.

När det gäller järnvägar innebär vårpropositionen att en viss del pengar överförs från vägbyggnation till järnvägar. Det innebär att vi har en möjlighet att elektrifiera Blekinge kustbana tre år tidigare än beräknat. Planeringen startar omgående, och byggstarten beräknas till 2004. Det görs också förstärkningar av viktiga järnvägssträckor för att den tunga godstrafiken ska kunna gå på järnväg och alltså göra godstransporterna på järnväg mer konkurrenskraftiga. På vägsidan förbättras underhållet av vägar i främst Norrland för att förebygga t.ex. tjälskador.

Andra viktiga inslag är att ytterligare medel tillförs forskningen och högskolan. Ett investeringsbidrag ges för byggande av studentbostäder. Dessutom införs också pensionsrätt för studier liksom för värnplikt. Och en särskild satsning görs på läsfrämjande insatser i grundskolan, vilket är något som Miljöpartiet länge har verkat för.

En annan fråga som vi länge drivit är tandvården. Därför är det glädjande att ramen för tandvårdsförsäkringen höjs med 200 miljoner kronor 2002 och 500 miljoner kronor 2003. Det är ett bra första tillskott för att möjliggöra en förbättring av den nuvarande tandvårdsförsäkringen som inte fungerar riktigt bra. Och vi kommer att aktivt medverka för att utforma ett tandvårdsstöd för dem som i dag inte har råd med dyra behandlingar. Det är viktigt att tändernas kondition inte återigen blir ett tecken på klasstillhörighet.

Vi gläds också åt att vi nu kan medverka till att förbättra livsvillkoren för de sämst ställda pensionärerna genom att golvet på 100 kr per månad

Prot.
1999/2000:97
13 april

---

*Bordläggningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

i bostadstillägget tas bort och genom att taket på 4 000 kr per månad höjs till 4 500 kr.

Det är också glädjande att vi på kultursidan har lyckats skapa ett reformutrymme på 30 miljoner kronor per år som ska användas bl.a. för att nationella museer och läns museer ska kunna utveckla sin museipedagogik.

Fastighetsskatten har både Mats Odell och Karin Pilsäter talat om som om den skulle höjas med 8 miljarder nästa år. Det är flera tidningar som har gjort detta till en nyhet flera gånger under det senaste året. Men det är alltså inte så. Och om man läser det som står på s. 35, flera rader än Karin Pilsäter läste upp för oss här i talarstolen, framgår det tydligt att regeringen avser att återkomma i budgetpropositionen med förslag som begränsar ökningen av skatteuttaget. Mycket tydligare kan det inte bli. Det kommer inte att bli något ökat skatteuttag på 8 miljarder kronor.

Sammantaget, fru talman, tar vi med denna vårbudget åtminstone några steg i rätt riktning. Och jag ser redan nu fram emot ett fortsatt arbete i höst, där vi förhoppningsvis ska gå ännu ett litet stycke, bl.a. när det gäller ökad avbetalning på statsskulden, satsning på vindkraft, fortsatt grön skatteväxling och en inledd arbetstidsförkortning.

(Applåder)

Anf. 9 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s):

Fru talman! När jag lyssnar på de borgerliga företrädarna slås jag av att ingen av dem egentligen talar om arbetslösheten och om jobben. De tycks inte existera i den borgerliga föreställningsvärlden.

Jag ägnade en stor del av min inledning åt det. En stor del av vårpropositionen handlar just om hur de som står utanför arbetsmarknaden ska få chans att komma in på arbetsmarknaden och hur viktigt det är att alla delar av vår befolkning och vårt land får chans till jobb. Jag är förvånad över att de borgerliga företrädarna undviker att diskutera sysselsättning och arbetslöshet. Det tycks inte finnas i deras föreställningsvärld.

När jag hör Gunnar Hökmark vet jag inte om jag ska tala om Galne Gunnar eller Gnällige Gunnar. Han talar om 90-talet och inte om framtiden. Han lever i det förgångna. Det socialdemokratiska ungdomsförbundet försökte i höstas inför millennieskiftet säga att ingen ska lämnas kvar på 1900-talet. Men uppenbarligen har det misslyckats. Hökmark är kvar på 1900-talet och kommer att förbli så för lång tid framöver, uppenbarligen.

Han säger med en fantastisk retorik: Ni, regeringen, väljer att göra det sämsta av allt. Ni ökar på utgifterna, men ni gör ändå ingenting. Det sämsta av allt. Nya satsningar på barnen och barnfamiljerna, en rejäl förbättring för de sämst ställda pensionärerna och stora utbildningssatsningar är det sämsta av allt med moderat terminologi.

När Gunnar Hökmark för ett ögonblick gör en utflykt i den litterära världen använder han sig av Mikael Wiehe. Hökmark var klok nog att inse att Wiehe nog inte hade uppskattat att bli inblandad i den moderata världen. Jag kan förstå att Hökmark länge har funderat, kväll efter kväll, natt efter natt, hur han kunde hitta någon poet åt höger som han kunde citera, men det fanns väl ingen. Det fanns uppenbarligen inte en enda poet åt höger som var värd att ens ta in i sammanhanget.

Gunnar Hökmark säger att det är viktigt – och på den punkten kan jag hålla med honom – att när det nu är goda tider ska vi också ägna oss åt att fundera över hur vi kan göra strukturförändringar i vår ekonomi som gör att vi långsiktigt kan skapa en god ekonomi i fortsättningen. Det är precis det som vårpropositionen handlar om.

Det är därför som vi i vårpropositionen har lagt oerhörd stor vikt vid att satsa på förbättring av vårt utbildningssystem. Det handlar om en förbättring av inte bara ungdomars möjligheter till utbildning utan också att ge alla som är ute i arbetslivet en chans till kompetensutveckling.

Det handlar också om forskningen. Regeringen har år efter år försett forskningen med mer resurser, och vi satsar ytterligare en halv miljard på forskningen framöver. IT-propositionen med 8 miljarder kronor är en oerhörd stor satsning som ger hela landet mer jämlika förutsättningar till en långsiktig strukturutveckling.

Konkurrenspolitiken måste skärpas. Det vore intressant om Gunnar Hökmark kunde ägna en tanke åt det förhållandet att vi på vissa områden har en högre prisnivå i vårt land än den som finns i många EU-länder. Där gör regeringen många insatser för att via konkurrenspolitik med avreglering och sådant medverka till att vi kan pressa priserna och få till stånd ett mer effektivt utnyttjande av våra resurser.

Nu kommer jag tillbaka till det jag började med, det kanske viktigaste av allt när det handlar om att långsiktigt förstärka vår struktur och ekonomi i Sverige. Det är att öka tillgången på arbetskraft för våra företag och våra företagare. Hur god företagsidé du än har, hur stor efterfrågan du än har på dina tjänster och varor som företagare, har du inte bra arbetskraft och en väl utbildad arbetskraft kommer du aldrig att vara framgångsrik som företagare.

Hela ingången i vårpropositionen är att se till att rusta Sverige på kort sikt och på lång sikt för att se till att arbetskraften finns och att alla som vill arbeta i vårt land och ta ett jobb ska få chans att göra det, och få chans att göra det med en god kompetens. Det är det avgörande när det gäller framtidens struktursituation och att möta framtiden.

Jag blir förvånad när jag hör vad Gunnar Hökmark säger på vissa andra områden. Han kan egentligen inte på något vis presentera något moderat alternativ till den ekonomi som går bra, och som han också sade i sitt anförande. Han måste ständigt återgå till Gnällige Gunnar-perspektivet: Om det inte går bra, kanske det går ännu sämre i morgon. Han försöker alltid att se det utifrån ett oerhörd negativt och pessimistiskt perspektiv.

Jag skulle ett ögonblick vilja stanna vid vår internationella och europeiska situation. Sverige är en del i Europa. Det finns anledning att jämföra den svenska situationen med situationen i övriga Europa, eftersom EU-kommissionen i går presenterade en vårprognos. Man kan se att Sverige på område efter område har en bättre position än de allra flesta EU-länder.

Vi har en tillväxt som är ungefär en halv procent bättre i år än EU-genomsnittet. Vi har en arbetslöshet som är ungefär 2 % lägre än vad EU-genomsnittet är. Vi har en inflation som är en av de allra lägsta bland EU-länderna, och vi har ett budgetsaldo som är på plus 2,8 % när EU-genomsnittet är ett underskott på minus 0,4 %. På alla dessa olika områden kan vi konstatera att Sverige ligger i framkanten och är långt framme

i Europa. Det är en position som vi naturligtvis vill behålla. Därför gör vi en rad insatser i vårpropositionen för att vidmakthålla det perspektivet.

Mats Odell väljer att karakterisera vårpropositionen som en form av förmynderi. Det är förmynderi att satsa på barnen, förmynderi att satsa på de sämst ställda pensionärerna och förmynderi att satsa på sjukvårdsverksamheten – de 9 miljarderna till en utbyggnad av sjukvården. Det är förmynderi att satsa på rättstrygghet – den stora miljardsatsningen på polisen. Är det det som är förmynderi i Mats Odells värld? Då är världen i så fall uppochned.

Mats Odell försöker förringa det goda ekonomiska resultat som har nåtts via en hårdhänt budgetpolitik de senaste åren. Han talar om att det egentligen inte är några överskott i budgeten. Han dribblar och tricksar, för att använda hans egna ord. Det finns ett överskott som är 2,8 % i år och som enligt prognosen är 3,2 % nästa år. Om det sedan är fördelat mellan kommuner, staten eller pensionssystemet är det i alla fall en del i den offentliga ekonomin.

Det är det samlade resultatet som är det centrala. Hur de olika delarna förhåller sig till varandra kan man alltid diskutera. Men i det samlade resultatet finns det ett överskott i den offentliga ekonomin. Jag kan inte se att Mats Odell och Kristdemokraterna har bidragit till det. Det är faktiskt den saneringspolitik som Socialdemokraterna bedrivit tillsammans med Centerpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet i olika omgångar som har medverkat till det.

Matz Hammarström var tydlig. Jag vill gärna understryka det Matz Hammarström sade. Mats Odell vill i olika sammanhang ge intryck av att regeringen ska höja fastighetsskatten eller låta nuvarande system slå igenom så att det blir en höjning av fastighetsskatten med 8 miljarder kronor. Det är en form av skrämnskott som man tar till när man inte har några argument. Då försöker man pådyvla motståndaren en uppfattning som motståndaren inte har. Jag vill gärna understryka det Matz Hammarström sade. Regeringen har ingen sådan avsikt. Regeringen tänker inte lägga fram något förslag i höst om att vi tar ut en fastighetsskattehöjning i den storleksordning som Odell här talar om.

Jag vill understryka en sak som Lena Ek tog upp i sitt anförande, nämligen att hela Sverige ska växa. Det finns ett antal förslag i denna vårproposition som också handlar om att hela Sverige ska växa. Vi vet att de insatser vi får via EU:s strukturfonder, och som handlar om upp till kanske 20 miljarder de kommande sju åren, är sådana insatser som i allra högsta grad kan medverka till att hela Sverige kan växa.

Vi förstärker insatserna i regionalpolitiken på de orter som får omställningar i försvarets organisation med 300 miljoner kronor de närmaste två åren. Det är nya pengar, och en ny insats. Vi gör satsningar på infrastrukturen på olika sätt och vis. Det gäller både järnvägssatsningar och vägsatsningar, som har betydelse inte minst för våra glest bebyggda delar av landet. Vi gör förenklingar för små och medelstora företag.

Det finns förslag till förbättrade regler för avdrag för levnadsomkostnader för egenföretagare, förbättrade kvittningsmöjligheter för vinster på aktier i onoterade företag och generösare avdragsregler vid ombyggnad av lokaler. Och vi fortsätter arbetet med regelförenklingar just för att gynna de små och medelstora företagen.

När det gäller det perspektiv som Lena Ek målar upp om hur viktigt det är att hela Sverige kan växa så finns det många bevis för och exempel på i vårpropositionen att vi lever upp till dessa krav och önskemål.

Låt mig allra sist säga någonting om det som Karin Pilsäter tog upp. Hon säger, helt felaktigt enligt min uppfattning, att detta inte handlar om att främja entreprenörskap och företagsamhet. Hela ingången i vårpropositionen handlar faktiskt om att främja jobb, tillväxt, entreprenörskap och företagsamhet. Det är huvuduppfattningen. Om Pilsäter har suttit och nickat till, och inte upptäckt vad som har sagts härifrån – både från mig och från andra företrädare – så beklagar jag det.

Det handlar faktiskt om att få fler företag i Sverige och att få fler personer anställda i både nya och gamla företag.

Som jag sade inledningsvis – om inte Pilsäter upptäckte det så får jag upprepa det – gör vi särskilda insatser för invandrare. Vi ger dem möjlighet att starta företag och vi främjar företag som de har i gång.

Vi höjer kompetensen. Vi sätter in en rad insatser för att öka arbetskraftstillgången. Vi satsar på forskning och utbildning.

Det viktigaste av allt, Karin Pilsäter, är att det i dag, i motsats till i början på 90-talet, i Sverige finns en stor efterfrågan på företagens varor och tjänster. Utan denna efterfrågan på varor och tjänster är inget företag framgångsrikt. För att få en efterfrågan på varor och tjänster måste man ha en stabil ekonomisk grundval – och det har vi skapat efter de borgerliga regeringsåren i början av 90-talet och den budgetsanering vi har tvingats ta till. Nu har vi skapat en sådan god grund som gör att vi har denna efterfrågan på varor och tjänster i våra företag – stora som små.

Karin Pilsäter sade att hon tyckte att det var viktigt att man har hårda nypor, håller på utgiftstaken osv. Jag instämmer i det. Men jag instämmer bara i den delen av Karin Pilsäters resonemang. Samtidigt som hon tycker att utgiftstak är bra, och att det är bra att man håller ordning och reda i ekonomin – och det är jag den första att instämma i – säger hon ju att vi ska ha ännu mer utgifter. Det fattas det, det fattas det och det fattas det.

Detta är det gamla liberala tricket att sitta på två stolar samtidigt och att inte kunna välja och prioritera. Det tycker jag är oerhört viktigt. I ett gott ekonomiskt klimat måste vi våga ta den diskussionen – vi måste våga prioritera.

För regeringen och vårpropositionen finns det en sådan väldigt tydlig prioritering. Det handlar om att prioritera jobben, barnfamiljerna, barnen och de äldre – de sämst ställda pensionärerna. Där är våra, mycket tydliga, politiska prioriteringar.

Anf. 10 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Herr talman! Jag vet inte vad som är värst för regeringen – att Bosse Ringholm är finansminister eller att han försöker vara rolighetsminister. Ta det här med Galne Gunnar och Gnällige Gunnar. Jag tror att de tre medarbetarna från Finansdepartementet fnissade till lite grann, men i grunden är detta en nivå på den politiska debatten som jag inte tycker anstår Sveriges finansminister.

Det anstår honom inte heller att göra en sak och ett politiskt knep av att faktiskt medvetet låta bli att lyssna på vad som har sagts i debatten. Jag tror att Bosse Ringholm – och här är jag allvarlig – inte är den politi-

ker i Sverige som ska försöka utveckla sin politiska profil så att han är den som inte lyssnar på vad som sägs, och i stället upprepar vad han har sagt. Det är förnedrande för den politiska debatten om vi inte kan tala om sakfrågorna.

Det som jag tog upp i mitt anförande handlar om de villkor som vi möter i framtiden – globaliseringens villkor. Vad innebär rörliga skattebaser? Vad innebär det för möjligheten till nya jobb och nytt företagande i Sverige i en internationell ekonomi som är under förändring?

Detta skämtade Bosse Ringholm bort genom att tala om Galne Gunnar och Gnällige Gunnar. Kul!

I finansplanen står det faktiskt ingenting annat om de utmaningar som internationaliseringen och globaliseringen innebär än att ni ska tillsätta en utredning.

Därför vill jag fråga finansministern: Är det så – och detta är en viktig fråga – att ni inte har någon annan politik att redovisa här i dag för att möta globaliseringen, för att hantera den utmaning som utflyttningen av företag, forskning och huvudkontor innebär än att ni ska tillsätta en utredning?

Var inte rolighetsminister nästa gång, utan var finansminister! Redovisa vilken politik ni har för detta!

Utflyttningen sker nämligen nu, och globaliseringens villkor är här. Det är nog så att ni är för begrävda i samarbetet med Miljöpartiet och Vänsterpartiet för att kunna möta den utmaningen. Men försök i alla fall!

Herr talman! Finansministern sade att det inte blir någon höjning av fastighetsskatten. I finansplanen står det faktiskt att ni ska begränsa ökningen. Därför vill jag ha besked nu: Kommer ni att höja barnfamiljernas och hushållens skatt på boende eller kommer ni inte att göra det?

Vi vill inte ha någon rolighetsminister, utan en finansminister. Det räcker bra.

Dessutom skulle jag vilja ha besked om detta: Kommer ni att höja energiskatterna som Matz Hammarström och Vänsterpartiet kräver att ni ska göra? Är det ett sätt att möta globaliseringen?

Jag tror som sagt att det är bättre att satsa på att vara finansminister än rolighetsminister. Svara på frågan!

Till slut vill jag säga att hela denna proposition borde handla om hur vi får ut fler människor på arbetsmarknaden. Är det så att ni seriöst överväger att genomföra lagstiftad arbetstidsförkortning när behovet av jobb och arbetskraft är större än någonsin?

Jag föreslår att finansministern talar om den ekonomiska politiken. Det är inte säkert att det blir bättre, men det blir värdigare.

Anf. 11 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Herr talman! Jag är ledsen om Gunnar Hökmark uppfattade det som att han var Galne Gunnar. Jag sade att han kanske ger mer skäl för att vara Gnällige Gunnar än Galne Gunnar. Men jag inser att han varken vill vara det ena eller det andra, utan han vill i stället vara Mästrand Gunnar. Då får han väl ta på sig den kappan, om han tycker att den är mer tidsenlig för hans inlägg här i kammaren.

Vi har i vårpropositionen anmält att vi tänker tillsätta en internationaliseringsutredning för att skaffa mer kunskap om vad som händer – inte minst på den internationella ekonomiska arenan.

Av det drar Gunnar Hökmark slutsatsen att vi kommer att nöja oss med en utredning. Då tror jag att Gunnar Hökmark känner regeringen och oss socialdemokrater ganska illa. Vi kommer självfallet att se till att kunskapen som vi samlar ska användas också för att göra en rad insatser.

Jag kan gärna berätta att vi redan i dag tillsammans med medlemsstaterna i den europeiska unionen gör en rad insatser för att komma till rätta med de problem som finns med exempelvis den internationella kapitalflykten och skatteflykten.

Det har gjorts ett stort och förtjänstfullt arbete inom EU när det gäller att exempelvis gå igenom alla de olika ländernas olika skattelagstiftningar. Dessa innebär att man snedvrider konkurrensen mellan företag i olika länder. Det har visat sig att det finns ett par tre hundra sådana här lagstiftningar i de 15 EU-länderna – varav bara några enstaka i Sverige faktiskt. Man är gemensamt överens från ländernas sida att man måste minska den här typen av snedvridning. Detta är ett exempel.

Ett annat exempel är att vi nu diskuterar att försöka hitta någon form av europeisk EU-beskattnings på obligationer och andra ränteinkomster. Det är ett svårt kapitel, och ett svårt område att nå resultat på. Men jag tycker att det är viktigt att vi kan hitta ett europeiskt snitt och göra en europeisk insats.

Vi är självfallet också intresserade av att samverka på rader av andra områden – inte minst på Europainivå och internationell nivå – för att nå framgång.

Ofta säger Gunnar Hökmark och Moderaterna att det går så dåligt för Sverige just nu. När det går bra för Sverige retirerar man och säger att det går bra för Sverige just nu, men det kommer att gå dåligt i morgon. Det är därför jag tycker att det finns så mycket pessimism kring Moderata samlingspartiet och Gunnar Hökmark. De befinner sig kvar på det lite halvtrista 1990-talet med de stora budgetunderskotten som han och den tidigare Bildtregeringen stod för.

Det är faktiskt så, Gunnar Hökmark, att det nu äntligen, tack vare det här budgetsaneringsarbetet, för första gången har skapats utrymme för att sänka skatten genom en finansierad skattesänkning. Det här året sänks skatten för alla löntagare i Sverige med 10–12 miljarder kronor. Det här året sänks skatten för företagen med 3, 4, 5 miljarder kronor. Det är finansierade skattesänkningar. Det är någonting som Gunnar Hökmark och hans tidigare regeringskolleger i Moderata samlingspartiet aldrig har varit med om tidigare. De sänkte skatten genom att låna till skattesänkningar. När vi sänker skatten i år genom samverkan mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet sker det genom finansierade skattesänkningar.

Vi för en diskussion inför hösten om vilket utrymme det finns för fortsatta skattesänkningar, och då handlar det fortfarande om finansierade skattesänkningar, Gunnar Hökmark. Det är någonting helt annat än det som funnits i den moderata föreställningsvärlden.

Anf. 12 GUNNAR HÖKMARK (m) replik:

Herr talman! Jag ska inte kommentera rolighetsinsatserna mer. Jag kan bara konstatera att det ibland är bäst att inte försöka upprepa sig.

När det gäller utflyttningen, globaliseringen och den nya ekonomins krav fick vi ett besked. I den fråga som är den största och mest omväl-

vande för förändringen av världsekonomin och för villkoren för välstånd och välfärd är regeringens politik att man ska tillsätta en utredning. Det är ett besked så gott som något, men det visar också att vi har en regering som inte kan föra den politik som Sverige behöver. När vi resonerar om den ekonomiska politiken här, Bosse Ringholm, är det inte så att vi kan bedöma er efter konjunkturen utan efter den politik ni för. Därför var det bra att vi fick ett tydligt besked.

Vi fick inget besked om fastighetsskatten och energiskatten. Mot den bakgrunden skulle jag faktiskt vilja ställa en fråga till Bosse Ringholm. I dagens Dagens Nyheter finns det två olika artiklar från regeringskoalitionen. Det är Bosse Ringholms där han säger att det är den bästa budgeten sedan Strängs tid. Och det ligger väl någonting i det, eftersom den hör hemma på den tiden. Det finns inte mycket med om globalisering och annat. Sedan har vi Gudrun Schymans artikel.

Det är intressant att lägga samman vad Björn Rosengren skrev häromdagen, vad Gudrun Schyman skriver nu och vad Bosse Ringholm skriver nu. Faktum är att jag inte riktigt ser hur ert regeringsprogram ser ut inför valet 2002. De borgerliga partierna pekar ut de strukturreformer som behöver genomföras för att öka företagandet, ge ny tillväxt och skapa starka livskraftiga regioner i hela vårt land. Men hur ser ert regeringsprogram ut? Kommer ni tre partier att skriva er samman om hur den ekonomiska politiken ska se ut så att väljarna vet om det är vänsterpolitik, utgiftspolitik eller reformpolitik det blir fråga om 2002?

Anf. 13 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Herr talman! Det socialdemokratiska partiet kommer i god tid före valet 2002 att redovisa sitt program. Det bygger bl.a. på den extra kongress som vi hade för en månad sedan där vi mycket klart slog fast våra prioriteringar. De återfinns i den vårproposition som vi i dag lämnar till riksdagen.

Gunnar Hökmark talar om fastighetsskatten. Låt mig då erinra honom om att vi inte bara har gett ett tydligt besked om att vi inte diskuterar några skattehöjningar på 8 miljarder, utan vi har också gett ett annat ännu tydligare besked, nämligen att vi har sänkt fastighetsskatten i år. Fastighetsskatten sänks i år för hyresfastigheterna, Gunnar Hökmark. Det är ett mycket tydligt bevis på hur vi utnyttjar den nya ekonomiska situationen.

Gunnar Hökmark oroar sig för utflyttning av kapital, arbete och företagsamhet från Sverige. Jag tycker att det finns ett mycket tydligt svar på det, inte från mig utan från EU-kommissionen i deras vårprognos som de lämnade i går och som jag förut åberopade. Där visar de på punkt efter punkt att Sverige tillhör de allra främsta när det gäller tillväxt, jobb, inflation, sysselsättning och budgetresultat. Det är väl ett uttryck för det förtroende som den svenska ekonomin har också i vårt näringsliv. Antalet jobb växer. Det har skapats 150 000 nya jobb de två senaste åren. Det är väl ingen utflyttning av jobb när Sverige växer så det knakar på många håll i vårt land.

Det som är problemet, och som inte Gunnar Hökmark berör med ett ord, är att det inte växer lika mycket över hela Sverige. Det finns regionala obalanser. Det finns grupper, långtidsarbetslösa, invandrare och arbetshandikappade, som inte får del av denna tillväxt på det sätt som vi skulle önska. Det är ett problem som vi jobbar med. Det finns ett antal

förslag på det området i vårpropositionen. Men det finns inte ett ord om arbetslösheten och de arbetslösa i den moderata världen.

Anf. 14 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Det finns kanske andra debattörer jag hellre hade velat ta replik på, men debattordningen är som den är. Vi kan väl visa att även politiska släktingar kan debattera i god ton.

Jag tror att vi är överens, Bosse Ringholm, om att den viktigaste frågan är 80 % sysselsatta år 2004 och tillväxtpolitiken. Där är vi nog överens. Men när vi har dessa tak lagda har vi faktiskt en reserv på 6 miljarder 2002 och 20 miljarder 2003. Hur ska vi prioritera där? Det får vi ha fortsatta överläggningar om.

Men låt oss vara öppna! Jag för min del tror att det viktigaste är att fler får 80 % inom sjukförsäkringen och inom arbetslöshetskassan. Jag tror också att det kan finnas utrymme för ett ännu högre ökat bistånd. Vad tror Bosse Ringholm om den prioriteringen? Vad sade ni på er kongress om det?

Sedan har vi en annan sak också. Trots de här ökade utgifterna har vi ett överskott på 27 miljarder 2001 och 36 miljarder 2002. Det är väldigt stora summor. Vi i Vänstern säger att huvuddelen av detta nog bör gå till amorteringar just för att ta ansvar för den uthålliga tillväxten så att vi har sunda stabila finanser. Nu har jag börjat låta som en riktig rikshushållare. Vad tror finansministern? Är det inte välbetänkt att lägga huvuddelen av detta på amorteringar? Det är klart att vi ska lägga en del på skattesänkningar, t.ex. fastighetsskatten, men det är ju så stora belopp.

Med våra ganska lågt beräknade kalkyler ser det ut som om vi år 2003 skulle ha 60 miljarder i överskott trots de här ökade satsningarna. Då måste väl ändå finansministern dela min bedömning att det finns ett ekonomiskt utrymme för arbetstidsreformer? Sedan är det en annan sak om man genomför dem. Men nog kan väl finansministern dela min bedömning att det finns ett utrymme för det? Hur det sedan ska fördelas är en annan sak.

Anf. 15 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis viktigt att inte bara diskutera vad som händer i år och 2001 utan också vad som händer 2002 och 2003. Jag har en bestämd uppfattning att vi inte ska använda de överskott vi har innan vi har klarat ut två saker. För det första måste vi säkerställa att vi har en kostnadsutveckling som vi håller ordning på så att vi inte försätter oss i en situation där vi har använt mer resurser än vad vi egentligen har utrymme för. Detta skulle kunna leda till att vi får en kostnadsutveckling som vi inte kan hantera.

För det andra får vi självfallet inte skjuta problemen på framtiden och låta framtida generationer ta hand om ett stort budgetunderskott eller en stor statsskuld som vi inte har amorterat av tillräckligt mycket på, vilket Lars Bäckström också var inne på.

Men, Lars Bäckström, jag tycker också att det är viktigt att säga, om nu uttrycket tillåts i sammanhanget med min bakgrund, att man inte heller omedelbart ska suppa upp alla pengar, så fort man får några. Man ska faktiskt se till att man sparar och har lite marginaler och resurser för framtiden.

Prot.
1999/2000:97
13 april

---

*Bordläggningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

Jag skulle kanske vilja ha lite mer draghjälp från Lars Bäckström när det gäller att inte rusa iväg med utgifterna utan att se till att vi också håller marginalerna och framtidsberedskapen. Är vi överens om det tror jag också att vi kan hålla utgiftstak och annat i schack i fortsättningen.

Anf. 16 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Uttrycket tillåts, Bosse Ringholm! Vi är helt överens. Man ska tillämpa måttlighet i det mesta och t.o.m. avhålla sig från farliga saker. Men jag får erkänna att jag själv tar något glas vin ibland vid någon festlig middag. Det tror jag ökar mitt allmänna välbefinnande. Sedan har jag respekt för andra.

Vad jag säger när det gäller prioriteringen är: Visst, om vi har reserver på 6 miljarder och 20 miljarder, om vi har säkerställt att vi inte får en kostnadsexplosion i t.ex. sjukförsäkringen, om vi har tagit ned de kostnaderna – då har vi dock en reserv vi kan använda. Och då sätter jag 80 % i allra första rummet – 80 % till fler i a-kassa, 80 % till fler i sjukkassa. Och jag sätter bistandsfrågan i första rummet. Jag gör en klar och tydlig prioritering. Det är den jag efterlyser.

Det kan väl inte vara rimligt att lägga ut 27 miljarder på sänkt skatt. Att lägga ut 27 miljarder i sänkt skatt 2001 och 36 miljarder 2002 kan väl inte vara en rimlig bedömning. En stor del av det måste gå till ökade amorteringar just för att samla i ladorna. Det är den grova bedömningen, inte på miljarden när. Men visst ska väl en betydande del av det här kunna användas för ökade amorteringar, det är min poäng.

Finansminister Ringholm, 2003 har vi 60 miljarder i ett ekonomiskt utrymme. Jag vill bara säkerställa: Visst finns det ett ekonomiskt utrymme för arbetstidsreform om viljan finns.

Anf. 17 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja erinra Lars Bäckström om det gamla talesättet att man inte ska skjuta björnen, osv. Tvärtom.

Det finns skäl att inte ta ut ett överskott som är prognostiserat 2003 och använda i förtid. Det är väldigt farligt att många gör det. Vi är inte där ännu.

Därför skulle jag vilja säga att för mig är det viktigt att väcka en annan diskussion som jag hoppas att Lars Bäckström också har stort intresse av, nämligen att det finns risker i all utveckling när konjunkturen går bra. Riskerna består i de sjuka arbetsplatser, de sjuka arbetsmiljöer som vi har på många håll i vårt land och som leder till långtidssjukskrivningar, till förtidspensioneringar, till skador på människor.

Det är för mig inte i första hand ett kostnadsproblem. Det är för mig i första hand ett mänskligt problem. Jag tycker inte att det är rimligt att vi ska betala en höjd tillväxt med att det är några få människor som slås ut från sina arbetsplatser och får betala det med förtidspensioneringar och långa sjukskrivningar. Det är inte rimligt att det är det som är priset för en hög tillväxt. Vi måste kunna organisera det goda arbetet, den friska arbetsplatsen och se till att vi ändrar utvecklingen där.

Vi bjuder in, vi tre partier via vårpropositionen, till samverkan med hela arbetsmarknaden: arbetsmarknadens parter, fackliga organisationer, arbetsgivare, företag, försäkringskassor, arbetsförmedlingen – alla som

vill vara med i arbetet för att skapa bättre arbetsplatser, bättre arbetsmiljöer.

Det är viktigt ur i första hand mänsklig synpunkt. Men det har naturligtvis också en kostnadssida. Får vi inte stopp på den här utvecklingen kan det komma att äta en stor del av det överskott som vi annars hade fått under åren framöver. Därför ska vi inte sälja skinnet innan björnen är skjuten, Lars Bäckström.

Anf. 18 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Bland det mest häpnadsväckande av det som finansministern sade – jag ska gärna erkänna att det var i knivskarp konkurrens med mycket annat – var att ingen i den borgerliga oppositionen talade om arbetslösheten. Jag tyckte att det såg ut som om finansministern var vaken under större delen av mitt anförande. Men gå gärna tillbaka till protokollet och titta på hur jag tog upp att arbetslösheten håller på att övergå till utslagning och att det görs alldeles för lite åt detta.

Sedan frågar han mig om förmyndariet är ett exempel på att regeringen nu satsar på barnen, på pensionärerna och på vården. Nej, förmyndariet, Bosse Ringholm, ligger i att ni inte erkänner att föräldrarna duger, att det inte finns någon som är bättre skickad än föräldrarna själva att bedöma hur de vill ordna sin barnomsorg. Ni satsar alla dessa miljarder på ett enda kort, på den kommunala barnomsorgen. Alla andra får noll. Däri ligger förmyndariet.

Sedan blir jag också mycket förvånad när Bosse Ringholm här riktar sig till Gunnar Hökmark och efterlyser förslag till ytterligare avregleringar på telemarknaden. När jag som kommunikationsminister 1993 för den här kammaren lade fram förslag om avreglering av telemarknaden, bolagisering av Telia, motarbetades detta av två partier med näbbar och klor. Det var Socialdemokraterna och Vänsterpartiet.

Nu efterlyser Bosse Ringholm förslag från oss om ökad konkurrens på detta område. Det är ett tecken i tiden. Ni backar in i framtiden. Er ideologiska kompass pekar åt fel håll.

Bosse Ringholm förstod heller inte riktigt mitt resonemang om det här med överskottsmålen. När det gäller den offentliga sektorn tycker han att det inte spelar någon roll. Den består ju av staten, kommunerna och pensionssystemet, och det viktiga är att det är ett överskott totalt.

År 2001 tar man 4,4 % av BNP ur AP-fonderna och ger till staten. Och mycket riktigt, där finns det ett överskott i staten på grund av denna engångseffekt. År 2002 är det minus 0,7 % i staten och ett överskott i pensionssystemet på 2,6 %. Samma sak gäller år 2003. Det är ett överskott på 0,1 % också i kommunerna.

Men kan Bosse Ringholm nu förklara för mig hur han ska ta pengar ur pensionssystemet när konjunkturen vänder nedåt? Hur ska det gå till? Är det ur premiereservsystemet? Är det ur AP-fonderna? Hur kan detta anses utgöra en buffert för statsfinanserna? Det här håller inte.

Jag läser ur kapitel 4, s. 88. Där står det så här: ”Engångseffekter förklarar därmed hela minskningen av statsskulden mellan 1999 och 2003 på 230 miljarder kronor.”

Så till tabell 4.17, Bosse Ringholm, ”Statsbudgetens saldo samt justering för större engångseffekter”. Där står det längst ned, vid ”Statsbudgetens saldo efter beräkningsteknisk överföring till hushållen” som ni räk-

Prot.
1999/2000:97
13 april

*Bordläggningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

nat in i alla kalkyler: minus 27 miljarder år 2000, minus 45 miljarder år 2001, minus 30 miljarder år 2002 och minus 26 miljarder år 2003.

Det här är inte så starka statsfinanser som regeringen vill ge sken av. Hela amorteringen bygger på utförsäljning av statlig egendom. När de pengarna är slut budgeterar ni en ökande statsskuld. Detta tycker jag att finansministern faktiskt bör ta lite mer seriöst.

Och tala sedan också om, för dem som tittar och dem som lyssnar, hur det blir med fastighetsskatten. Bosse Ringholm försökte smita undan det tidigare. 8 miljarder har ni budgeterat in. De finns med i kalkylerna. De finns med i hela tabellsystemet. Hur stor blir höjningen? Tala om det nu, Bosse Ringholm.

(Applåder)

Anf. 19 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Herr talman! Den offentliga sektorns överskott, som vi nu talar om i motsats till den tid då Mats Odell ingick i Bildts regering och då det bara handlade om underskott, består, som Odell säger, av en kombination av det som finns hos kommunerna, staten och pensionssystemet. Den är ju som en familjs ekonomi. Om mannen drar på sig större utgifter och har underskott i sin ekonomi och hustrun är mer sparsam och får ett större överskott än det underskott som mannen har medverkat till, har familjen totalt sett ändå ett överskott. Det är som den offentliga sektorns ekonomi. Jag tror inte Mats Odell kan hålla på och dribbla vidare på det området.

Faktum är att vi efter de hårda åren nu har lyckats pressa tillbaka statsskulden. Den andel av bruttonationalprodukten som vår statsskuld utgör, är snart nere på samma nivå som den var innan Mats Odell, Carl Bildt och andra drev upp den till – om uttrycket tillåts – himmelska höjder under Bildtregeringen.

Förmynderi, säger Mats Odell om våra förslag när det gäller familjepolitiken. Det är förmynderi att införa föräldraförsäkring som alla kan ta del av. Det är förmynderi när vi försöker sänka avgifterna i barnomsorgen.

Jag läste nyligen om en familj som flyttat till det moderat styrda Nacka från Göteborg. Det var en vanlig familj. Mannen och hustrun hade tillsammans 29 000 kr i månadsinkomst. De hade fått en höjning av sin daghemsavgift och fritidshemsavgift på 1 000 kr i månaden i och med flytten från det socialdemokratiskt styrda Göteborg till det moderat och kristdemokratiskt styrda Nacka.

Med det maxtaxeförslag som vi lägger kommer de att få en sänkning med 1 440 kr per månad. Förmynderi, säger Mats Odell. Det ger den familjen möjlighet att använda de nya resurserna på det sätt de önskar. Det är det som är maxtaxans möjlighet. Den kan användas och stimulera till ett ökat arbetskraftsutbud, men det är i sista hand familjen själv som bestämmer om man vill använda den för att öka eller minska sin arbetstid eller hur man nu vill använda den förbättrade ekonomi som man får via maxtaxan.

1 440 kr mer i månaden för denna familj. Det kallar inte jag förmynderi, Mats Odell.

Anf. 20 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Låt oss först avhandla förmynderiet inom föräldraförsäkringen. Det består i att ni pekar ut, och att ni vet bäst, vem av föräldrarna som ska ta ut den här försäkringen av föräldraförsäkringen. Däri består förmynderiet. Ni betror inte föräldrarna att göra det valet själva.

Bosse Ringholm talar om den offentliga sektorn som en familjeekonomi. Det är verkligen en haltande beskrivning. Det är mamman och pappan och kanske barnen. Sanningen är ju att när det går dåligt ska ni i stället ta pengarna av farfar, farmor, morfar och mormor och de pensioner som de skulle leva på. Hela överskottet uppstår ju i pensionssystemet.

Bosse Ringholm upprepar igen, det är ganska sensationellt, att det dragspel han ska ha i kommande konjunktursvängningar är att hämta pengar ur pensionssystemet. Detta borde oroa landets pensionärer enormt.

När det gäller fastighetsskatten står det i bilagan att skatten på de trögörliga skattebaserna ska upprätthållas i största möjliga utsträckning. Vi har ännu inte fått något besked om hur mycket fastighetsskatten ska höjas. 8 miljarder är för mycket, säger Bosse Ringholm. Blir det 7 ½ miljard? Bosse Ringholm säger att han sänker fastighetsskatten i år. I tabell 6.7 "Fastighetsskatt fördelad på fastighetstyp" räknar han 13,1 miljarder i intäkt från småhus år 2000, 17,2 miljarder beräknar han i intäkt från småhus 2001, 17,6 miljarder 2002, 18 miljarder 2003.

När det gäller flerbamiljshus och hyresgästerna sänker Bosse Ringholm från 5,2 förra året till 4,9 i år. Men 2001 är det 8 miljarder.

Landets hyresgäster kan se fram emot en kraftig hyreshöjning. Finansministern har ju räknat in de här inkomsterna. De lösliga bortförklaringar som finns i propositionen är ganska lite värda innan vi får höra hur mycket det blir. Lars Bäckström och andra har redan in-tecknat de här inkomsterna och vill höja utgiftstaken ytterligare.

Överskottsmålen finns, men de finns i pensionssystemet.

Jag tycker att det här är ganska skakigt, ärligt talat.

(Applåder)

Anf. 21 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Herr talman! Bevisligen kan Mats Odell läsa rätt innantill, men jag är inte säker på att han förstår vad han läser.

Jag har ett antal gånger sagt att om man låter nuvarande fastighetsbeskattningssystem slå igenom nästa år blir det en skattehöjning på 8 miljarder kronor. Jag har sagt, och regeringen skriver, och Vänsterpartiet och Miljöpartiet har instämt i det i vårpropositionen: Det blir ingen sådan skattehöjning på fastigheter, vare sig på småhus eller flerbostadshus.

Vi har sänkt skatten på flerbostadshus i år. Vi har faktiskt – som du själv har åberopat, Mats Odell – utrymme att ytterligare sänka skatten på olika områden, om vi vill gå vidare i höst. På samma sätt som vi har sänkt skatten i år både på hyresfastigheter för vanliga löntagare med 10–12 miljarder och för företagare med 3, 4, 5 miljarder har vi möjlighet att gå vidare med skattesänkningar i höst, om vi vill. Men vi vill inte nu ta ställning till hur vi utformar skattepolitiken eftersom vi vill väga in konjunkturpolitiska och andra aspekter i detta. Vi lägger inga skarpa förslag på det området nu.

Fortsätt gärna att läsa innantill, Mats Odell, men tänk efter vad det du läser betyder. Det kanske inte är mycket idé att Mats Odell gång efter annan går upp i talarstolen och säger att han inte har fått något besked om det blir 8, 7,9 eller 7,5 miljarder. Det blir inga sådana skattehöjningar i höst.

Det blir en diskussion om skattesänkningar, om det finns konjunkturpolitiska och andra förutsättningar för det. Det finns ett realekonomiskt sådant utrymme. Det har skapats därför att vi har fått ordning på den ekonomi som Mats Odell och andra lämnade efter sig efter sin regeringstid. Det är ett nytt läge.

Det vore mer intressant att diskutera vad som skiljer oss åt i olika politiska frågor, än att tillvita varandra bilder som inte stämmer.

Jag skulle mycket hellre diskutera med Mats Odell vad man kan göra för att exempelvis förbättra kvinnors möjlighet att få jobb. Maxtaxan är ett jättebra exempel, men jag förstår att den bara stämplas som förmynderi av Mats Odell.

Anf. 22 LENA EK (c) replik:

Herr talman! Jag förstår tydligen inte heller texterna om fastighets-skatten. Finansministern säger att man ska tänka efter. Men vad är det för människor som avses? Det uttrycks så här: I vissa fall motsvaras inte skattehöjningen av en lika stor höjning av köpkraften för det enskilda hushållet. Jo, det är människor som med all kraft försöker kämpa sig kvar i bygder där de har bott länge, i hus som de kanske har ärvt eller har haft länge, och har låga inkomster. De drabbas av fastighetsskattehöjningarna på ett sätt som ingen hade kunnat tro eller planera för. De klarar helt enkelt inte av dem.

Det är gamla människor som har byggt sina hus själva och som helt enkelt har råkat ut för att bygga på en plats som förut var en billig tomt, men nu har stadskärnan växt och taxeringsvärdena har ökat.

Det de tänker nu är: Klarar jag detta, eller måste jag sälja mitt barn-domshem, det jag byggde tillsammans med min man eller där vi har bott i generationer? Om man tänker efter och ser människorna bakom formuleringarna sätter detta enskilda människor i en förskräcklig situation.

Finansministern svarade också på min kritik när det gällde regionalpolitiken. På papperet är vi helt överens om att det ska vara livskraft i hela landet. Om man läser IT-propositionen handlar det i stort sett om kabeldragning till kommunhusen, som till en tredjedel betalas av det som annars skulle vara ett stöd till Norrlandsföretagen.

Vägfrågan är i det här sammanhanget intressant. Det handlar om Utgiftsområde 22 där man faktiskt minskar med en halv miljard jämfört med de gamla budgetförslagen. Differens mot budgetförslag för 2000 är minus 517 miljoner kronor och för 2002 minus 446 miljoner kronor.

I texten säger man att anslagen under 1999 helt har förbrukats. Såväl banverk som vägverk har nyttjat delar av sina anslagskrediter, och regeringens förslag innebär att planerade åtgärder i de fastställda investeringsplanerna inte kommer att kunna genomföras under perioden 2001.

Detta är vad finansplanen reellt innehåller.

Vidare saknar jag något om företagsklimatet och en diskussion om den förtroendeklyfta som har uppstått mellan regeringen och företaget i vårt land. Det krävs faktiskt ganska rejäla åtgärder för att återställa

förtroendet. I annat fall kommer företag att flytta ut från eller låta bli att satsa i Sverige. Detta är allvarligt och gäller för alla kategorier, från de allra minsta småföretagen och upp till de stora industriföretagen.

Prot.
1999/2000:97
13 april

---

*Bordläggningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

Anf. 23 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik:

Herr talman! Boendekostnaderna är naturligtvis oavsett om det handlar om boende i småhus eller i flerbostadshus inte enbart beroende av fastighetsskatten. Man får ibland ett intryck att boendekostnaden helt är beroende av den, men den är trots allt en ganska liten del. Det som är avgörande för alla som bor, oavsett om det gäller småhus eller flerbostadshus, är naturligtvis att de har en god egen ekonomi baserad på möjligheter till jobb och bra inkomster. Vi har under senare tid haft en bättre reallöneutveckling än på många årtionden, och det har naturligtvis stärkt många människors möjligheter till en bra bostadskonsumtion.

Jag behöver inte för kanske trettionde gången upprepa att vi inte kommer att lägga fram några fastighetskatteförslag av den storleksordning som har påståtts gång på gång här i debatten.

Lena Ek säger att det ska göras jättestora miljardinvesteringar i IT-sektorn utöver de 8 miljarder som regeringen har föreslagit i sin IT-proposition. Jag har lite svårt att se att de 60 miljarder som Lena Ek ibland talar om skulle ersätta det som redan görs av de privata företagen, alltså att staten skulle överta marknadens insatser i det avseendet. Jag tycker inte att det är någon särskilt klok resursanvändning. Det skulle, Lena Ek, minska möjligheterna t.ex. till det som kanske både Centerpartiet och vi socialdemokrater vill värna om, nämligen att förstärka vägunderhåll och väginvesteringar i glesbygd. Det är det som är den rimliga investeringssatsningen för framtiden. Jag tycker inte att man ska använda pengarna på det sätt som Lena Ek föreslår, dvs. låta dem i stort sett gå till parallella investeringar till dem som ändå görs av den privata sektorn. Det är dålig resursanvändning.

Det som är viktigt i det här sammanhanget är att få till stånd ett samspel mellan näringslivet och staten på det sätt som föreslås i IT-propositionen. Då kan vi få en bra teknikutbyggnad, som ger glesbygd och andra delar av vårt land bättre förutsättningar för jobb och företagsamhet. Jag välkomnar en diskussion om hur vi kan ställa arbetskraft till förfogande för de här företagen för framtiden.

Anf. 24 LENA EK (c) replik:

Herr talman! När man pratar om realekonomiska förbättringar handlar det om storstäderna. De människor som bor i hus i turistattraktiva områden får inga reallöneökningar, inte heller de pensionärer som med nöd och näppe klarat sina hus och som är drabbade av fastighetsskattehöjningar. Det är en helt annan kategori av människor som finansministern pratar om.

Det är synd att vi inte längre kan diskutera IT-frågorna. Jag blev nästan full i skratt när finansministern sade att vi föreslår att staten ska överta marknadens roll. IT-propositionen innehåller en satsning på ett stomnät som marknaden redan håller på att bygga och delvis är färdig med. Det är vad IT-propositionen bygger på, dessutom till priset av företagsstöd till Norrland.

Vad gäller ett samspel mellan näringslivet och staten på det här området vill jag peka på att det är i ytterändarna som näringslivet eller marknaden inte klarar att bygga ut ledningarna. Det innebär en fortsättning på en inslagen väg av direkt och grov diskriminering av dem som bor utanför de större städerna. De fick vänta i tio år på AXE inom telefonin, och deras mobiltelefoner fungerar fortfarande inte ordentligt. När de ska försöka hitta en lösning för att kunna använda sina datorer hjälpligt för lite kortare textstycken får de en offert från Telia som gäller ISDN, alltså dubbla koppartrådar.

Min uppkoppling hemma kostar 43 000 kr. Jag har blivit uppringd av en kvinna som bor 3 mil utanför Halmstad och som fått en offert på 67 000 kr för en ISDN-uppkoppling, som i datorvärlden kan jämföras med att köra med cykel i stället för med reaplan. Tala om hur marknaden slår! Det här är en orättvisa och en diskriminering, och vi vill att man ska gå in med statliga pengar för att ge människor utanför de större städerna möjlighet att klara sig själva, driva företag och bo kvar. Det är sorgligt att regeringen inte ser det här behovet. Därav kommer Norrlandsupproret, och jag är säker på att det kommer att växa.

Anf. 25 KARIN PILSÄTER (fp):

Herr talman! Finansministern har nu inte någon talartid kvar, men han kan kanske lyssna i stället. Jag tror att det var en freudiansk felsägning som vi tidigare fick höra. Jag tycker att det verkar vara precis så att regeringens politik går ut på att man inte ska gå ut och skjuta några björnar förrän man har sålt pälsen, eller kanske snarare tvärtom: Man ska inte gå ut och göra någonting för framtiden förrän överhettningen eller konjunkturnedgången redan är här. Men då är det för sent. Då blir det för det första oerhört mycket jobbigare både för människorna och för regeringen, och för det andra dröjer det väldigt länge innan resultatet är nått.

Jag ska inte mer än för några sekunder gå tillbaka till 90-talet. Jag tror att Bosse Ringholm, om han vill lära lite av historien, skulle må bra av att läsa de socialdemokratiska partimotionerna under de borgerliga regeringsåren. Då skulle han kanske få en lite annan hållning till hur det var med underskott och strukturreformer. Jag tror att han skulle tjäna på det.

Det var också en intressant freudiansk bild som vi fick både av regeringens ekonomiska politik och av dess jämställdhetspolitik. Den går ut på att den ena parten, mannen, slarvar och slösar och på att den andra parten, kvinnan, ska rensa upp och ta ansvaret. Jag tycker inte att det är ett bra rättesnöre för hur man ska ha det vare sig när det gäller jämställdhet eller när det gäller ekonomi, och jag föreslår att finansministern tänker om på den punkten.

Herr talman! Bosse Ringholm anklagade oss folkpartister för att inte kunna prioritera eller välja, men jag kan försäkra att vi i det budgetförslag som vi lägger fram om 14 dagar kommer att ha – precis som vi brukar – lägre utgifter än vad ni har. Vi kommer att ha ett större överskott, och vi kommer dessutom att genomföra prioriterade strategiska skattesänkningar.

Förutom lite stil på debatten tror jag också att politiken tjänar på att man håller löften och inte dribblar med det man gör. Jag tycker att det är allvarligt dels att ni sviker biståndslöftena, dels att ni sviker änkorna.

Herr talman! Det var vidare en ganska bisarr avsändare till påståendet att Karin Pilsäter skulle ha suttit och nickat till. Faktum är att det när det gäller företagandet och jobben, som vi pratar om, inte lika mycket som i regeringens fall handlar om olika typer av särskilda åtgärder utan om att få ett bättre företagsklimat med generella villkor för jobb och företagande.

Bosse Ringholm säger nu att poängen med högkonjunkturen nu är att man har fått fram en så bra efterfrågan, men det skapar också en ganska överhängande risk för överhettning enligt regeringens eget scenario. Man driver fram en överhettning därför att man har en efterfrågan som inte motsvaras av en utbudsökning. Man behöver därför också genomföra olika typer av utbudsbefrämjande åtgärder.

Låt mig t.ex. bara nämna att en sådan sak är att man beräknar att omkring 300 miljarder kronor av svenskarnas sparande över huvud taget inte finns i Sverige. Det betyder dels att man går miste om skatteinkomster från de sparpengarna, dels att de pengarna inte investeras i Sverige.

Jag hade också tänkt ställa en fråga som skulle handla om valutasamarbetet, men jag får väl efterlysa ett svar på den i annat sammanhang. I vårbudgeten går EMU helt spårlöst förbi. Man undrar om valutasamarbetet inte har någon relevans för regeringens ekonomiska politik. Har den ingen uppfattning och strategi? Den socialdemokratiska kongressen har ju nu sagt att man vill gå med i EMU. Anser ni inte att valutasamarbetet har någon betydelse för stabiliteten och tillväxten och att det utövar ett skydd? Vore det inte på sin plats att regeringen med Bosse Ringholm som finansminister äntligen kunde utöva lite ledarskap på det området? Ni borde ha sagt det som vi folkpartister säger: Valutasamarbetet är bra för Sverige. Jag hoppas att regeringen och Bosse Ringholm kan ta till sig det och lyfta fram det i fortsättningen.

Anf. 26 MATZ HAMMARSTRÖM (mp):

Herr talman! Det är några av Gunnar Hökmarks påståenden som jag måste ta tillfället i akt att bemöta.

Hökmark klagade bl.a. på att vi inte kommer med några skatteförslag. Skattefrågorna behandlas i huvudsak i höstens budgetproposition. Vi gjorde en hel del i förra höstbudgeten. Vi kommer att göra mer i nästa.

Vi har redan, Gunnar Hökmark, med en särskild inriktning på små och medelstora företag, sänkt företagsskatter. Vi har avskaffat de flesta stoppreglerna för fåmansföretag. Vi ser över de s.k. 3:12-reglerna, som reglerar beskattningen av utdelning och reavinst på aktier i fåmansföretag. En sänkning av jordbrukets energiskatter genomförs. Dessutom föreslås ytterligare förenklingar inom kapital- och företagsbeskattningen som kommer att särskilt gynna små och medelstora företag. Visst gör vi något för företagandet och företagsklimatet i Sverige. Bredbandssatsningen kan också ses i detta sammanhang.

Gunnar Hökmark talade vidare om globaliseringsproblemen. Företag flyttar. Ja, företag flyttar från Sverige, och företag flyttar till Sverige. Kapital flödar från Sverige, och kapital flödar till Sverige. Just flödet är ofrånkomligt i globaliseringens tid. Det går inte att i en globaliserad värld skapa ett företagsklimat i Sverige som gör att företag och kapital flyttar hit, men ingenting flyttar ut.

Prot.
1999/2000:97
13 april

---

*Bordläggningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

Prot.
1999/2000:97
13 april

---

*Bordläggningsdebatt
med anledning av
vårpropositionen*

I höstas hade vi ungefär samma diskussion. Då kunde jag med siffror belägga att det var mer kapital som flödade in i Sverige än det var som flödade ut.

Gunnar Hökmark frågade finansministern om energiskatterna ska höjas. Jag tror inte att finansministern svarade på den frågan. Jag tar mig friheten att som samarbetspartner svara själv. Ja, Gunnar Hökmark, vi kommer att höja energiskatterna och växla den höjningen mot sänkt skatt på arbete. I höstens budget kommer vi, som det står i finansplanen, att presentera en strategi för en successivt ökad miljörelaterad avskattning av skattesystemet genom grön skatteväxling – i storleksordningen 30 miljarder de närmaste tio åren. Det är, herr talman, nödvändigt om vi menar allvar med målsättningen ett ekologiskt hållbart Sverige.

Överläggningen var härmed avslutad.

Propositionen bordlades.

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 7 april.

3 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och delats ut till kammarens ledamöter:

Ändrat förslag till rådets direktiv om rekonstruktion, likvidation och konkurs av försäkringsföretag *KOM (1986) 768* final och *KOM (1989) 394* final

4 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Förslag
1999/2000:RFK2 till konstitutionsutskottet

Motion
1999/2000:U19 till utrikesutskottet

5 § Egenskapskrav på byggnader

Föredrogs
bostadsutskottets betänkande 1999/2000:BoU9
Egenskapskrav på byggnader.

Anf. 27 STEN LUNDSTRÖM (v):

Herr talman! Jag tänker i huvudsak koncentrera mig på två av Vänsterpartiets reservationer till betänkandet.

Redan 1995 gav riksdagen regeringen ett tillkännagivande om behovet att skyndsamt utreda med hjälp av Boverket ett system för deklaration av bostäder. Boverket kom med sin rapport 1998, och som vi ser det finns det ingen anledning att vänta längre. Nu är det dags att gå från ord till handling.

Boverket har visat på möjligheterna, och regeringen borde därför skyndsamt ta ställning till förslagen och därefter lägga fram förslag för riksdagen.

Herr talman! Varför är nu detta så viktigt? Enkelt uttryckt kan man säga följande: Om man får både skötselråd och materialuppgifter när man köper en billig tröja borde det vara fullt rimligt att få det när man skaffar sig en bostad som kostar mångdubbelt mer. Naturligtvis finns det en rad andra skäl till att miljö- och energideklarationer i bostäder är viktiga.

I regeringsförklaringen sägs det att Sverige ska vara en nation i ekologisk balans. Detta ställer stora krav på både medborgare och beslutsfattare. Om vi menar något som helst allvar med de stolta deklarationerna krävs det att vi agerar tydligt och skapar förutsättningar och ger redskap för att nå målen. En miljö- och energideklaration skulle kunna vara ett viktigt redskap för konsumenterna att både aktivt välja bostad som svarar mot deras miljökrav och påverka fastighetsägare och byggare att tillhandahålla bostäder som motsvarar konsumenternas och samhällets krav på miljöanpassning.

Boverket har i sitt förslag pekat på att systemet måste vara användbart för konsumenterna och att det initialt ska vara värdeneutralt. Det är säkert riktigt, men det får inte innebära en alltför utslätad deklaration. Vänsterpartiet har under flera år motionerat för att få fram en sådan deklaration av bostäder, och vi har tydligt redovisat vad vi vill att en sådan deklaration ska innehålla. För oss är det viktigt att innehållet i en miljö- och energideklaration redovisar en rad aspekter såsom energiåtgång och inomhusmiljö i vid bemärkelse, bl.a. avseende risker och allergier från överkänslighetssynpunkt. Det är också viktigt att det miljö- och kvalitetsvärderingssystem som tas fram utgår från en helhetssyn på miljöanpassningen och energianvändningen och att hela livscykelperspektivet används för byggnader och byggmaterial.

Herr talman! Vi vet i dag att ungefär 40 % av all elenergi används för uppvärmning av inomhusluft och varmvatten. Det är fullt möjligt att kraftigt minska elanvändningen i svenska hus och på sikt minska det totala energianvändandet, vilket är en nödvändighet för att nå ett samhälle i ekologisk balans.

För att uppnå detta är det viktigt att konsumenterna får möjlighet att vara aktiva i sitt energival. En energideklaration är i det avseendet ett

Prot.
1999/2000:97
13 april

---

*Egenskapskrav på
byggnader*

utmärkt redskap för konsumenterna. Vi vet också att allergiöverkänsligheten har fördubblats varje decennium sedan 1960-talet. En del av denna ökning kan tillskrivas våra allt sämre inomhusmiljöer. Också här kan en tydlig deklaration av den byggda miljön vara ett viktigt redskap för konsumenterna.

Miljö- och energideklarationen kommer att vara ett utmärkt redskap för de fastighetsägare som tar ett ansvar och aktivt arbetar med miljöfrågorna på det sättet att de kan fungera som en positiv marknadsföring av deras produkter.

Herr talman! I enlighet med det jag nu har sagt yrkar jag bifall till reservation 7 under mom. 5.

När det gäller den andra reservationen som jag tänkte ta lite av kammarens tid i anspråk att debattera, kan jag konstatera att det nu är fem partier som ställer sig bakom vårt yrkande. Vem vet? Kanske är vi snart sex eller sju partier, och därmed har vi kanske en absolut majoritet i riksdagen för vårt förslag. Kanske kan vi redan vid voteringen i morgon få uppleva detta.

Reservationen som jag tänker på, och som jag nu yrkar bifall till är reservation 14 under mom. 11 om barnsäkerhet i bostäder. Jag vill också passa på att redan nu fråga moderater och socialdemokrater vad det är som gör att ni inte ställer er bakom reservationen.

Förra året när motionen behandlades fick vi svaret att information var lösningen. Kreativiteten hos moderater och socialdemokrater är i år uppenbarligen inte större.

Herr talman! Vi kräver bara det som Barnombudsmannen vid flera tillfällen har krävt i sina årsrapporter. Det handlar om barns rätt till ett säkert boende. För oss vänsterpartister är det obegripligt att en så tydlig brist i lagstiftningen inte rättas till.

När det gäller hus byggda senare än 1973 och ombyggda efter 1976 finns regler om barnsäkerhet som i stora stycken har varit framgångsrika. Men av någon anledning fullföljer man inte lagstiftningen med att låta barnsäkerheten omfatta alla bostäder. Kanske är det tur att det tidigare fanns politiker som vågade ta beslut om lagstiftning på detta område och inte, som man gör i dag, endast hänvisade till informationsinsatser.

Med de årsangivelser som finns i lagen omfattas inte stora delar av miljonprogramsområdena av barnsäkerhetslagarna. Barnombudsmannens undersökningar av barnolycksfall visar på ett tragiskt samband. I stort sett alla olyckor med barn som fallit ut från fönster eller balkong har skett i hus byggda före 1973, dvs. i hus som inte omfattas av barnsäkerhetslagarna. Barnombudsmannen har också påpekat att de flesta av dessa olyckor skulle kunna ha undvikits om det hade funnits säkerhetsutrustningar i husen.

Både Boverket och Barnombudsmannen har också vid flera tillfällen föreslagit att säkerhetskraven i plan- och bygglagen borde omfatta hus byggda före 1973 och ombyggda före 1976 utan att regeringen mäktat lägga fram ett sådant förslag. Kära socialdemokrater och moderater! Ta nu chansen att göra som Boverket gjorde redan 1993 och uppmana regeringen att skyndsamt se över lagstiftningen om barnsäkerhet, särskilt med inriktning på de äldre bostadsfastigheterna. Detta bör regeringen kunna genomföra snabbt med tanke på att underlagen för ett sådant beslut redan är gjorda både av Boverket och Barnombudsmannen. Regeringen borde

därför, som jag och Vänsterpartiet ser det, kunna återkomma med ett förslag redan till hösten.

Herr talman! Avslutningsvis vill jag säga att Vänsterpartiet under flera år har krävt att tillgängligheten för funktionshindrade vad gäller den byggda miljön ska förbättras och att enkelt avhjälpna hinder ska åtgärdas. Det är därför med en viss glädje vi hälsar propositionen *En nationell handlingsplan för handikappolitiken*. Propositionen motsvarar på många områden de krav som vi år efter år fört fram utan att få gehör.

Man kan naturligtvis ha invändningar mot att regeringen använt ett antal "bör" i stället för "ska" i propositionen, men vi får se vad som hänt när vi får lagtexterna. Men om dessa "bör" i verkligheten inte omvandlas till åtgärder för att förbättra situationen lovar jag att Vänsterpartiet kommer tillbaka och ställer krav på mer tvingande lagstiftning. Jag utgår ifrån att det är hela kammarens mening.

När det gäller just regler för att ta bort lätt åtgärdade hinder i den byggda miljön har de handikappade gång på gång blivit svikna. Löften har getts om att förbättringar ska ske år 2000. De har dragits tillbaka. Löftena om förbättringar år 2005 har man dragit tillbaka. Naturligtvis finns det en viss oro för att inte heller det nya löftet om förbättringar år 2010 ska infrias.

Herr talman! Vi ser ändå detta nya förslag som ett bindande löfte och som ett realistiskt förslag. Möjligen borde det tillföras en rad sanktionsmöjligheter mot kommuner och andra som inte lever upp till förslaget, men det är en debatt som jag anser att vi måste ta något senare.

Som sagt: Det är ett stort steg framåt i handikappolitiken som visas i propositionen. Låt oss därför också tillsammans se till att det blir ett stort steg framåt för de funktionshindrade.

Anf. 28 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Herr talman! Jag ska i mitt anförande koncentrera mig på inomhusmiljön. De flesta tillbringar 85–90 % av sin tid inomhus. Livsstilsfaktorer och utrotandet av vissa sjukdomar har lett till att immunförsvaret blivit känsligare för förändringar i innemiljön. Sambandet mellan innemiljö och hälsa är komplexa. Länder i väst har högre frekvens av allergiska sjukdomar än länder i tredje världen och forna östblocket. Stadsbor är mer utsatta än befolkningen på landsbygden. De allergiska reaktionerna ökar kontinuerligt hos barn och ungdomar. Nya allergiska reaktioner påvisas även högre upp i åldrarna, men personer födda efter 1970 löper högre risk att bli allergiker än äldre.

Forskningen kring konsekvenserna av boendet i de moderna bostäderna måste därför intensifieras. Genom att man integrerar folkhälsoarbete och Agenda 21 kan förekomsten av astma och allergier minska. Här anser jag att det saknas en helhetssyn både i kommuner och hos regeringen.

En nationell handlingsplan för förstärkt förebyggande av allergier och astma bör utarbetas. Inte minst våra nordiska grannländer har upptäckt detta behov. Allergiåret 1995 blev startpunkten för en långsiktig satsning i kampen mot allergi och annan överkänslighet. 1997 startade Byggeforskningsrådet insatsområdet Det sunda huset tillsammans med andra forskningsfinansiärer. Detta måste ges möjlighet att utvecklas till ett nationellt handlingsprogram för innemiljöfrågor.

Prot.
1999/2000:97
13 april

Egenskapskrav på byggnader

Vi kristdemokrater anser att det finns ett behov av ett nationellt handlingsprogram. Vi anser att arbetsmiljölagen måste respekteras när det gäller inomhusmiljön i förskolor och skolor och att allergiframkallande ämnen klassificeras på ett sätt som liknar det som används för cancerframkallande ämnen. Vi är också angelägna om att prioritera resurser till experimentbyggande och uppföljning för främjande av en god inomhusmiljö.

Majoriteten skriver så här i betänkandet: Bland de myndigheter som givits särskilt ansvar för arbetet med frågor om inomhusmiljön kan nämnas Boverket, Folkhälsoinstitutet och Bygghälsorådet. Men framtiden känns väldigt oviss, inte minst vad gäller Bygghälsorådet och dess organisation. Samma sak gäller för Folkhälsoinstitutet och dess organisation. Därför undrar jag om socialdemokraterna kan tänka sig att i dag ge klartecken för ett nationellt program för inomhusmiljön oavsett vad som händer med forskningens organisation, osv.

Herr talman! Sedan 1990 omfattar arbetsmiljölagen även alla elever från årskurs 1 och uppåt. De är alltså i lagens mening jämställda med arbetstagarer. Enligt lagen ska luft-, ljud- och ljusförhållanden och övriga arbetshygieniska förhållanden i en arbetslokal vara tillfredsställande. Den faktiska och konstaterade ojämlikheten mellan barns och vuxnas arbetsplatser tenderar att bli en generationsfråga. I en studie av Arbetsarkivstyrelsen som gjordes redan 1992 konstaterades att det är stor skillnad mellan barns och vuxnas arbetsmiljöer. Dålig hälsostandard påvisades i 10 % av kontorsmiljöerna, 40 % av förskolemiljöerna och 50 % av skolorna. Studierna följdes upp 1993 och 1997, men resultatet hade inte förbättrats mycket för förskolor och skolor.

På kontoren arbetar vuxna friska människor. Det finns en regel som säger att man ska ha en genomströmning av luft på sju liter per sekund. I skolorna rekommenderas fyra liter per sekund. Vid mätningar visar det sig ofta vara mindre än en liter per sekund. Detta måste rimligtvis snabbt åtgärdas. Jag saknar verkligen ett engagemang och en uppföljning från regeringens sida. Jag vill utmana socialdemokraterna att ge ett svar på frågan varför reglerna inte ska vara lika.

Många kommuner befinner sig i kärva ekonomiska lägen. Då blir det så att barns och ungdomars hälsa kommer i sista hand. Skolor med fukt, torr luft och kemiska emissioner är vanliga. Val av inredning diskuteras inte så mycket som man skulle med tanke på allergi och överkänslighet.

Vi fick nyligen ett exempel. Det har inte gått ett år sedan Sveriges Provnings- och Forskningsinstitutets skadeutredningar i förskolor och skolor gav uppgifter om slarvigt uppförda byggnader med dåligt underhåll och dålig skötsel. Det var 220 olika skolbyggnader man undersökte. Främst handlade det om dålig ventilation och fuktskador. Många dåliga inomhusmiljöer skulle ha undvikits om den kunskap som finns i byggbranschen bättre hade tagits till vara. Det är detta institutet påpekar. Kontrollen av skolbyggnaderna är för dålig.

Kravspecifikationer för hälsa, miljö och social funktion saknas ofta i kommunerna vid ny- och ombyggnad av skolor. En norsk utredning tyder på att samhället skulle göra en vinst i att uppnå lagstadgad ventilation även om energianvändningen ökar. Någon sådan svensk undersökning har jag inte sett.

Herr talman! År 1999 klassades som inomhusmiljöåret, inne 99. Under detta år ökade informationsinsatserna i kommunerna. Enligt hälsoskydds-

lagen, § 16, ska miljö- och hälsoskyddsmyndigheten ägna särskild uppmärksamhet åt bl.a. skolor. Alla ska kunna vistas inomhus i offentliga miljöer utan risk för negativa hälsoeffekter. Jag anser att detta inte bara är en kommunal fråga, utan vi måste se till att vi också från riksdagen och regeringen är intresserade och följer denna fråga. Kristdemokraterna har t.ex. föreslagit att 100 miljoner av LIP-pengarna, pengarna för ekologisk omställning och utveckling, skulle kunna örnamärkas för direkt sanering när det gäller förskolor och skolor som vill hälsoreovera.

Miljödepartementet har försökt följa upp den här frågan. Det är jag mycket tacksam för, men det här har tydligen kantrat i och med att man inte har lyckats få en notifiering från EU-kommissionen i denna fråga. Men jag hoppas att regeringen fortsätter med detta.

Herr talman! Allergiframkallande ämnen bör klassificeras på liknande sätt som cancerframkallande ämnen. De frågor som experterna är ense om måste omsättas i praktiken. Mer än 900 flyktiga organiska ämnen har identifierats i icke-industriell inomhusluft. Ett mycket stort antal av dessa föroreningar härrör från oss själva och andra källor, som byggmaterial, rengörings- och hygienprodukter. Vid en för hög avgivning från olika material ställs dessutom ventilationen inför en omöjlig uppgift. Föroreningarna kan helt enkelt inte vädras bort. Det finns ett stort behov av enkla instrument och jämförbara mätmetoder för luftföroreningar för att man ska kunna säkerställa en god inomhusmiljö. Drift och skötsel av anläggningar samt utbildning av driftpersonal får inte förglömmas.

Många pekar också på tidspressen i dagens byggprojekt som gör att tidsplanen ofta prioriteras före de krav som bör ställas från kvalitets- och miljösynpunkt. Vi måste kräva att det byggs torra hus. Vi måste alltså även övervaka tiden. Vi har ofta ägnat oss åt att söka decimalerna i byggnadsfysiska frågor. Vi har toppkunskap i världen. Men kunskapen raderas därför att vi inte ser vad som sker i praktiken. Det är väldigt viktigt att Boverket fortsatt ges ännu bättre möjlighet att ge information till byggherrar, kommuner osv.

Herr talman! Jag har mycket mer att säga i denna fråga, men jag ska inte överskrida min tidsram alltför mycket. Annelie Enochson ska fortsätta att debattera om olika egenskapskrav på byggnader.

Vi kristdemokrater stöder givetvis alla reservationer, men för tidsvinnande väljer jag att yrka bifall till reservation nr 4 under mom. 3. Tack!

Anf. 29 RIGMOR STENMARK (c):

Herr talman! Jag undrar om det är någon i den här församlingen, i kammaren eller på läktaren, som anser att miljöarbetet går för fort fram i Sverige. Är det någon som anser att vi nu har en så bra miljö, oavsett var vi bor eller vilken boendeform vi lever i, att vi lugnt kan ägna oss åt andra uppgifter? Mer konkret undrar jag om det finns någon i den här församlingen som känner något barn eller någon vuxen som har allergiska problem. Troligen gör någon det – tyvärr.

Medicinska forskningsrådet redovisar i skriften Vägen till vård att nästan tre miljoner människor i Sverige har allergi eller annan överkänslighet. I Sverige har mer än var tredje vuxen och 40 % av skolbarnen någon form av allergi. Allergi är framför allt barnens sjukdom.

Prot.
1999/2000:97
13 april

Egenskapskrav på byggnader

Alla former av allergi kan naturligtvis inte härröras till boendet, byggandet och samhällsplaneringen. Men det går inte att bortse från att många problem fortfarande fås i s.k. sjuka hus. Vi ser helt klart kopplingar till inomhusmiljön, och i dagens samhälle vistas ju vi i Sverige en stor del av vår tid just inomhus.

Är det någon som ser miljöministern eller den s.k. bostadsministern i kammaren just nu? Jag tycker att det är synd att vi inte gör det. Jag skulle vilja att vi fick resonera med dem om just folkhälsoaspekterna i all samhällsplanering och i allt byggande.

I det här betänkandet påtalar majoriteten att det pågår så mycket arbete för att miljön ska bli bättre. Det finns statliga utredningar. Man diskuterar stödåtgärder. Man funderar på en rad åtgärder. Man säger att det ska komma förslag redan under hösten 2000. Därmed anser man att vi som har motionerat om en ekologisk omställning av bygg- och bostadssektorn ska ge oss till tåls och invänta nya propositioner.

Herr talman! Till dess att vi verkligen får se att det händer något i praktiken mer än att man bara avsätter pengar till ekologiska investeringsprogram, som hittills har mött mycket stark kritik, kommer åtminstone vi från Centerpartiet att fortsätta att driva på miljöarbetet i den riktning som vi önskar att samhället ska gå.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 1 med krav på en ekologisk omställning av bygg- och bostadssektorn samt till reservation nr 4 under mom. 3, om brister i inomhusmiljön. Jag står naturligtvis bakom övriga reservationer, men även jag avstår av tidsskäl från att yrka bifall till dem.

Herr talman! Jag skulle vilja delge de synpunkter som vi i Centerpartiet har inför framtiden i en vision om en god bostadsmiljö.

Centerpartiets vision om en god bostadspolitik är ett samhälle där just boendemiljön bidrar till bevarande av en god hälsa. Där bor vi i goda hus, skulle man kunna säga. Inomhusluften medverkar till att vi får det skönt och medverkar inte längre till allergier och annan överkänslighet. Radonvärdena är låga. Problemet med bristfällig ventilation i bostäder, skolor och på arbetsplatser är åtgärdat. Byggmaterial och målarfärger är provade och miljödeklarerade med avseende på innehåll och utsläpp av farliga ämnen. Den globala luftföroreningen har minskat. Samhället har kretsloppsanpassats. Ekologisk byggnadsteknik används. Bostäderna är miljöklassade, och källsorteringen fungerar. God miljö och utveckling och välfärd är inte längre motsatser utan samverkande faktorer. Energisystemet har ställts om. Eldning med biobränsle sker i effektiva och miljösäkra anläggningar. Fjärrvärme har getts ökad spridning. Stora insatser har gjorts för att minska hälsoriskerna även från trafiken. Såväl inomhus- som utomhusmiljöer har i ökad utsträckning även anpassats till rörelsehindrade personer. Stadsmiljön uppmuntrar till träffar mellan olika generationer. Säkerheten och tryggheten har ökat.

Tryggare bostadsmiljöer handlar om överlevnadsfrågor, om att må bra. Allergier, som vi har talat om, överkänslighet mot olika ämnen som fortfarande finns i byggmaterial, dålig luft, bristfälliga ventilationsmöjligheter, bullerskador och vantrivsel skapar inte det trygga samhälle som vi i Centerpartiet vill ha.

Centerpartiet anser alltså att det behövs en övergång till ett mer kretsloppsanpassat byggande. Det gäller såväl vid nybyggnad som vid om-

byggnad och upprustning. I det avseendet har avloppsfrågan en central betydelse. Tekniska lösningar måste stimuleras som gör att kretsloppsanpassat byggande tillämpas i alla former av bebyggelse. Vatten är inte bara ”bara vatten”. Det är också livsviktigt för oss människor. Det är också viktigt att material kan återanvändas och återvinnas.

Herr talman! Här har tidigare i dag debatterats 2000 års ekonomiska vårproposition. Såvitt jag förstår fortsätter majoriteten på den inslagna vägen med lokala investeringsprogram för en hållbar miljö. Trots en skarp kritik från olika håll fortsätter man, såvitt jag förstår, att låta regeringen handlägga det här stödet. Det handlar om otroligt mycket pengar, och det har en sådan volym och betydelse att det borde åtminstone vara en uppgift som debatteras här i riksdagen. Det är ofattbart att Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet inte tar till sig kritiken utan bara trampar på.

Det krävs, herr talman, ett brett program för utveckling av boendepolitiken, där olika åsikter tas till vara och vägs samman – för utvecklingens skull i hela vårt land!

Bostadsförsörjningen och byggandet har en stor betydelse för människor i vårt land, och det är en oerhört viktig kugge i möjligheten att ge livskraft i hela Sverige.

Anf. 30 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Först vill jag säga att mitt anförande var något förvirrat, i alla fall avseende reservationerna. Det jag yrkar bifall till, förutom det som var rätt uppfattat, är reservation 11 under mom. 11.

Jag skulle vilja fråga Rigmor Stenmark om kritiken av de lokala investeringsprogrammen. Om jag minns historien rätt, även om jag inte fanns i kammaren på den tiden, var det väl så att de lokala investeringsprogrammen en gång beslutades av Centern och Socialdemokraterna tillsammans. Centern tog åt sig mycket av äran just för att de lokala investeringsprogrammen blev verklighet.

När Vänsterpartiet har krävt att stora delar av de lokala investeringsprogrammen borde ha övergått till generella stöd för nyinvesteringar och ombyggnationer har Centerpartiet, såvitt jag vet, varje gång gått emot.

Fortsättningen på de lokala investeringsprogrammen är en samarbetsfråga. Jag är kritisk i stora delar, och jag tillhör också dem som inte är särskilt förtjust i att regeringen har så många miljarder att fördela efter eget huvud. Jag tycker att riksdagen är den församling som i första hand borde fördela.

Det är som att spotta snus i motvind att kritisera ett system som man själv har infört.

Anf. 31 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Jag förstår att jag har trampat på en öm tå när det gäller de lokala investeringsprogrammen. Det är så, precis som Sten Lundström säger, att vi var med på det här från början. Men vi har tagit till oss av både kritiken från Riksdagens revisorer och den egna revision som vi har gjort i bostadsutskottet. Vi har sett att inte alla pengar – man har gjort bra saker också – har gått till det som vi har önskat. Man måste alltid göra omprioriteringar, och vi har önskat och framfört att mer av dessa pengar ska användas på ett sätt där vi sammantaget diskuterar.

Prot.
1999/2000:97
13 april

*Egenskapskrav på
byggnader*

Vår kritik är också att det är regeringen själv som handlägger de här pengarna, utan att resonera med er i Vänsterpartiets riksdagsgrupp eller Miljöpartiets riksdagsgrupp, och än mindre med oss i Centerpartiet eller med Folkpartiet, Moderaterna och Kristdemokraterna.

Det handlar om så stora pengar och det har förts fram så mycket kritik att man åtminstone borde lyfta in den här diskussionen i denna kammar, så att vi kunde få debattera om det blir så med pengarna som vi alla har en önskan att det ska bli.

Till sist vill jag beröra det som jag inte hann med i mitt anförande. Jag skulle ha tagit upp barnsäkerheten, som Sten Lundström gjorde. Jag tycker att det är en mycket bra sak. Även detta är en sådan punkt som fler och fler partier tycker är bra när vi debatterar den. Fler och fler ansluter sig till detta. Barnen är en oerhört viktig kugge i vårt samhälle.

Anf. 32 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag har lite svårt att riktigt acceptera att man kritiserar ett system som man själv har infört. Systemet har inte förändrats på vägen, och summan pengar har inte heller förändrats. Det är exakt det system som Centerpartiet och Socialdemokraterna plockade fram en gång i tiden – det bemyndigande som man har gett regeringen. När man då i efterhand, därför att man inte finns i Regeringskansliet, börjar klaga på systemet känns det inte särskilt bra. Det känns snarare som ”surt sa räven om rönnbären”.

Vänsterpartiet var kritiskt mot det här redan när det infördes. Vi har fört fram kritik mot det och krävt förändringar utan att få Centerpartiets stöd. Nu är det uppenbarligen populärt att angripa det system man själv införde.

När det gäller barnsäkerheten är vi naturligtvis glada att fler och fler ansluter sig. Jag har en väldigt stor förhoppning att när Siw Wittgren-Ahl har hållit sitt anförande om en stund kommer vi att ha ett sjätte parti med oss också. Och efter Carl-Erik Skårman kommer vi förhoppningsvis att ha ett sjunde parti som ansluter sig till det här. Därmed har vi en absolut majoritet i riksdagen för att barnsäkerhet ska omfatta allt boende.

Anf. 33 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Skillnaden mellan oss i Centerpartiet och Vänsterpartiet i fråga om investeringspengarna är ju att vi har tagit till oss kritiken. Vi har sett att det inte har blivit så som vi hade önskat med de här pengarna. Vi har också sett att det skulle behövas pengar på andra områden där det i dag saknas pengar.

Staten går t.ex. ut och roffar åt sig mark av skogsägare och lantbrukare för att man hittat sällsynta biotoper som man absolut måste bevara, utan känsla för att dessa människor som bor på landsbygden har sett till att de värdefulla biotoperna finns. Man tar mark ifrån dem, och de får inte ett öre i ersättning. Vi skulle önska att man avsatte en del av de här pengarna där.

Det handlar om avvägningar. Det handlar också om en riktig kritik. Den kommer inte bara från oss politiker utan också från revisorer och sådana saker som vi själva i bostadsutskottet har satt till.

Kan Sten Lundström förklara för mig vad vi ska använda oss av? Vi vill se hur man gör med pengarna, och vi tillsätter några som ska titta på

det. När vi då lägger fram förslaget och säger att det inte är bra, säger ni att ni struntar i det. Och ni trampar bara på. Jag har lite svårt att förstå hur man agerar som politiker då. Jag tycker att Sten Lundström ska ta till sig kritiken och behålla den kritik han hade förr, och inte bara trampa på.

Anf. 34 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag har tillsammans med Johan Pehrson väckt en motion om vikten av information och forskning om barnsäkerhet. Vi vill också ha en ändring av bygglagstiftningen på ett sådant sätt att bostäder i fastigheter byggda före 1973 ska komma att omfattas av de regler som finns om barnsäkerhet.

Sten Lundström har också berört att Vänsterpartiet har väckt en motion med samma syfte.

Glädjande nog har, som också nämnts, flera partier stött våra motioner i reservation 11, som jag givetvis yrkar bifall till.

Regler som syftar till att förhindra barnolycksfall infördes, som nämnts, i byggnadslagstiftningen för nybyggda hus år 1973 och för ombyggnader år 1976. Det innebär sannolikt att t.ex. en stor del av bostäderna i miljonprogrammet inte har tillräcklig utrustning för att förhindra barnolycksfall.

Barnolycksfall i hemmen är alltför vanliga, och undersökningar som Barnombudsmannen har gjort visar tyvärr att nästan alla dödsolyckor där barn fallit ut från fönster och balkonger har inträffat i hus byggda före 1973. Och Barnombudsmannen har konstaterat att många av olyckorna hade kunnat undvikas om det hade funnits krav på säkerhetsutrustning även för dessa hus.

Lagstiftningen om barnsäkerhet bör alltså ses över, med särskild inriktning på regler för äldre bostadsfastigheter. Detta framhålls i reservationen som jag redan har yrkat bifall till.

Jag kan också till sist, herr talman, instämma i Sten Lundströms uppmaning till de två resterande, stora partierna, Socialdemokraterna och Moderaterna, att stötta vårt förslag.

Anf. 35 SIW WITTGREN-AHL (s):

Herr talman! Bostadsutskottet behandlar i detta betänkande motioner som i en vid bemärkelse tar upp frågor om de egenskapskrav som ställs på byggnader och vissa anläggningar. I betänkandet behandlas miljöanpassat byggande och boende, mobiltelefonmaster, elöverkänslighet, tillgänglighet, barnsäkerhet, brandvarnare, byggproduktkonkurrens, sim- och badanläggningar samt tivolianordningar.

Utskottet föreslår att riksdagen ska göra tillkännagivanden till regeringen i två frågor. Det gäller dels behovet av åtgärder för att uppnå en bättre konkurrens på den svenska marknaden för byggprodukter. Den andra frågan är en översyn av säkerhetskraven beträffande vissa tivolianläggningar.

De ämnesområden som betänkandet behandlar kan uppfattas som tekniska och hårda, men de berör människors vardagsvillkor. Det rör de byggnader vi arbetar och bor i, hus där våra barn växer upp. Vi vill alla ha god ventilation i våra hem, i skolorna och på våra arbetsplatser. Fritidsanläggningar som simhallar, lekplatser och nöjesfält måste vara så säkra att vi inte riskerar att skada oss.

Prot.
1999/2000:97
13 april

---

*Egenskapskrav på
byggnader*

Det är självklart att hus och anläggningar där barn vistas ska vara så säkra och lämpliga att föräldrarna kan låta sina barn vistas där utan risk för barnens liv och hälsa. Alla hem och lokaler där människor vistas ska naturligtvis vara utrustade med brandvarnare så att eldsvådor upptäcks i tid.

Vi strävar efter att samhället ska vara tillgängligt i högsta möjliga grad för alla medborgare, även om man har ett funktionshinder.

Problem med fuktskador och mögel i hus är allvarliga problem som kan ge upphov till allergier och andra sjukdomar.

Vardagsnära störningsmoment, som lågfrekvent buller i byggnader, och stöd till radonåtgärder är frågor som just nu utreds.

Självklart ska arbetet med att förbättra undermåliga inomhusmiljöer ges fortsatt hög prioritet.

Herr talman! Under Cityfestivalen i Gävle i fjol blev två kvinnor hängande i luften flera meter över marken när en vajer brast på en tivoli-anläggning. Tursamt nog klarade sig kvinnorna utan allvarliga skador.

Under senare år har nya tivoliattraktioner som inte liknar de traditionella, de som nämns i ordningslagen, tillkommit. Som exempel kan nämnas bungyjump samt rodeomaskiner.

I ordningslagen framgår det att tivolianordningar som karuseller, pariserhjul, bilbanor m.m. endast får användas om de erbjuder betryggande säkerhet mot olycksfall och om de är besiktigade och godkända. Ordningenslagen gäller såväl ambulerande tivolianordningar som stationära anläggningar. I Rikspolisstyrelsens föreskrifter om besiktning av tivoli-anläggningar sägs att enklare barnkaruseller, vanliga gungor, redskap för bungyjump, vattenrutschbanor och liknande inte omfattas av kravet på besiktning även om de används endast mot betalning.

Ett enigt bostadsutskott tycker nu att även fler redskap ska omfattas av besiktningsskraven och därmed erbjuda en mer betryggande säkerhet mot olycksfall. Detta gäller bl.a. bungyjumpordningar, rodeomaskiner samt vissa äventyrsbanor. Säkerhetskraven bör även gälla i andra sammanhang än som nu bara vid allmänna sammankomster eller offentliga tillställningar. Dessa frågor förtjänar dock en mer ingående analys.

Den nuvarande lagen innebär i praktiken att Flume Ride på Liseberg står under kontinuerlig kontroll, medan vattenrutschbanorna på Skara Sommarland inte behöver kontrolleras. Det är inte rimligt. Det är därför utskottet nu har gjort ett tillkännagivande till regeringen för att rätta till detta.

Herr talman! Den bristfälliga konkurrensen på byggmaterialmarknaden är en av orsakerna till att det är dyrt att bygga bostäder i Sverige. Behovet av nyproducerade bostäder främst i storstadsområdena har gjort att byggkostnaderna återigen blivit högaktuella. I dag finns ett behov av att få fram bostäder till lägre kostnad. Detta gäller också för nödvändiga ombyggnader i äldre bostadsbestånd.

Endast en väldigt liten del av det använda byggmaterialet importeras. Inga lagtekniska hinder finns för import och användning av byggvaror från andra länder. Sedan EU-inträdet 1995 deltar Sverige i det europeiska harmoniseringsarbetet av byggprodukter. Ett omfattande arbete har lagts ned på harmonisering, trots detta saknas fortfarande tekniska specifikationer för de flesta byggprodukter. Utskottet förutsätter att man från

svensk sida på olika sätt söker påskynda det europeiska harmoniseringsarbetet.

Det är byggherren som bedömer om en byggprodukt är lämplig att använda. Introduktionen av nya byggprodukter blir därigenom beroende av byggherrens kompetens eller vilja att sluta avtal med byggtreprenörer som underlättar användningen av importerade varor.

Det verkar vara svårt att öka konkurrensen inom den svenska byggproduktmarknaden bara genom ökad import. Därför finns anledning att överväga andra åtgärder för att stärka konkurrensen.

Det kommunala Svedalahem är ett exempel på en byggherre som tänkt framåt. Vid upphandling av ett nytt bostadsområde försökte man minimera kostnaderna i alla delar av byggprocessen. Svedalahem lyckades få den totala produktionskostnaden att stanna på en jämförelsevis låg nivå. Under 1990-talet har utvecklingen blivit sådan att byggherre och entreprenör i allt större utsträckning blivit densamma.

Statens insatser för att öka konkurrensen bör vara att medverka till att utveckla en större byggherrekompetens i landet samt vissa förändringar i bygglagstiftningens regelsystem.

Byggkostnadsdelegationen presenterar om några veckor sitt slutbetänkande. Den har under flera år arbetat utifrån ett regeringsuppdrag att verka för en långsiktigt ökad konkurrens i byggsektorn. Den har helt nyligen redovisat en delrapport, Konkurrensen i byggsektorn. I rapporten pekar Byggkostnadsdelegationen på att prisökningarna på byggmaterial ökat markant mer än den allmänna prisökningen, t.ex. ökade priset på elkablar och betongrör med hela 70 % under 90-talet. Detta är inte rimligt.

Herr talman! Elöverkänslighet är ett modernt fenomen. Bostadsutskottet har flera gånger pekat på problem rörande elöverkänslighet.

Rådet för arbetslivsforskning har i år lämnat en lägesrapport om studier av elöverkänslighet, i vilken man menar att man inte har kunnat finna några klara belägg för att elektromagnetiska fält ingår i orsaksfaktorerna för elöverkänslighet. Frågan är dock vilka slutsatser som kan dras utifrån detta. Rådet tycker också att det finns så stora åsiktsskillnader mellan olika forskare att det bör diskuteras och forskas vidare om elöverkänslighet och orsakerna till denna.

Den snabba utbyggnaden av mobiltelefonnäten i Sverige har aktualiserat frågan om eventuella hälsokonsekvenser av sändare och mottagare för mobiltelefoni. Utskottet tycker att det finns anledning att iakttä försiktighet vid lokalisering av nya mobiltelefonsändare. Samtidigt tvingas utskottet konstatera att kunskapsläget på området fortfarande är otillfredsställande.

Regeringskansliet bereder frågan om behovet av ändrade eller kompletterande regler för tillståndsgivning av sändare och mottagare för mobiltelefoni. Försiktighetsprincipen ska ha stor betydelse i detta sammanhang.

Herr talman! Riksdagen gjorde hösten 1995 ett tillkännagivande i frågan om deklARATION av bostäder, som innebar att ett system för kvalitetsdeklARATION skulle utvecklas så snart som möjligt. Boverket utredde frågan och föreslog att ett system för deklARATION av bostäder ska kunna användas både på nyproducerade och redan befintliga bostäder.

Prot.
1999/2000:97
13 april

---

*Egenskapskrav på
byggnader*

Regeringen bereder för närvarande frågan, och beredningen bör inte föregripas. Regeringens överväganden och eventuella förslag i frågan bör därför avvaktas.

Herr talman! Med hänvisning till det jag har sagt yrkar jag bifall till hemställan i bostadsutskottets betänkande nr 9 och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 36 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Det här betänkandet innehåller väldigt många olika områden. Vi har varit överens om säkerhet vid tivolianläggningar osv.

Samtidigt ser jag lite av proportionerna mellan de olika frågorna. Det är väldigt allvarligt att två kvinnor blir hängande i luften, men det är precis lika allvarligt att det finns ett stort antal skolbarn som saknar god inneluft. Jag undrar om Siw Wittgren-Ahl tycker att kontor och skolor ska ha lika god lufttillströmning.

Vill Siw Wittgren-Ahl verka för ett nationellt handlingsprogram för sunda hus och därmed skynda på notifieringen hos EU-kommissionen? Frågan har diskuterats här i riksdagen i över ett år, men förslaget lämnades in till EU i november. Det innebär att resurser ska kunna föras över från LIP-pengarna och öronmärkas just till hälsoreovering av t.ex. förskolor och skolor.

Anf. 37 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Herr talman! Folkhälsoinstitutet har inom ramen för allergiprogrammet att genomföra en nationell handlingsplan mot allergi. Det finns alltså ett sådant uppdrag.

När det sedan gäller EU-kommissionens arbete om förändringar av inomhusmiljön beslutade kommissionen i januari i år att frågan ska granskas. De frågor som Ulla-Britt Hagström tar upp jobbar regeringen med.

Ulla-Britt Hagström jobbar ju på i dessa frågor och ställer frågor till ministern så de är behandlade. Vi står bakom dem alla. Precis som jag sade i mitt anförande är inomhusmiljön viktig och har fortsatt hög prioritet.

Anf. 38 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Ja, jag ställer frågor till miljöministern men han verkar inte riktigt lyssna med båda öronen till vad jag säger. Därför tänkte jag att Siw Wittgren-Ahl kanske också kunde driva på här så att något händer.

Hälsoproblemen i byggnader är utbredda. Jag har en undersökning här, ELIB-undersökningen, som säger att antalet problemhus i Sverige ligger runt 10 %. Detta får samhällsekonomiska konsekvenser i form av sjukfrånvaro, nedsatt produktivitet i arbetslivet och ökade vård- och behandlingskostnader.

Problemen med bostäder är dock givetvis inte allt vad gäller överkänslighet och allergi. Därför skulle det vara intressant att få ett nationellt handlingsprogram som inte bara Folkhälsoinstitutet har hand om utan som blir ett brett program där man också får konsekvensanalyser av hur stor den del av allergierna och överkänsligheten är som har med bostaden att göra så att vi på ett ungefär vet vad det handlar om. Det finns ju i dag

födoämnen och allt möjligt annat som givetvis påverkar i det här avseendet.

Anf. 39 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Herr talman! De frågor som Ulla-Britt Hagström tar upp är angelägna och det jobbas med dem. Det är därför som vi inte har gjort några tillkännagivanden. Utskottets bedömning är att sådant som det redan jobbas med gör vi inga tillkännagivanden om.

När det gäller de 15 miljömål som ska komma är god byggmiljö nummer ett. På sikt tror jag att vi får fram det som Ulla-Britt eftersträvar. Det är något som vi alla önskar. Alla skulle vi ju önska att det gick att direkt säga vad man får allergier av etc.

Vad jag inte förstår när det gäller Ulla-Britt Hagström och Kristdemokraterna, som tycker att inomhusmiljön och miljön över huvud taget är viktig – precis som vi andra tycker – och som vill ha restriktioner och regler är hur Ulla-Britt i framtiden ska kunna samarbeta med Moderaterna som inte ens vill ha några regleringar på dessa områden.

Anf. 40 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till Siw Wittgren-Ahl när det gäller detta med en miljö- och energideklaration av bostäder. Det sägs att tålmod är en dygd. Men att ha tålmod med regeringen ända sedan år 1995, då riksdagen gav regeringen i uppdrag att ta fram det här, tycker jag är något som övergår i en form av stillastående; detta som ett tecken på bristande initiativförmåga snarare än på en dygd. Hur långt sträcker sig Siw Wittgren-Ahls tålmod med regeringen innan regeringen gör det som den fått i uppgift av riksdagen att göra?

Sedan till en annan sak som jag skulle vilja ta upp. Siw Wittgren-Ahl talade ganska länge om det vi var eniga om. Det gäller då t.ex. tivolisäkerheten. Men när det gäller barnsäkerheten – barn blir ju inte bara hängande i luften, utan de ramlar faktiskt också ned – behövs det mer än information. Om vi är så kraftfulla som vi uppenbarligen var i utskottet när det gällde tivolisäkerheten att vi är beredda att stifta lagar förstår jag inte varför ni i fråga om barnsäkerheten inte är beredda att tillstyrka den reservationen. Det är minst lika viktigt att barn inte faller ned utan att de blir kvar.

Anf. 41 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Herr talman! Medborgarnas säkerhet måste alltid stå i första rummet. På den sista frågan – den om barnsäkerhet – kan jag svara att det pågår en översyn. Sten Lundström frågar hur länge vi kan vänta. Men i en nyligen gjord utredning föreslås att Folkhälsoinstitutet ska få ett nationellt samordningsansvar för barnsäkerhetsfrågorna. Till detta återkommer regeringen i maj månad så jag kan vänta en månad till. Det hoppas jag att Sten Lundström också kan.

Anf. 42 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Jag kan bara konstatera att jag när det gäller deklARATIONEN av bostäder inte fick något svar om hur långt tålmodet sträcker sig.

Prot.
1999/2000:97
13 april

---

*Egenskapskrav på
byggnader*

Redan 1993 sade Boverket: Barnombudsmannen har i ett flertal av sina årsrapporter påpekat just de här bristerna i lagstiftningen.

Jag måste säga att jag inte har samma tillit som Siw Wittgren-Ahl till vad som kommer att hända i maj. Det hade varit mycket bra om riksdagen kunde ge regeringen ett klart direktiv om att nu är det dags att göra någonting. Det finns ingen anledning att avvakta längre. Nästa gång vi tar upp samma frågor blir vid den här tiden nästa vår och det är för lång tid. Det hinner, tyvärr, ske flera skador under den här perioden och de blir vi i denna kammare skuld till eftersom vi inte har kraft och tillräckligt mycket hår på bröstet för att kunna fatta ett rimligt beslut.

Anf. 43 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Herr talman! Jo, tålamod och även tillit till den här regeringen har jag. Men samtidigt är det så att ska man ändra lagstiftningen måste man veta vad man gör. Då tycker jag att vi kan vänta en månad till när det gäller barnsäkerheten. Jag är fullständigt övertygad om att vi snart får en miljödeklaration på bostäder.

Anf. 44 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Jag skulle också vilja stryka under det som föregående talare replikerat om, nämligen inomhusmiljön. Av betänkandet framgår att det ska komma en plan som ska presenteras för regeringen *år 2002*. Det dröjer alltså ganska länge. Då undrar man naturligtvis. Det har ju gjorts så mycket jobb. Boverket och Folkhälsoinstitutet har prioriterat detta. Under den tid som jag suttit med i bostadsutskottet har frågan diskuterats – ungefär sex år. Varför har man ett sådant tålamod med att det dröjer så länge?

När barn blir sjuka vill man att de ganska snart ska bli friska – två år är en oerhört lång tid för ett barn. Jag skulle vilja höra en gång till hur Siw Wittgren-Ahl ser på den saken.

Anf. 45 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Herr talman! När det gäller miljödeklaration av bostäder och tidpunkten för när en sådan kommer hörde jag inte riktigt vad Rigmor Stenmark sade i början. Om man ska göra något och ska göra det bra så tar det tid. Fram till år 2002 tycker jag inte är så lång tid när man ska jobba med så stora frågor.

Anf. 46 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Jag förstår att Siw Wittgren-Ahl inte hörde. Vad jag frågade om var inomhusmiljön och den nationella handlingsplan som man säger att det ska komma en redovisning om år 2002; detta trots att redan så mycket jobb är gjort och trots att så många forskare har pekat på detta.

Siw Wittgren-Ahl säger att man kan vänta på det här men utskottet har faktiskt möjlighet att ta egna initiativ. Utskottet har också möjlighet att göra ett tillkännagivande till regeringen. Jag förstår inte hur socialdemokraterna i utskottet arbetar om man nu tycker att det här är angelägna frågor.

Anf. 47 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Herr talman! Jag tycker att detta är en angelägen fråga. Jag tycker också att det måste få ta tid, för att sammanställa en plan och att samla de erfarenheter som finns tar tid. Rigmor Stenmarks frågor är viktiga.

Jag uppskattar verkligen att Rigmor Stenmark säger att hon jagar regeringens och att hon tänker jaga på när det gäller miljömålen. Men jag har en fråga till Centerpartiet och Rigmor Stenmark: Hur ska ni kunna samverka med Moderata samlingspartiet som inte vill ha några regler när det gäller detta?

Anf. 48 CARL-ERIK SKÅRMAN (m):

Herr talman! De frågor som berörs i betänkandet omfattas av snart sagt samtliga partier i denna kammare, med en i grunden ganska stor enighet. Det är kanske inte så mycket att förvånas över eftersom det är områden som diskuteras mycket och som intresserar mycket i den allmänna debatten.

Skillnaderna, som replikskiftena här har givit uttryck för, är kanske mera ett utslag av att man motionsvis försöker visa vem som är mest intresserad av respektive frågor. Alla är vi angelägna och intresserade av de här frågorna. Vi moderater och andra är positiva till miljöanpassat byggande och miljöanpassade bostäder. Vi anser det vara angeläget att säkra bostäder i olika avseenden, som goda byggelement, brandsäkerhet och förebyggande av barnolyckor. Visst är det viktigt att människor inte skadas av olika tivolianläggningar, som också påpekas i yttrandet.

Vi moderater har avstått från att reservera oss. Det beror på att betänkandet i huvudsak redovisar pågående arbete i de aktuella frågorna eller vidtagna åtgärder. Man får inte heller glömma bort att byggnadsnämnderna har ett viktigt och ansvarsfullt arbete, löpande i det dagliga arbetet och när det gäller frågor som barnsäkerhet och allergiförebyggande. Men det finns också exempelvis i allergifrågorna bristande kunskaper på många håll om vad det egentligen är som orsakar allergi. Vi kan inte genom politiska beslut i riksdagen tvinga fram en ökad kunskap. Vi kan ge stöd för forskning som visar på vilka lim t.ex. som inte är lämpliga, men vi kan inte med politiska beslut säga att nu får man ta rätt på det här inom en månad eller om tre år, eller vad det nu ska vara.

Flera av motionerna saknar förslag till konkreta åtgärder, beräkningsbara förslag. Vi moderater anser inte att det finns anledning att okritiskt acceptera aktiviteter och arbetsinriktningar som automatiskt ställer krav på ytterligare statliga utgifter.

En del saker har vi tidigare reserverat oss mot. Det hårt kritiserade, av både Riksdagens revisorer och Riksrevisionsverket, lokala investeringsprogrammet har vi reserverat oss mot tidigare. Den kritik som har redovisats i utskottet har givit skäl för oss att tro att det var ett bra ställningstagande vi gjorde från början när vi sade nej. Centern har uppenbarligen noterat att det inte var bra från början och har ändrat uppfattning, medan Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet nu tycks vara beredda att lägga ut 900 miljoner kronor ytterligare på detta hårt kritiserade förslag. Jag törs lova att Moderaterna kommer att bibehålla sin uppfattning i det här avseendet.

Vidare är det så att det pågår ett arbete riksdagsbeslut förutan, arbete av branschorganisationer och enskilda aktörer på bygg- och bostads-

Prot.

1999/2000:97

13 april

Egenskapskrav på byggnader

marknaden, som i vissa fall kan vara bättre än ett riksdagsbeslut för att åstadkomma förändringar i verkligheten och kan göra framtida eventuella riksdagsbeslut mera välmotiverade och därmed också mer effektiva.

Detta, herr talman, är anledningen till att vi inte har reserverat oss i det här sammanhanget, även om vi har samma grunduppfattning som flertalet partier i de här frågorna.

Anf. 49 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Skårman säger att vi i grunden är ganska överens om de här frågorna, och det tror jag också. Det är nog ingen av oss som vill att folk ska ramla ut genom fönstret eller bli sjuka i sin inomhusmiljö. Därför ter det sig något underligt att man inte kan bifalla en del av de reservationer som finns i betänkandet.

Skårman efterlyser någon sorts tydlighet i reservationerna. Mycket tydligare än reservationen om barnsäkerhet får man leta efter. Det handlar bara om att de krav som gäller för hus byggda efter 1973 och ombyggda efter 1976 ska omfatta alla. Alla fastigheter ska ha samma regler. Det är inga nya regler vi efterlyser. Det är möjligt att man på sikt kommer att behöva se över detta också, men i så fall ska samma barnsäkerhet råda i de bostäderna som i andra. Det är ett ganska tydligt krav. Mig veterligen kan man inte hänvisa till byggnadsnämnden i det här fallet, för byggnadsnämnden kan inte ålägga någonting som inte står skrivet i plan- och bygglagen. Byggnadsnämnderna har ingen möjlighet att gå in i de här fastigheterna och påpeka att barnsäkerheten är för låg. Det har man ingen laglig möjlighet att göra.

Jag känner mig lite grann som en försmådd friare, men det hade jag räknat med redan när jag kom hit. Någonstans på vägen har jag lite svårt att se de tunga argumenten för att vi ska bibehålla bristen i lagstiftningen. Varför är det inte rimligt att de barn som bor i miljonprogramsområden ska omfattas av samma barnsäkerhetslagar som barn som bor i områden byggda efter 1973?

Jag skulle gärna vilja ha ett litet förtydligande om varför Skårman anser att det är onödigt.

Anf. 50 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Herr talman! Som framgått av den tidigare diskussionen är de här frågorna under beredning. Då får vi se om det finns tunga argument för det ena eller det andra ställningstagandet.

Anf. 51 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Det är egentligen med viss humor man kan se det här. Skårmans parti har sedan jag kom in i riksdagen ständigt anklagat regeringen för att man bara utreder och inte gör någonting. När vi nu föreslår någonting väldigt konkret, nämligen att lagstiftningen ska omfatta även de andra bostäderna, då gör Skårman en riktigt tjusig kullerbytta och fungerar som vilken driven regeringsföreträdare som helst och säger: Det pågår ju utredningar, gubevars.

Anf. 52 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Herr talman! Rentav har det i det här fallet utlovats att det ska komma snabba resultat. Då kanske det är bättre att rationalisera beslutsprocessen och ta ställning när de kommer.

Anf. 53 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! För mig som centerpartist är det lite roligt att ändå kunna läsa att det finns ett särskilt yttrande från Moderata samlingspartiet när det gäller miljöanpassat byggande och boende. Det är åtminstone ett litet steg i rätt riktning.

Jag skulle vilja veta – jag tycker att det är en berättigad fråga från Siw Wittgren-Ahl – hur Moderaterna kommer att göra vid en ny mandatperiod. Kommer Moderaterna att kunna vara med Centerpartiet och driva frågorna om kretsloppsanpassning i byggande både i stad och på landsbygd? Kommer man att visa sin vilja att verkligen se till att inomhusmiljön mycket klart förbättras för människorna?

Anf. 54 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Herr talman! Låt oss se på de konkreta förslagen och vilka åtgärder som föreslås, så ska vi ta ställning då.

Anf. 55 RIGMOR STENMARK (c) replik:

Herr talman! Nej, herr Skårman, nu är det att komma lite lätt undan. Jag vill veta: Är Moderaterna beredda att jobba för att vi får ett kretsloppsanpassat byggande? Är Moderaterna beredda att jobba för att vi får en sådan inomhusmiljö att vi slipper allergier och liknande som beror på det?

Jag vill faktiskt veta vad Moderaterna vill.

Anf. 56 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Herr talman! Vad vi har givit uttryck för är aldrig att motsätta oss någon sådan inriktning.

Anf. 57 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Herr talman! Betänkande nr 9 från bostadsutskottet behandlar frågor som rör de egenskapskrav som ställs på byggnader och vissa anläggningar. Vi kristdemokrater ställer oss bakom sex reservationer, och jag vill här kommentera fyra av dem. När det gäller de två övriga reservationerna har Ulla-Britt Hagström redovisat våra ståndpunkter.

Reservation nr 1 behandlar en ekologisk omställning av bygg- och bostadssektorn. Regeringen har lagt fast 15 nationella miljökvalitetsmål, och ambitionen är att dessa mål ska nås inom en generation. Vi kristdemokrater ställer oss positiva till denna ambition från regeringens sida, men vi menar i vår reservation att en ytterligare kraftansamling måste till för att ta till vara den kunskap som redan i dag finns vad gäller ekologiska och kretsloppsanpassade lösningar för vår boendemiljö.

Boverket har haft huvudansvaret för miljökvalitetsmål nr 11 som heter *God Bebyggd miljö*. I sin rapport som kom ut hösten 1999 skriver Boverket bl.a. följande: "Att definiera den goda livsmiljön är ytterst en fråga för medborgarna varför delaktighet och demokratisk förankring av

miljöarbetet är avgörande. – – – Särskilt viktigt är det att utveckla metoder att nå de grupper som är svåra att nå.”

I vår motion som ligger till grund för reservation nr 1 påpekar vi att det är angeläget att den omfattande kunskapen och de ekologiskt hållbara lösningar som redan finns i olika delar av samhället fångas upp och ges en bred spridning. Det gäller erfarenheter både från ekobyar eller liknande satsningar och från åtgärder i befintliga miljöer som sanering av inomhusmiljön eller byte av avloppslösningar. Ett stort ansvar för att sprida kunskap vidare vilar på beslutsfattare i våra kommuner, arkitekter och tekniker som också medverkar i byggprocessen.

Fru talman! I reservation nr 7 behandlas avlopp och alternativa toalettsystem. Sveriges kommunala avloppsvatten genomgår numera en långt mer omfattande rening än för några decennier tillbaka i tiden. I dag är landets tätortsbefolkning utan undantag ansluten till reningsverk. Närmare 95 % av tätorternas avloppsvatten genomgår både kemisk och biologisk rening.

I arbetet med att ställa om samhällsutvecklingen i en mer ekologisk riktning har frågor om vattenanvändningen och avloppslösningar fått en alltmer central betydelse. I dag använder vi vatten av livsmedelskvalitet till att transportera fekalier och urin till våra stora reningsanläggningar. Det kan inte rimma med ett ekologiskt hållbart samhälle att tillåta detta resursslöseri. Kristdemokraterna vill ge Naturvårdsverket i uppdrag att utarbeta en strategi för en övergång från dagens kollektiva vattentransporterande toalettsystem till ett mera ekologiskt hållbart system.

Vidare anser vi i vår motion att kommunerna bör ha ett särskilt avloppssystem för spill- och dagvatten. Dagvatten från hårt trafikerade trafikytor bör undvikas att ledas till reningsverken då föroreningar i detta vatten kan riskera kvaliteten på slam och eventuell biomull.

Reservation nr 10 behandlar elöverkänslighet. I det moderna samhället omger vi oss med mycket ny teknik som riskerar att skapa problem i vår miljö och för oss själva. Varje människa är unik och reagerar därför olika på olika miljöer. Alla reaktioner på elöverkänslighet är ännu inte vetenskapligt bevisade, men människor med symtom ska mötas och behandlas med respekt.

Personer med elöverkänslighet är en grupp som tillkommit på senare år. Symtomen innebär inte bara personligt lidande utan också kraftigt förändrade levnadsvillkor för både den drabbade och dennes familjemedlemmar. Många drabbade kan inte återgå till arbetet trots elsanering, utan de hamnar i arbetslöshet. Karolinska sjukhuset i Stockholm har under 1998 lämnat en rapport om hälsosituationen i Stockholms län. Där framkom att 1,5 % av invånarna – alltså 19 000 medborgare – bedöms vara överkänsliga.

Vi kristdemokrater anser att problemet med elöverkänslighet bör kartläggas ytterligare. Forskning inom området ska noga följas för att nödvändiga åtgärder ska kunna vidtas.

Barnsäkerhet i bostäder behandlas i reservation nr 11. Det är av stor vikt att barnsäkerheten i våra byggnader ökar och att en översyn av de befintliga regelverken görs.

När det gäller barnsäkerheten i bostäder infördes kravet på barnsäkra bostäder för all nybyggnation i bygglagstiftningen redan 1973, och för våra ombyggda bostäder infördes samma krav 1976. Men detta innebär

att många av våra bostäder från miljonprogrammet inte är barnsäkrade. Detta faktum har även Barnombudsmannen påtalat till regeringen och föreslagit att barnsäkerhetskravet i Boverkets byggregler även ska gälla fastigheter byggda före 1973. Vi kristdemokrater instämmer till fullo i detta.

För tids vinnande yrkar jag bifall till reservation nr 1 under mom. 1.

Anf. 58 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp):

Fru talman! Det här betänkandet innehåller många gamla favoriter: ekologiskt byggande, ekologiskt hållbara VA-lösningar, mobiltelefoni, elöverkänslighet och barnsäkerhet i bostäder.

Miljöpartiet har skrivit egna motioner i en del frågor och sällar sig till en del av förslagen i andra motioner från Centerpartiet och Kristdemokraterna. Jag ställer mig naturligtvis bakom samtliga dessa reservationer, men tänker uppehålla mig här vid mobiltelefoni och ekologiskt byggande. Många tidigare talare har på ett förtjänstfullt sätt framhållit ståndpunkter som också vi har. Det som sades om elöverkänslighet och barnsäkerhet i förra anförandet tyckte jag var jättebra.

När det gäller mobiltelefoni sätts det upp antenner i allt större utsträckning i boendemiljöer. De sänder ut elektromagnetisk strålning och bidrar till att den omgivande luften fylls med mikrovågor. Situationen skulle kunna beskrivas som ett gigantiskt experiment med korsande elektromagnetiska fält. Ingen vet vad detta kommer att få för betydelse i framtiden.

Det är angeläget att regeringen ger prioritet till forskning på området så att eventuella hälsorisker uppdagas. Såvitt jag förstår av Siw Wittgren-Ahl tycker man verkligen som det står i motionerna när det gäller mobiltelefoni och elöverkänslighet. Därför förstår jag inte varför dessa motioner inte kunde tillstyrkas med en gång. Då hade vi sluppit att hålla på att tjata om det här. Det är lite synd, för vi begär faktiskt ingenting annat än att man ger prioritet åt forskning så att hälsoriskerna uppdagas.

Man tror att det ändå måste ligga någonting i detta eftersom det är så många så att säga kanariefåglar – dvs. människor som är lite känsligare av sig – som får besvär före oss andra. Det är inte så att vi som inte har dessa besvär är förskonade från dem. Förr eller senare kommer fler och fler att drabbas. Några människor är lite känsligare och man måste ta till vara deras erfarenheter.

Beträffande ekologiskt byggande i stadsmiljö har det väckts två motioner, en från Centern och en från vårt parti. De är ganska likartade. Jag uppfattade inte om Rigmor Stenmark yrkade bifall till Centerns motion, men jag tänker i alla fall yrka bifall till vår motion. Det gäller reservation nr 3 under mom. 2, och det är den som jag koncentrerar mig på.

Under senare tid har alltfler ekologiska byggexperiment sett dagens ljus. Det gäller alltifrån mindre förändringar i bostadshusen till hela ekokvarter och ekobyar. Människor söker sig tillbaka till naturliga och förnybara byggmaterial. Man försöker att sluta kretsloppen genom att kompostera och använda torra eller urinseparerande toalettssystem. Teknikutvecklingen inom byggbranschen går mycket snabbt framåt och alltfler materialtillverkare väljer bort de sämre alternativen. I dag är ett hälsoriktigt och ekologiskt anpassat byggande av stort konkurrensvärde.

Prot.
1999/2000:97
13 april

---

*Egenskapskrav på
byggnader*

Det socialt och ekologiskt hållbara samhället har nu också blivit målsättningen för regeringens politik. Hittills har det i huvudsak handlat om att formulera en vision. För att konkretisera omställningsarbetet krävs det att mer handfasta planer sätts i verket. Därför har vi ett förslag om ett fullskaleförsök i form av en grön stad.

Genom att uppföra en stadsliknande bebyggelse, helt baserad på alla nyvunna kunskaper om vad som är hållbart ur ett socialt, ekologiskt och ekonomiskt perspektiv, bör ett stort steg kunna tas i arbetet med att föra ut visionen i praktisk tillämpning. Det skulle väl vara en utmaning för kommunerna att erbjuda en lämplig lokalisering. Jag vet ju att det i vår omedelbara närhet finns kommuner där det behövs en utbyggnad av bostäder i omfattningen 25 000. Så varför inte sätta spaden i jorden och börja bygga ekologiskt?

Jag är lite oroad av den nuvarande utvecklingen, att man inte tar till vara de ekologiska kunskaper som finns utan bara bygger vidare för att bostäder ska byggas och slarvar bort den kunskap som finns.

Anf. 59 SIW WITTGREN-AHL (s) replik:

Fru talman! Jag begärde ordet när Helena frågade varför vi inte kan göra ett tillkännagivande, eftersom utskottsmajoriteten tycks tycka som Helena Hillar Rosenqvist. Det är så att vi gör inga tillkännagivanden om det som regeringen redan gör. Det går inte att uppdra åt någon att göra någonting som man redan gör.

Anf. 60 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik:

Fru talman! Jag förstår precis vad Siw Wittgren-Ahl menar, men man kanske kan trycka på lite.

Anf. 61 RONNY OLANDER (s):

Fru talman! I motion Bo218 har 14 socialdemokratiska riksdagsledamöter, kvinnor och män, belyst visionen om ett hållbart samhälle som är omfattande och berör alla samhällets sektorer. För att nå målet krävs att hållbarhet genomsyrar all verksamhet och alla beslut. Samhällsplaneringen måste vidgas så att ekologiska, ekonomiska och sociala aspekter samordnas med bebyggelseplaneringen och hushållningen med naturresurser. Bygg- och bostadssektorn är viktig i den ekologiska omställningen. Där finns påtagligt stora möjligheter att minska resursförbrukningen och miljöbelastningen.

Omställningen till det ekologiska samhället kommer också att öka intresset för småskaliga lösningar och idéer. Omsorgen om lokalsamhället, parallellt med en fördjupad demokrati, driver på omställningsprocessen.

Riksdagen beslutade nyligen om 15 nationella miljö kvalitetsmål som ska vägleda omställningsarbetet. Nu ska dessa 15 miljömål omsättas i praktiken. Det skapar möjligheter för en ny och fördjupad demokratiprocess.

Denna stora omställning kräver en folklig förankring. Ett sätt kan vara att starta ett ekologiskt kunskapslyft i samtliga kommuner för att garantera en fortsättning på Agenda 21. Här har bostadsutskottet många positiva skrivningar i sitt betänkande, vilket särskilt gläder mig.

För kommande generationer blir det ekologiskt uthålliga samhället en förutsättning för människors vardagsliv. Nu har vi chansen att lägga grunden till en ny livsstil.

Fru talman! För folkhälsan finns det olika infallsvinklar. En betydelse är att en stor andel av befolkningen genom egen trädgårdsodling kan berika sitt kosthåll med grönsaker, rotfrukter, kryddörter, frukt och bär.

Det gemensamma trädgårdsintresset inspirerar till gemenskap i närmiljön, i bostadsområdena och i koloniområdena över generationsgränser, med skiftande kulturella bakgrunder och sociala rangordningar. De som bor i flerbostadshus bör få tillgång till trädgårdsodling och odlingslotter. Här har kommunerna och även staten ett stort ansvar att vara pådrivande och skapa förutsättningar.

Det är dags att bygga kvarteret framtiden.

Fru talman! En statlig utredning som heter Statens stöd till friluftsliv, Ds 1999:78, pekar på att trädgårdsodling näst efter promenader är den vanligaste aktiviteten utomhus. En annan statlig utredning, Nationella folkhälsokommittén, har nyligen konstaterat hur stor betydelse det har för folkhälsan att vi får motion och bra mat. Att konsumtionen av frukt och grönsaker bör öka anger kommittén som en övergripande strategi.

Avslutningsvis: Att vi själva odlar en del av vår mat har också stor betydelse för miljön och för en ekologiskt hållbar samhällsutveckling. Tänk bara på hur mycket energi det sparar att inte behöva transportera råvaror och förpackade produkter kors och tvärs för att vi ska få mat på våra bord! Vi sparar miljön för framtiden, och dessa plusvärden är viktiga för kommande generationer.

Det är här jag ser att betydelsen av koloniträdgårdsrörelsen alltmer lyfts fram. Jag vet att bostadsutskottet behandlade dessa frågor i sitt förra betänkande. Men jag tycker att det finns all anledning att ytterligare en gång se nyttan av att barn och äldre får göra saker och ting gemensamt.

Anf. 62 SIW WITTGREN-AHL (s):

Fru talman! Det är väldigt viktiga frågor som Ronny Olander lyfter fram. Men när det gäller att förankra kretsloppssamhället har regeringen nu beslutat om lokala investeringspengar som också kan gå till information om kretsloppssamhället. Om man ska få ett riktigt kretsloppssamhälle måste ju medborgarna involveras i arbetet. Man måste också sprida kunskap om det. De s.k. livpengarna, som många klagar på, går väl att använda till detta, så att kommunmedborgarna får inflytande över kretsloppssamhället.

Anf. 63 RONNY OLANDER (s):

Fru talman! Det som Siw Wittgren-Ahl säger är viktigt. Det var just utifrån den ansatsen som jag tyckte att det fanns anledning att gå upp i talarstolen i dag.

En stor och viktig fråga är integrationsarbetet.

När jag tänker på folk som har kommit hit till vårt land och som har bott här länge, i andra eller tredje generation, är det en liknelse som i alla fall fånglar mig just nu, och det är när Karl-Oskar och Kristina fick smaka på astrakanäpplet. Hur många är det inte som har kommit till vårt land som just har något som påminner om deras ursprungsland?

Undersökningar om integrationsarbetet har också visat hur viktigt det är att det skapas förutsättningar för odlingslotter och koloniträdgårdar och, inte minst, att man i tillväxtregionerna inte har så hög hastighet att man inte ser detta behov. Därför tycker jag att det finns anledning att uppmärksamma detta.

Anf. 64 SIW WITTGREN-AHL (s):

Fru talman! Det viktigaste för att få integrationen och kretsloppssamhället att fungera är en folklig förankring, så de lokala investeringspengarna är viktiga ur många synpunkter.

Anf. 65 RONNY OLANDER (s):

Fru talman! Jag uppfattar bara positiva strömningar mellan den här talarstolen och den som finns här nere. Jag följer er verksamhet i bostadsutskottet mycket noga. Jag kan säga, som jag sade i mitt anförande, att det finns en hel del positiva skrivningar. Låt oss fortsätta på den vägen. Flera talare från andra partier har också gett uttryck för att det finns anledning att följa de här frågorna väldigt noga. Jag är tacksam för det.

Anf. 66 STEN LUNDSTRÖM (v):

Fru talman! När Ronny Olander började sitt anförande kände jag en viss förhoppning om att han skulle hamna någonstans, och det gjorde han i och för sig också. Jag hör också till dem som tycker att kolonirörelsen är väldigt viktig både historiskt och för framtiden. Men jag tror inte att man ska överskatta betydelsen av kolonirörelse och integration. Jag har sett exempel på motsatsen där jag själv har grävt upp min potatis.

Det som jag skulle vilja fråga Ronny Olander om är något helt annat egentligen. I inledningen av anförandet talade han om betydelsen av människors delaktighet och deras egna aktiva val för att kunna påverka och vara med och forma det framtida ekologiskt hållbara samhället.

Det finns en reservation i betänkandet som handlar om deklaration av bostäder ur energi- och miljösynpunkt. Ett av skälen till att vi tar upp detta i en reservation är just att det kommer att ge konsumenterna, medborgarna, ett oerhört starkt dokument för att kunna göra de riktiga valen och för att tvinga fram de riktiga besluten hos byggare och fastighetsägare. Jag kanske när en förhoppning efter Ronny Olanders anförande om att vi får med oss ett antal röster från socialdemokratin på den här reservationen.

Anf. 67 RONNY OLANDER (s):

Fru talman! När man pratar om det ekologiskt hållbara samhället, inte minst från den här talarstolen, tycker jag nog ändå framdeles att man ska försöka belysa och ta fram goda exempel när det gäller just innebörden. Hur skapar vi med gemensamma krafter ett ekologiskt hållbart samhälle? Där är naturligtvis bostaden en oerhört viktig del.

Alla flickor som föds i dag blir hundra år. Pojkarna blir något mindre gamla. Räkna man ut den totala levnadstiden lär det vara någonting i stil med 800 000 timmar. 10 % av den tiden arbetar vi, om man tar 40 år gånger 2 000 timmar. Då ingår förstås också utbildningen, det livslånga lärandet osv. Under all den tid som återstår gör vi naturligtvis en hel del andra saker. Men vi bor någonstans hela livet.

Anledningen till att vi 14 satte oss ned, och anledningen till att vi har inlett ett samarbete mellan Byggnadsarbetareförbundet och de socialdemokratiska kvinnorna, för det är vi som är representerade och som har skrivit på den här motionen, är att vi vill vara med i framkanten och driva de här frågorna, precis som Sten Lundström säger. Samtidigt måste man också om man ska göra ett bra arbete inse att man behöver en viss tid på sig. Det kan mycket väl inrymmas i den tidsram jag nämnde innan.

Med det menar jag: Det är bättre att ha produkter som kommer, även om det skulle ta lite tid. Att bygga politiskt arbete på reservationer ger inte den hållbarhet i den politiska processen som jag vill ha.

Anf. 68 STEN LUNDSTRÖM (v):

Fru talman! Jag vet inte om Ronny Olander var medlem av den här kammaren 1995, men 1995 gav i alla fall riksdagen regeringen i uppdrag att ta fram ett system för energi- och miljödeklaration. Man gjorde det just utifrån de aspekter jag tog fram, nämligen att ge konsumenterna en bra möjlighet att göra miljöriktiga val inte bara i fråga om tvättmedel, tröjor, byxor och sådant utan kanske också för det här viktiga där vi tillbringar så mycket tid.

Det finns de som hävdar att vi tillbringar ungefär 90 % av tiden inomhus, och en stor del av den är uppenbarligen i hemmet efter Ronny Olanders egna beräkningar. Därför ter det här sig lite förvånande. Boverket har lämnat fram ett system som är fullt hållbart. Hyresgästföreningen har visat ett system som är hållbart. T.o.m. fastighetsägarna har pekat på ett system som är ganska hållbart. Ändå fortsätter man att bara vänta.

Tålmod är bra. Men det är inte bra att stå stilla. Det måste hända något. Det måste röra sig lite grann.

Anf. 69 RONNY OLANDER (s):

Fru talman! Tiden har definitivt inte stått stilla sedan 1995. När Sten Lundström och jag, han är något yngre än jag misstänker jag, kommer att sitta och tänka tillbaka på 90-talet kommer vi att konstatera att allting hände under 90-talet, från depression till glädje. Under den tiden fick jag vara med från det att jag kom in i riksdagen 1994. Det var inte så roligt att vara medlem i socialförsäkringsutskottet då. Det är betydligt trevligare att vara med nu.

Just konsumentfrågorna ligger mig oerhört varmt om hjärtat. Vi pratar om byggnationer, prisbilder och annat, men det finns ju en verklighet utanför Sverige också. Där är det glädjande att Sverige, vår regering, driver just konsumentfrågorna i ett EU-perspektiv. Det är helt fantastiskt. Det är 380 miljoner människor det gäller om man tar upp byggandet ur ett EU-perspektiv. Det lyfts alltför sällan fram i denna kammare, men vi borde hjälpas åt att göra det med gemensamma krafter.

Där finns det just en sådan del; konsumentens perspektiv. Det handlar om ett svenskt perspektiv men även om ett EU-perspektiv. Bekymret är

Prot.
1999/2000:97
13 april

---

*Egenskapskrav på
byggnader*

att det parti som Sten Lundström representerar inte vill vara med i EU-samarbetet. Ni vill dra er undan det samarbete som 380 miljoner människor är delaktiga i. Med de 13 ansökarländer som finns är det ytterligare 150 miljoner människor som kan vara med och utbyta erfarenheter. Vad är det som säger att vi inte på byggsidan i Sverige, även om vi är duktiga på många saker, kan lära oss av erfarenheter från andra länder?

Det finns, som vi tidigare pratat om, undersökningar om astma och allergi som visar att man i andra länder inte har de här bekymren. Vi måste ur det perspektivet, konsumentperspektivet, hjälpas åt även i ett EU-perspektiv.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 14 april.)

6 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Proposition
1999/2000:105 Vissa punktskattefrågor

Skrivelse
1999/2000:102 Utvecklingen inom den kommunala sektorn

Motion
med anledning av skr. 1999/2000:110 Redogörelse för den svenska exportkontrollpolitiken och exporten av krigsmateriel år 1999
1999/2000:U20 av Gudrun Schyman m.fl. (v)

7 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 13 april

1999/2000:350 av andre vice talman *Eva Zetterberg* (v) till utrikesminister Anna Lindh

Utvecklingen i Västsahara

1999/2000:351 av *Agneta Brendt* (s) till finansminister Bosse Ringholm
Tobinskatt

1999/2000:352 av *Siw Wittgren-Ahl* (s) till utrikesminister Anna Lindh
Barn i krig

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 25 april.

8 § Kammaren åtskildes kl. 13.25.

Prot.
1999/2000:97
13 april

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början t.o.m. 1 § anf. 9 (delvis),
av förste vice talmannen därefter t.o.m. 5 § anf. 57 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANDERS FORSBERG

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

Parentation.....	1
Anf. 1 TALMANNEN	1
1 § Bordlägningsdebatt med anledning av vårpropositionen	2
Anf. 2 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s).....	2
Anf. 3 GUNNAR HÖKMARK (m)	5
Anf. 4 LARS BÄCKSTRÖM (v).....	9
Anf. 5 MATS ODELL (kd).....	13
Anf. 6 LENA EK (c).....	16
Anf. 7 KARIN PILSÄTER (fp).....	20
Anf. 8 MATZ HAMMARSTRÖM (mp)	24
Anf. 9 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s).....	28
Anf. 10 GUNNAR HÖKMARK (m) replik.....	31
Anf. 11 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik.....	32
Anf. 12 GUNNAR HÖKMARK (m) replik.....	33
Anf. 13 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik.....	34
Anf. 14 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	35
Anf. 15 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik.....	35
Anf. 16 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik.....	36
Anf. 17 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik.....	36
Anf. 18 MATS ODELL (kd) replik.....	37
Anf. 19 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik.....	38
Anf. 20 MATS ODELL (kd) replik.....	39
Anf. 21 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik.....	39
Anf. 22 LENA EK (c) replik.....	40
Anf. 23 Finansminister BOSSE RINGHOLM (s) replik.....	41
Anf. 24 LENA EK (c) replik.....	41
Anf. 25 KARIN PILSÄTER (fp)	42
Anf. 26 MATZ HAMMARSTRÖM (mp)	43
2 § Justering av protokoll	44
3 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	44
4 § Hänvisning av ärenden till utskott	44
5 § Egenskapskrav på byggnader.....	45
Bostadsutskottets betänkande 1999/2000:BoU9	45
Anf. 27 STEN LUNDSTRÖM (v).....	45
Anf. 28 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	47
Anf. 29 RIGMOR STENMARK (c)	49
Anf. 30 STEN LUNDSTRÖM (v) replik.....	51
Anf. 31 RIGMOR STENMARK (c) replik	51
Anf. 32 STEN LUNDSTRÖM (v) replik.....	52
Anf. 33 RIGMOR STENMARK (c) replik	52
Anf. 34 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp)	53
Anf. 35 SIW WITTGREN-AHL (s).....	53
Anf. 36 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik.....	56
Anf. 37 SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	56

Anf. 38	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik	56
Anf. 39	SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	57
Anf. 40	STEN LUNDSTRÖM (v) replik	57
Anf. 41	SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	57
Anf. 42	STEN LUNDSTRÖM (v) replik	57
Anf. 43	SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	58
Anf. 44	RIGMOR STENMARK (c) replik	58
Anf. 45	SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	58
Anf. 46	RIGMOR STENMARK (c) replik	58
Anf. 47	SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	59
Anf. 48	CARL-ERIK SKÅRMAN (m)	59
Anf. 49	STEN LUNDSTRÖM (v) replik	60
Anf. 50	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik.....	60
Anf. 51	STEN LUNDSTRÖM (v) replik	60
Anf. 52	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik.....	61
Anf. 53	RIGMOR STENMARK (c) replik	61
Anf. 54	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik.....	61
Anf. 55	RIGMOR STENMARK (c) replik	61
Anf. 56	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik.....	61
Anf. 57	ANNELIE ENOCHSON (kd)	61
Anf. 58	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp).....	63
Anf. 59	SIW WITTGREN-AHL (s) replik.....	64
Anf. 60	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp) replik.....	64
Anf. 61	RONNY OLANDER (s)	64
Anf. 62	SIW WITTGREN-AHL (s)	65
Anf. 63	RONNY OLANDER (s)	65
Anf. 64	SIW WITTGREN-AHL (s)	66
Anf. 65	RONNY OLANDER (s)	66
Anf. 66	STEN LUNDSTRÖM (v)	66
Anf. 67	RONNY OLANDER (s)	66
Anf. 68	STEN LUNDSTRÖM (v)	67
Anf. 69	RONNY OLANDER (s)	67
	(Beslut skulle fattas den 14 april.).....	68
6 §	Bordläggning.....	68
7 §	Anmälan om interpellationer.....	68
8 §	Kammaren åtskildes kl. 13.25.....	69

Prot.
1999/2000:97
13 april

Prot.
1999/2000:97
13 april

Elanders Gotab, Stockholm 2000